

การวิเคราะห์ศักยภาพการส่งออกกุ้งสดแช่แข็งของไทย
An Analysis of Export Potential of Thai Frozen Shrimp

โดย

นาย เจษฎาภูมิ สังขวรรณะ
รหัสประจำตัว 40066612

เลขหมู่.....
เลขทะเบียน.....
วัน, เดือน, ปี.....

เสนอ

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (บริหารธุรกิจ)
ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2541

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทคัดย่อ

ชื่อเรื่อง : การวิเคราะห์ศักยภาพการส่งออกกุ้งสดแช่แข็งของไทย
นักศึกษา : นาย เจษฎาวุฒิ สังฆวรรณะ
ระดับการศึกษา : บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต
สาขาวิชา : บริหารธุรกิจ
อาจารย์ที่ปรึกษา : ดร. วิรัช กระแสร์ฉัตร

กุ้งสดแช่แข็งเป็นผลิตภัณฑ์ส่งออกที่สำคัญประเภทหนึ่ง ที่ทำรายได้เข้าสู่ประเทศไทยเป็นจำนวนมากตลอดมา อย่างไรก็ตามปริมาณและมูลค่าการส่งออกมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจาก นโยบายการค้าระหว่างประเทศ ภาวะเศรษฐกิจ ตลอดจนปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตภายในประเทศ และการค้าระหว่างประเทศ

วัตถุประสงค์ของการศึกษานี้ คือ การศึกษาสภาพทั่วไปเกี่ยวกับการผลิต และตลาดส่งออกกุ้งสดแช่แข็ง วิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ วิเคราะห์การขยายตัวของการส่งออกโดยแบบจำลองส่วนแบ่งการตลาดที่ และการนำผลการศึกษาไปหาแนวทางที่จะรักษาส่วนแบ่งการตลาด

ผลการศึกษาความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏของไทย และประเทศคู่แข่งที่สำคัญ ได้แก่ อินเดีย อินโดนีเซีย เอกวาดอร์ และเวียดนาม โดยใช้ค่าเฉลี่ยของข้อมูลใน 3 ช่วงเวลา คือ ปี พ.ศ. 2531-2533 2534-2536 และ 2537-2539 พบว่า ทุกประเทศมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏทั้งสิ้น โดย ไทย เอกวาดอร์ และเวียดนาม มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏสูงขึ้นในช่วง ปี พ.ศ.2534-2536 และต่ำลงในช่วง ปี พ.ศ. 2537-2539 อินโดนีเซียมีแนวโน้มความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏลดลง ในขณะที่อินเดียมีแนวโน้มดังกล่าวเพิ่มขึ้น

ผลการศึกษาการขยายตัวของการส่งออกกุ้งสดแช่แข็ง โดยใช้แบบจำลองส่วนแบ่งการตลาดคงที่ในช่วงเวลาเดียวกับในช่วงเวลาข้างต้น พบว่ามูลค่าการส่งออกในช่วงปี พ.ศ. 2531-2533 กับ 2534-2536 เพิ่มขึ้น เป็นผลเนื่องมาจาก การแข่งขันที่แท้จริง อัตราการขยายตัวเฉลี่ยของการส่งออกทั้งหมดของโลก และการปรับทิศทางส่งออกเป็นหลัก แต่ลดลงจากการกระจายตลาด สำหรับการเปรียบเทียบมูลค่าการส่งออกในช่วงปี พ.ศ. 2534-2536 กับ 2537-2539 พบว่าเพิ่มขึ้นเช่นกัน ซึ่งเป็นผลมาจาก อัตราการขยายตัวเฉลี่ยของการส่งออกทั้งหมดของโลก ร่องลงมา

คือ จากการกระจายตลาด การแข่งขันที่แท้จริง และการปรับทิศทางส่งออกตามลำดับ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ข้อเสนอแนะในแนวทางการรักษาสวนแบ่งการตลาด ได้แก่ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้อยู่ใน
รูปสินค้ามูลค่าเพิ่ม ทำให้สินค้ามีความแตกต่างจากสินค้าของประเทศคู่แข่ง การโฆษณาและ
ประชาสัมพันธ์ตลอดจนการพัฒนาข้อมูลข่าวสารด้านการตลาดอย่างต่อเนื่อง ขยายตลาดไป
สู่ตลาดอื่น ๆ มากยิ่งขึ้น

ABSTRACT

Title : An Analysis of Export Potential of Thai Frozen Shrimp
Student : Mr. Jesadawuth Sangkawanna
Level of Study : Master Degree of Business Administration
Major : Business Administration
Advisor : Dr. Wirat Krasaechat

The frozen shrimp is one of importance products that has made high income to Thailand. However, its export quantity and value have fluctuated, resulting from government policy, economic situation and other factors related to domestic production and international trade.

The main objectives of this study are to study the production and export situation of frozen shrimp, to analyze revealed comparative advantage (RCA) and export expansion using the constant market share model (CMS) and to shed some recommendation to maintain its market share.

The analytical results indicate that there were the comparative advantages of Thai frozen shrimp and those of importance competitors such as India, Indonesia, Ecuador and Vietnam. The revealed comparative advantages of Thailand, Ecuador and Vietnam increased during the period of 1991-1993 and ,then, decreased during the period of 1994-1996. The comparative advantage of Indonesia decreased while that of India improved continuously.

The analytical results indicate that there were the export expansion of Thai frozen shrimp during the periods of 1988-1990 and 1991-1993, due to the real competition, the world expansion and the interaction effects. The export values increased during the periods of 1991-1993 and 1994-1996, resulting from the world expansion, the distribution effect, the real competition and the interaction effect.

In order to maintain market share of Thai frozen shrimp, development of value added products, differentiation of product types from other competitors and increase in promotion and public relation as well as market distribution are recommended.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กิตติกรรมประกาศ

ในการจัดทำการศึกษาอิสระ (independent study) ฉบับนี้ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ ด.ร. วิรัช กระแสร์ฉัตร อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาอิสระในครั้งนี้ ที่กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำ และตรวจสอบแก้ไขการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองด้วยดีตลอดมา ขอกราบขอบพระคุณ ร.ศ. ดร. อำนวนย แสงโนรี ผ.ศ. สรรชัย โนชัย ผ.ศ. ศิริจรรยา เครือวิริยะพันธ์ และอาจารย์ทุก ๆ ท่าน ที่กรุณาให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์เพื่อให้นักศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กรมประมง กรมส่งเสริมการส่งออก กรมศุลกากร สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก สมาคมอาหารแช่เยือกแข็ง เครือเจริญโภคภัณฑ์ สำหรับข้อมูลที่ใช้ในการอ้างอิงการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้

พร้อมกันนี้ ขอกราบขอบพระคุณ คุณสุรัตน์ และคุณจินดารัตน์ สังขวรรณะ (บิดาและมารดา) ที่ให้การสนับสนุนและเป็นกำลังใจในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้แก่ผู้เขียนด้วยดีตลอดมา และขาดเสียมิได้ต้องขอขอบคุณ คุณนราพรณ บุนยำนันท์ คุณคมกริช รุจนารถ และเพื่อน ๆ ทุกคน ที่ให้ความช่วยเหลือ และคำแนะนำที่ดีต่อผู้เขียนตลอดมา ประโยชน์อันใดที่การศึกษาค้นคว้าฉบับนี้พึงจะมี ขอมอบแต่ บิดา มารดา และท่านอาจารย์ทุก ๆ ท่าน ที่ได้ให้ความรู้มาโดยตลอด

เจษฎาวุฒิ สังขวรรณะ

29 มีนาคม 2542

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	(1)
สารบัญ	(2)
สารบัญตาราง	(5)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญและที่มาของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	8
ขอบเขตของการศึกษา	8
การตรวจเอกสาร	9
วิธีการศึกษา	11
บทที่ 2 คำโครงทางทฤษฎี	14
แบบจำลองที่ใช้วิเคราะห์	14
แบบจำลองที่ใช้วิเคราะห์ศักยภาพการส่งออกกุ้งสดแช่แข็ง	26
บทที่ 3 ภาวะการผลิตและการตลาดกุ้งสดแช่แข็ง	28
การผลิตกุ้งทะเลโลก	28
สถานการณ์การผลิตกุ้งทะเลไทย	30
การเพาะเลี้ยงกุ้งทะเลไทย	32
สถานการณ์การผลิตกุ้งสดแช่แข็ง	33
- ภาวะตลาดส่งออกกุ้งสดแช่แข็ง	42
วิถิตลาดส่งออก	42
ตลาดส่งออกกุ้งสดแช่แข็งที่สำคัญของไทย	43
มาตรการทางการค้าของประเทศไทยและประเทศคู่ค้าที่สำคัญ	54
มาตรการทางการค้าและนโยบายต่างๆ ของประเทศไทย	54
มาตรการทางการค้ากุ้งสดแช่แข็งของประเทศคู่ค้าสำคัญ	54
ปัญหาและแนวทางแก้ไขของอุตสาหกรรมกุ้งสดแช่แข็ง	60
ปัญหาของอุตสาหกรรมกุ้งสดแช่แข็ง	60

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

	หน้า
แนวทางแก้ไขปัญหาและพัฒนาอุตสาหกรรมกุ้งสดแช่แข็ง	63
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ศักยภาพการส่งออกกุ้งสดแช่แข็ง	65
ผลการวิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ	65
ผลการวิเคราะห์การขยายการส่งออกกุ้งสดแช่แข็งของไทยในตลาดโลก	67
บทที่ 5 สรุปและข้อเสนอแนะ	72
สรุป	72
ข้อเสนอแนะ	74
บรรณานุกรม	76
ภาคผนวก	80
ภาคผนวก ก มาตรฐานอุตสาหกรรมกุ้งเยือกแข็ง	81
ภาคผนวก ข ตารางแสดงขนาดมาตรฐานกุ้งสดแช่แข็ง	85
ภาคผนวก ค ข้อมูลที่ใช้ในการคำนวณความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ และส่วนแบ่งตลาดคงที่	86

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 มูลค่าสินค้าขาออก-ขาเข้าและดุลการค้าของประเทศไทยใน ปี พ.ศ. 2532 – 2541	2
2 สินค้าส่งออกสำคัญ 10 อันดับแรกของไทยในปี พ.ศ. 2537-2541	3
3 ปริมาณการส่งออกกุ้งสดแช่แข็งของไทย แยกเป็นรายประเทศใน ปี พ.ศ. 2538-2540	4
4 ปริมาณนำเข้ากุ้งสดแช่แข็งของญี่ปุ่นในปี พ.ศ. 2538-2540	6
5 ปริมาณนำเข้ากุ้งสดแช่แข็งของสหรัฐอเมริกาในปี พ.ศ. 2538-2540	7
6 ผลผลิตกุ้งทะเลทั่วโลกที่ได้จากการเลี้ยงในช่วงปี พ.ศ. 2533-2540	29
7 เปรียบเทียบวิธีการเลี้ยงกุ้งของประเทศผู้ผลิตกุ้งรายใหญ่ของโลก	30
8 เปรียบเทียบการใช้พื้นที่เลี้ยงกุ้งและผลผลิตกุ้งที่ได้	30
9 ผลผลิตกุ้งกุลาดำ ในช่วงปี พ.ศ. 2531-2540	31
10 ห้องเย็น จำนวนโรงงาน ความสามารถทำเย็นแข็ง และความจุห้องเก็บ ราย จังหวัด ปี พ.ศ.2538	34
11 ราคากุ้งกุลาดำประจำปี 2540	40
12 ราคากุ้งกุลาดำประจำปี 2541	41
13 การนำเข้ากุ้งสดแช่แข็งของญี่ปุ่นจากประเทศคู่ค้าสำคัญในปี พ.ศ. 2538-2540	46
14 การนำเข้ากุ้งสดแช่แข็งของสหภาพยุโรปจากประเทศไทยในปี พ.ศ. 2538-2540	52
15 รายการสินค้าบางชนิดของไทยกับอัตราภาษีจีเอสพีเปรียบเทียบกับประเทศ คู่แข่ง	58
16 ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏของกุ้งสดแช่แข็งของไทย เอก วาดอร์ อินโดนีเซีย อินเดีย เวียดนาม ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531-2539	66
17 ผลวิเคราะห์อัตราการขยายตัว ในระหว่างปี พ.ศ. 2531-2533 กับ 2534- 2536 และปี พ.ศ. 2534-2536 กับ 2537-2539	70

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่

หน้า

18	ผลวิเคราะห์ผลกระทบด้านต่างๆ ต่อการขยายตัวจากการส่งออกสินค้ากุ้งสดแช่แข็งของไทยในตลาดโลกเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย 2 ช่วงเวลาคือ ปี พ.ศ. 2531- 2533 กับ 2534-2536 และปี พ.ศ. 2534-2536 กับ 2537-2539	71
19	ขนาดมาตรฐานกุ้งสดแช่แข็ง	85
20	มูลค่าการส่งออกกุ้งสดแช่แข็งของประเทศผู้ส่งออกปี พ.ศ. 2531-2539	86
21	มูลค่าการส่งออกทั้งหมดในทุกสินค้าของประเทศผู้ส่งออกปี พ.ศ. 2531-2539	87
22	มูลค่าการส่งออกกุ้งสดแช่แข็งทั้งหมดของโลกปี พ.ศ. 2531-2539	88
23	มูลค่าการส่งออกทุกสินค้าของโลกปี พ.ศ. 2531- 2539	89
24	ปริมาณ และมูลค่าการส่งออกกุ้งสดแช่แข็งของไทยปี พ.ศ. 2531-2540	90
25	มูลค่าการส่งออกกุ้งสดแช่แข็งของโลกไปยังประเทศผู้นำเข้าที่สำคัญปี พ.ศ. 2531-2539	91
26	มูลค่าการส่งออกกุ้งสดแช่แข็งของไทยไปยังประเทศผู้นำเข้าที่สำคัญปี พ.ศ. 2531-2539	92

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

การเปลี่ยนแปลงอัตราแลกเปลี่ยนเงินจากระบบตะกร้าเป็นระบบลอยตัว ส่งผลให้ธุรกิจภาคส่งออกมีบทบาทต่อเศรษฐกิจไทยมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะสินค้าส่งออกที่สำคัญของไทยประเภทผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำ เช่น ผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำแช่แข็ง และผลิตภัณฑ์อาหารทะเลกระป๋อง ในปี พ.ศ. 2532 ประเทศไทยสามารถส่งออกสินค้าประเภทผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำมีมูลค่าถึง 50,208 ล้านบาท และเพิ่มเป็น 135,938 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2537 จากตัวเลขดังกล่าวแสดงให้เห็นว่ามูลค่าการส่งออกของผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำนั้นได้เพิ่มสูงขึ้น ในขณะเดียวกันก็มีความต้องการนำเข้าเพื่อนำมาเป็นวัตถุดิบในการแปรรูปสินค้าส่งออก หรือเพื่อนำมาบริโภคโดยตรง ซึ่งในปี พ.ศ. 2540 มีมูลค่าในการนำเข้าสินค้าประเภทผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำ 21,329 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2532 ซึ่งมีมูลค่าการนำเข้าเพียง 18,281 ล้านบาท แต่อย่างไรก็ตามการนำเข้าสินค้าประเภทผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำของไทยมีรายได้เกินดุลการค้ามาโดยตลอด และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามลำดับ โดยในปี พ.ศ. 2532 ประเทศไทยเคยมีรายได้เกินดุลเท่ากับ 31,927 ล้านบาทเพิ่มขึ้นเป็น 111,472 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2540 (ตารางที่ 1) ด้วยเหตุนี้สินค้าประมงและผลิตภัณฑ์นอกจากจะเป็นสินค้าประเภทโปรตีนแล้ว ยังเป็นสินค้าส่งออกที่สำคัญสามารถนำเงินตราเข้าสู่ประเทศเป็นจำนวนมากอีกด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำแช่แข็งของไทยที่สำคัญอันได้แก่ กุ้งสดแช่แข็งซึ่งประเทศได้เป็นศูนย์กลางและเป็นผู้ส่งออกอันดับต้น ๆ ของโลก โดยมีมูลค่าการส่งออกติดอันดับ 1 ใน 10 อันดับแรกของสินค้าที่ส่งออกจากประเทศไทย โดยในปี พ.ศ. 2540 ประเทศไทยได้ส่งออกกุ้งสดแช่แข็งคิดเป็นมูลค่า 47,183 ล้านบาท (ตารางที่ 2)

ประเทศที่นำเข้ากุ้งสดแช่แข็งที่สำคัญของประเทศไทย ได้แก่ ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา สิงคโปร์ ไต้หวัน ฮองกง สหภาพยุโรป แคนาดา และออสเตรเลีย โดยในปี พ.ศ. 2540 มีปริมาณการส่งออกไปยังประเทศญี่ปุ่น 27,804 ตัน คิดเป็นมูลค่า 12,744 ล้านบาท ขณะที่ส่งไปยังประเทศสหรัฐอเมริกามีปริมาณ 37,991 ตัน คิดเป็นมูลค่า 14,516 ล้านบาท และส่งไปยังประเทศอื่น ๆ เล็กน้อย โดยมีสัดส่วนการส่งออกไปประเทศสหรัฐอเมริกามากที่สุดคือร้อยละ 27.71 รองลงมาคือประเทศญี่ปุ่นร้อยละ 20.28 สำหรับ จีน สิงคโปร์ ไต้หวัน ฮองกง และฝรั่งเศส มีปริมาณการส่งออกคิดเป็นร้อยละ 11.30, 9.93, 6.55, 3.39 และ 3.07 ตามลำดับ โดยในปี พ.ศ. 2540 ไทยได้ถือครองส่วนแบ่งในตลาดของประเทศญี่ปุ่นร้อยละ 9.01 นั้น ซึ่งจัดเป็นอันดับสี่รองจากประเทศไต้หวัน เกาหลีใต้ และญี่ปุ่น

ตารางที่ 1 มูลค่าสินค้าขาออก-ขาเข้าและดุลการค้าของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2532 – 2541

ปี	มูลค่าส่งออก			มูลค่านำเข้า			ดุลการค้า	
	รวมทั้งประเทศ (ล้านบาท)	ผลิตภัณฑ์ส่งออก (ล้านบาท)	สัดส่วนของ ผลิตภัณฑ์ส่งออก (ร้อยละ)	รวมทั้งประเทศ (ล้านบาท)	ผลิตภัณฑ์นำเข้า (ล้านบาท)	สัดส่วนของ ผลิตภัณฑ์นำเข้า (ร้อยละ)	รวมทั้งประเทศ (ล้านบาท)	ผลิตภัณฑ์ส่งออก (ล้านบาท)
2532	516,315	50,208	9.72	662,679	18,281	2.76	-146,364	31,927
2533	589,813	57,930	9.82	862,982	19,676	2.31	-263,169	38,254
2534	725,449	79,391	10.94	959,408	25,830	2.69	-233,959	53,561
2535	824,643	78,956	9.57	1,033,245	22,631	2.19	-208,602	56,325
2536	940,863	87,720	9.32	1,170,846	18,627	1.59	-229,983	69,093
2537	1,137,602	107,561	9.46	1,369,260	17,353	1.27	-231,658	90,208
2538	1,406,310	114,243	8.12	1,834,537	17,386	0.95	-428,227	96,857
2539	1,411,039	107,919	7.65	1,856,789	17,400	0.94	-445,750	90,519
2540	1,800,832	135,938	7.55	1,924,236	24,466	1.27	-123,404	111,472
2541	1,728,438	130,474	7.55	1,378,092	27,171	1.97	350,346	103,303
(ม.ค.-ก.ย.)								

ที่มา: (กระทรวงการคลัง, 2541)

ตารางที่ 2 สินค้าส่งออกสำคัญ 10 อันดับแรกของไทยในปี พ.ศ. 2537-2541

รายการ	2537	2538	2539	2540	(หน่วย : ล้านบาท)	
					2541	(ม.ค. - มิ.ย.)
1. เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ	94,590.2	13,124.9	16,7673.9	220,302.7	158,862.5	
2. เสื้อผ้าสำเร็จรูป	100,679.3	102,019.3	79,875.4	97,135.9	62,574.5	
3. แผงวงจรไฟฟ้า	45,310.8	581,181.8	58,538.6	75,837.7	48,602.8	
4. ข้าว	39,187.3	48,626.8	50,734.8	65,093.4	45,641.8	
5. อาหารทะเลกระป๋อง	31,995.8	33,294.8	34,244.3	49,309.3	32,343.5	
6. ยานพาหนะ อุปกรณ์และส่วนประกอบ	33,348.6	27,760.6	29,230.9	48,419.6	31,478.4	
7. ยางพารา	41,824.0	61,260.7	63,373.0	57,450.0	31,276.9	
8. เครื่องรับวิทยุ โทรทัศน์ และส่วนประกอบ	28,031.9	31,589.2	34,626.8	43,578.8	30,286.9	
9. กุ้งสดแช่เย็น แช่แข็ง	49,155.6	50,302.0	43,404.5	47,183.9	29,492.0	
10. อัญมณีและเครื่องประดับ	47,088.7	52,498.6	54,272.9	55,622.3	29,296.0	
รวมสินค้า 10 รายการ	511,212.1	596,775.6	615,975.1	759,933.6	499,855.2	
อื่นๆ	626,389.5	809,534.5	795,064.2	1,046,751.8	675,052.7	
มูลค่ารวม	1,137,601.6	1,406,310.1	1,411,039.3	1,806,685.4	1,174,907.9	

ที่มา: (กระทรวงพาณิชย์, 2541)

ตารางที่ 3 ปริมาณการส่งออกกุ้งสดแช่แข็งของไทย แยกเป็นรายประเทศในปี พ.ศ. 2538-2540

ประเทศ	ปริมาณ (ตัน)			อัตราการขยายตัว (ร้อยละ)			สัดส่วน (ร้อยละ)		
	2538	2539	2540	2538	2539	2540	2538	2539	2540
ญี่ปุ่น	50,738	35,575	27,804	-0.23	-0.30	-0.22	28.98	22.03	20.28
สหรัฐอเมริกา	44,386	41,812	37,991	-0.17	-0.06	-0.09	25.35	25.89	27.71
สิงคโปร์	13,911	14,548	13,613	0.19	0.05	-0.06	7.95	9.01	9.93
ไต้หวัน	11,744	10,034	8,985	0.01	-0.15	-0.10	6.71	6.21	6.55
ฮ่องกง	10,670	9,623	4,650	0.21	-0.10	-0.52	6.09	5.96	3.39
จีน	8,712	16,468	15,484	1.35	0.89	-0.06	4.98	10.20	11.30
เกาหลี	2,200	4,383	4,155	0.92	0.99	-0.05	1.26	2.71	3.03
ฝรั่งเศส	6,694	6,513	4,215	4.06	-0.03	-0.35	3.82	4.03	3.07
เยอรมัน	2,277	1,764	1,579	-0.22	-0.23	-0.10	1.30	1.09	1.15
อังกฤษ	2,948	2,682	2,588	0.25	-0.09	-0.04	1.68	1.66	1.89
อิตาลี	3,570	2,573	1,897	0.62	-0.28	-0.26	2.04	1.59	1.38
แคนาดา	4,614	3,912	3,777	-0.14	-0.15	-0.03	2.64	2.42	2.76
ประเทศอื่นๆ	12,626	11,599	10,344	0.06	-0.08	-0.11	7.21	7.18	7.55
รวม	175,090	161,486	137,082	-0.04	-0.08	-0.15	100.00	100.00	100.00

ที่มา: (กระทรวงพาณิชย์, 2541)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อินเดีย อินโดนีเซียและเวียดนาม ที่มีส่วนแบ่งการตลาดถึงร้อยละ 22.12, 21.46 และ 11.64 ตามลำดับ ในขณะที่ประเทศจีน กรีนแลนด์ แคนาดา ฟิลิปปินส์ ออสเตรเลีย บังคลาเทศ ไอร์แลนด์ เอกวาดอร์ และพม่า มีส่วนแบ่งตลาดร้อยละ 5.67, 3.56, 3.41, 2.60, 2.51, 2.05, 1.75, 1.85 และ 1.70 ตามลำดับ (ตารางที่ 4) อย่างไรก็ตามในตลาดสหรัฐอเมริกาที่ไทยได้ถือครองส่วนแบ่งตลาดมากที่สุดคือ ร้อยละ 24.96 รองลงมาคือ ประเทศเอกวาดอร์ซึ่งถือครองอยู่ ร้อยละ 21.67 ขณะที่ผู้ส่งออกรายอื่น ๆ ได้แก่ เม็กซิโก อินเดีย จีน อินโดนีเซีย ปานามา บังคลาเทศ เวเนซุเอลา และฮอนดูรัส มีส่วนแบ่งตลาดร้อยละ 11.55, 6.80, 4.38, 4.37, 3.68, 3.32, 2.95 และ 2.78 ตามลำดับ (ตารางที่ 5)

จะเห็นได้ว่าผลิตภัณฑ์จากสัตว์น้ำเป็นสินค้าอุตสาหกรรมที่สร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ประเทศในสัดส่วนที่สูงขึ้นอย่างสม่ำเสมอเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของตลาดโลก ซึ่งไทยก็มีความได้เปรียบในด้านกำลังคน วัตถุดิบ เทคโนโลยีการผลิตที่พัฒนาขึ้นมาอย่างรวดเร็วอีกทั้งสภาพภูมิประเทศที่เอื้ออำนวยต่อการเพาะเลี้ยงสัตว์ นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงค่าเงินจากระบบตะกร้าเป็นระบบลอยตัวทำให้เงินบาทมีค่าลดลง ซึ่งส่งผลดีกับการส่งออก โดยเฉพาะการส่งออกกุ้งสดแช่แข็ง แต่การตัดสินใจการยกเว้นอัตราภาษีนำเข้าของประเทศไทยจากสมาชิกสหภาพยุโรปจะส่งผลกระทบต่อ การส่งออกกุ้งสดแช่แข็งไปประเทศในสมาชิกสหภาพยุโรป ถึงแม้ว่าการทำประมงกับประเทศเพื่อนบ้านประกอบกับความร่วมมือของภาครัฐและภาคเอกชนรวมทั้งความสามารถ ความชำนาญและประสบการณ์ของชาวประมง ผู้แปรรูปและผู้ส่งออก ทำให้ผลิตผลของไทยมีคุณภาพดีเป็นที่ยอมรับและนิยมบริโภคจนกระทั่งขยายตลาดไปได้อย่างกว้างขวาง แต่การเร่งรัดการส่งออกจะเป็นไปได้ด้วยดีในอนาคตจะต้องศึกษาและขจัดปัญหาต่าง ๆ เช่น ค่าแรงงานที่สูงขึ้นส่งผลกระทบต่อต้นทุนการผลิต การใช้วิธีประมงที่ไม่เหมาะสม การเปลี่ยนแปลงกฎหมายประมงทะเล และการควบคุมสิ่งแวดล้อมโดยมิให้เลี้ยงกุ้งกุลาดำในพื้นที่สำหรับทำนา นอกจากนี้ยังมีการเปลี่ยนแปลงในตลาดโลก ได้แก่ การกีดกันทางการค้าของประเทศอื่นๆ สถานะเศรษฐกิจของประเทศผู้นำเข้า ซึ่งส่งผลกระทบต่อผลิตและการส่งออกและเริ่มมีประเทศคู่แข่งในตลาดโลกเช่น อินเดีย จีน อินโดนีเซีย และเวียดนาม ซึ่งมีความได้เปรียบทั้งทางด้านวัตถุดิบ และด้านแรงงาน

ดังนั้นจึงควรทำการศึกษาถึงภาวะการผลิต การตลาดส่งออก ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงส่วนแบ่งการตลาด การขยายตัวส่งออก และความสามารถในการแข่งขันของไทยกับประเทศคู่แข่งในประเทศผู้นำเข้าที่สำคัญ อันนำไปสู่แนวทางในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันเพื่อรักษาอัตราการขยายตัวด้านการส่งออกให้อยู่ระดับสูงและต่อเนื่อง และสามารถขยายส่วนแบ่งตลาดในตลาดโลกให้ได้ตามเป้าหมาย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4 ปริมาณนำเข้ากุ้งสดแช่แข็งของญี่ปุ่นในปี พ.ศ. 2538-2540

	2538			2539			2540		
	ปริมาณ		อัตราภาษีรายตัว (ร้อยละ)	ปริมาณ		อัตราภาษีรายตัว (ร้อยละ)	ปริมาณ		อัตราภาษีรายตัว (ร้อยละ)
	(ตัน)	ส่วนแบ่งตลาด (ร้อยละ)		(ตัน)	ส่วนแบ่งตลาด (ร้อยละ)		(ตัน)	ส่วนแบ่งตลาด (ร้อยละ)	
อินเดีย	45,681.82	15.55	0.03	56,046.45	19.35	0.23	59,227.27	22.12	0.06
อินโดนีเซีย	64,409.09	21.93	0.01	64,272.73	22.19	0.00	57,454.55	21.46	-0.11
เวียดนาม	28,545.45	9.72	-0.14	28,272.73	9.76	-0.01	31,181.82	11.64	0.10
ไทย	48,727.27	16.59	-0.01	33,454.55	11.55	-0.31	24,136.36	9.01	-0.28
จีน	15,727.27	5.35	-0.23	16,363.64	5.65	0.04	15,181.82	5.67	-0.07
กรีเนแลนด์	13,409.09	4.57	-0.17	13,909.09	4.80	0.04	9,545.45	3.56	-0.31
แคนาดา	8,272.73	2.82	-0.02	8,909.09	3.08	0.08	9,136.36	3.41	0.03
ฟิลิปปินส์	12,454.55	4.24	-0.27	8,772.73	3.03	-0.30	6,954.55	2.60	-0.21
ออสเตรเลีย	7,727.27	2.63	0.26	6,636.36	2.29	-0.14	6,727.27	2.51	0.01
บังคลาเทศ	5,454.55	1.86	0.36	6,409.09	2.21	0.17	5,500.00	2.05	-0.14
ไอร์แลนด์	5,409.09	1.84	0.17	6,500.00	2.24	0.20	5,227.27	1.95	-0.20
เอกวาดอร์	5,000.00	1.70	3.78	6,000.00	2.07	0.20	4,954.55	1.85	-0.17
อื่นๆ	32,909.09	11.20	-0.10	34,062.00	11.76	-0.02	32,545.00	12.16	-0.08
รวม	293,727.27	100.00	-0.03	289,608.46	100.00	-0.01	267,772.27	100.00	-0.08

ที่มา: (ปริมาณ, 2541ข)

ตารางที่ 5 ปริมาณนำเข้ากุ้งสดแช่แข็งของสหรัฐอเมริกาในปี พ.ศ. 2538-2540

ประเทศ	2538			2539			2540		
	ปริมาณ (ตัน)	ส่วนแบ่งตลาด (ร้อยละ)	อัตราการขยายตัว (ร้อยละ)	ปริมาณ (ตัน)	ส่วนแบ่งตลาด (ร้อยละ)	อัตราการขยายตัว (ร้อยละ)	ปริมาณ (ตัน)	ส่วนแบ่งตลาด (ร้อยละ)	อัตราการขยายตัว (ร้อยละ)
ไทย	77,954.55	28.74	-0.04	72,863.64	27.52	-0.07	73,545.45	24.96	0.01
เอกวาดอร์	51,863.64	19.12	0.08	44,181.82	16.69	-0.15	63,863.64	21.67	0.45
เม็กซิโก	33,181.82	12.23	0.44	30,863.64	11.66	-0.07	34,045.45	11.55	0.10
อินเดีย	17,772.73	6.25	-0.21	19,000.00	7.18	0.07	20,045.45	6.80	0.06
จีน	14,681.82	5.41	-0.36	7,772.73	2.94	-0.47	12,909.09	4.38	0.66
อินโดนีเซีย	5,363.64	1.98	-0.51	9,909.09	3.74	0.85	12,863.64	4.37	0.30
ปานามา	8,590.91	3.17	0.22	8,681.82	3.28	0.01	10,545.45	3.58	0.21
บังคลาเทศ	4,954.55	1.83	-0.43	9,272.73	3.50	0.87	9,772.73	3.32	0.05
เวเนซุเอลา	4,818.18	1.78	0.12	6,863.64	2.59	0.42	8,681.82	2.95	0.26
ฮอนดูรัส	8,454.55	3.12	-0.07	8,909.09	3.37	0.05	8,181.82	2.78	-0.08
แคนาดา	7,409.09	2.73	0.60	8,954.55	3.38	0.21	5,136.36	1.74	-0.43
เปรู	2,727.27	1.00	0.11	2,045.45	0.77	-0.25	4,500.00	1.53	1.20
กัวตานา	3,272.73	1.21	0.06	4,000.00	1.51	0.22	4,318.18	1.47	0.08
เวียดนาม	1,136.36	0.42	1.08	2,590.91	0.98	1.28	3,545.45	1.20	0.37
นิคารากัว	3,590.91	1.32	0.72	3,363.64	1.27	-0.06	3,454.55	1.17	0.03
อื่นๆ	25,500.00	9.40	-0.27	25,500.00	9.63	0.00	19,272.73	6.54	-0.24
รวม	271,272.75	100.00	-0.05	264,772.75	100.00	-0.02	294,681.81	100.00	0.11

ที่มา : (นิพนม, 2541ข)

$$\begin{aligned}
W_i &= s^0 \Delta Q_i \\
C_i &= (\sum_k s^0_{ik} \Delta Q_{ik} - s^0_i \Delta Q_i) \\
D_i &= (\sum_j \sum_k s^0_{ijk} \Delta Q_{ijk} - \sum_k s^0_{ik} \Delta Q_{ik}) \\
P^* &= \sum_j \sum_k Q^0_{ijk} \Delta s_{ijk} \\
P-P^* &= \sum_j \sum_k Q_{ijk} \Delta s_{ijk}
\end{aligned}$$

ซึ่งสามารถแสดงในรูปพีชคณิตดังนี้

$$A_i = \sum_j \sum_k X^1_{ijk} - \sum_j \sum_k X^0_{ijk} \quad (11)$$

โดยกำหนดให้ X = มูลค่าการส่งออก

j = ประเทศนำเข้า

k = ชนิดสินค้า

0 = ปีฐาน

1 = ปีสุดท้าย

โดย

$$W_i = s^0_i \sum_j \sum_k (X^1_{ijk} - X^0_{ijk}) \quad (12)$$

$$\begin{aligned}
&= g \sum_j \sum_k X^0_{ijk} \\
&= (G-1) \sum_j \sum_k X^0_{ijk} \\
&= G \sum_j \sum_k X^0_{ijk} - \sum_j \sum_k X^0_{ijk} \quad (12')
\end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
C_i &= \sum_k (s^0_i \sum_j \sum_k (X^1_{ijk} - X^0_{ijk})) \\
&\quad - s^0_i \sum_j \sum_k (X^1_{ijk} - X^0_{ijk}) \quad (13)
\end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
&= \sum_k (g \sum_j X^0_{ijk}) - g \sum_j \sum_k X^0_{ijk} \\
&= \sum_k ((G-1) \sum_j X^0_{ijk}) - (G-1) \sum_j \sum_k X^0_{ijk} \\
&= \sum_k G \sum_j X^0_{ijk} - \sum_j \sum_k X^0_{ijk} - G \sum_j \sum_k X^0_{ijk} + \sum_j \sum_k X^0_{ijk} \\
&= \sum_k G \sum_j X^0_{ijk} - G \sum_j \sum_k X^0_{ijk} \quad (13')
\end{aligned}$$

$$D_i = \sum_j \sum_k (s^0_{ijk} \sum_i (X^1_{ijk} - X^0_{ijk})) - \sum_k s^0_{ijk} \sum_j \sum_i (X^1_{ijk} - X^0_{ijk}) \quad (14)$$

$$\begin{aligned}
&= \sum_j \sum_k (g_{jk} X^0_{ijk}) - \sum_k (g_k \sum_j X^0_{ijk}) \\
&= \sum_j \sum_k ((G_{jk}-1) X^0_{ijk}) - \sum_k ((G_k-1) \sum_j X^0_{ijk}) \\
&= \sum_j \sum_k (G_{jk} X^0_{ijk}) - \sum_j \sum_k X^0_{ijk} - \sum_k (G_k \sum_j X^0_{ijk}) + \sum_j \sum_k X^0_{ijk} \\
&= \sum_j \sum_k (G_{jk} X^0_{ijk}) - \sum_k (G_k \sum_j X^0_{ijk}) \quad (14')
\end{aligned}$$

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับใช้ภายในเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ (15)

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปเกี่ยวกับการผลิต และตลาดการส่งออกกุ้งสดแช่แข็งของประเทศไทย
2. เพื่อวิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (revealed comparative advantage: RCA) ของไทยกับคู่แข่ง ได้แก่ อินโดนีเซีย อินเดีย เวียดนาม และเอกวาดอร์ ในการส่งออกกุ้งสดแช่แข็ง
3. เพื่อวิเคราะห์การขยายตัวของ การส่งออกกุ้งแช่แข็งของไทย ด้วยแบบจำลองส่วนแบ่งการตลาดคงที่ (constant market share model: CMS)
4. เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการผลิต และการตลาดของส่งออกของกุ้งสดแช่แข็งต่อไป

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึงสภาพทั่วไปเกี่ยวกับการผลิต และตลาดกุ้งสดแช่แข็งของไทย
2. ทราบถึงความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบการส่งออกกุ้งสดแช่แข็งของไทยไปยังประเทศคู่ค้าเมื่อเปรียบเทียบกับคู่แข่ง
3. ทราบถึงลักษณะและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงการขยายตัวของ การส่งออกกุ้งสดแช่แข็งของไทยกับประเทศคู่ค้าที่สำคัญ
4. สามารถนำผลการศึกษาไปหาแนวทางที่จะรักษา และเพิ่มส่วนแบ่งทางการตลาด

ขอบเขตการศึกษา

1. วิเคราะห์ความสามารถในการผลิตและการส่งออกกุ้งสดแช่แข็ง
2. วิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏของไทยกับคู่แข่งซึ่ง ได้แก่ อินโดนีเซีย อินเดีย เวียดนาม และเอกวาดอร์ ซึ่งในการศึกษครั้งนี้จะใช้ข้อมูลรายปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531-2539
3. พิจารณาการเปลี่ยนแปลงการขยายตัวของ การส่งออกไทย ในตลาดคู่ค้าสำคัญ คือ ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา และสหภาพยุโรป โดยใช้แบบจำลองส่วนแบ่งการตลาดคงที่ ซึ่งในการศึกษครั้งนี้จะใช้ข้อมูลรายปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531-2539

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การตรวจเอกสาร

สุทธิพันธ์ และคณะ (2530) ศึกษาแนวโน้มและสู่ทางการส่งออกผลิตภัณฑ์อาหารแปรรูปในตลาดโลกโดยอาศัยแบบจำลองส่วนแบ่งตลาดคงที่ (constant market share model: CMS) โดยเมื่อพิจารณาโครงสร้างของอุตสาหกรรมอาหารแปรรูปในแง่มูลค่าเพิ่ม (ราคาปี พ.ศ.2515) และรายได้ของผู้ผลิตพบว่าผลิตภัณฑ์ที่มีอัตราการขยายตัวในอัตราสูงในตลอดช่วงปี พ.ศ. 2523-2529 ได้แก่ อาหารทะเลกระป๋องและแช่แข็งที่มีการขยายตัวในการส่งออกร้อยละ 17 ต่อปี ผลิตภัณฑ์ที่เริ่มมีการขยายตัวการส่งออกในอัตราที่สูงในช่วง 2-3 ปีหลัง โดยเฉพาะในปี พ.ศ. 2529 ได้แก่ กุ้งและปลาหมึกสดแช่เย็น คัดว่าในปี พ.ศ. 2529 การส่งออกจะขยายตัวสูงกว่าในปี พ.ศ. 2523-2528 เนื่องจากความต้องการของต่างประเทศมากขึ้น โดยเฉพาะญี่ปุ่นที่มีค่าเงินเยนแข็งตัวทำให้ญี่ปุ่นนำเข้าจากไทยมากขึ้น สำหรับอาหารทะเลกระป๋องโดยเฉพาะปลาทูน่าที่ไทยสามารถผลิตได้ต้นทุนต่ำกว่า และสามารถแข่งขันในตลาดโลกได้ทั้งในด้านราคาและคุณภาพ ส่วนตลาดสหรัฐคงมีอัตราการขยายตัวสูง ขณะที่กุ้งกระป๋องชะลอการขยายตัวเพราะผู้บริโภคนิยมกุ้งและปลาหมึกสดแช่เย็นแช่แข็ง โดยเมื่อเปรียบเทียบอัตราการขยายตัวเฉลี่ยของช่วงปี พ.ศ. 2519 – 2521 และพ.ศ. 2524-2526 พบว่าเป็นผลมาจากการแข่งขัน จากการพิจารณาความได้เปรียบสัมพัทธ์ปรากฏว่าไทยนั้นมีความได้เปรียบสัมพัทธ์เฉพาะปลาแปรรูป และรักษามิให้เสียเท่านั้น ส่วนอาหารทะเลแปรรูปแบบอื่น โดยเฉพาะสัตว์น้ำที่มีเปลือกแข็งมีความเสียเปรียบสัมพัทธ์ แต่มีแนวโน้มว่าในปี พ.ศ. 2527 ไทยน่าจะมีความได้เปรียบสัมพัทธ์เพิ่มขึ้น สำหรับผลิตภัณฑ์อาหารที่ไทยมีแนวโน้มส่วนแบ่งตลาดโลกเพิ่มขึ้น ได้แก่ สัตว์น้ำเปลือกบรจุกระป๋อง โดยภายในแบบจำลองส่วนแบ่งตลาดคงที่นั้น การขยายตัวการส่งออกเนื่องมาจากปัจจัยสามประการคือ ผลจากการขยายตัวของตลาดโลก ผลจากการกระจายตลาด และผลจากการแข่งขัน โดยทำการศึกษาระหว่างค่าเฉลี่ยของสองช่วงเวลา คือ ปี พ.ศ. 2519-2521 และพ.ศ. 2524-2526 พบว่าอาหารทะเลกระป๋องและสัตว์น้ำแช่เย็นแช่แข็งนั้นจะมีการขยายตัวของการส่งออกเนื่องจากการแข่งขัน

ธิดาลักษณ์ (2534) ศึกษาโครงสร้างตลาดส่งออกกุ้งสดแช่แข็งของไทย โดยการวิเคราะห์ส่วนแบ่งตลาดของไทยในตลาดญี่ปุ่น และสหรัฐอเมริกา ตามวิธีโชนส์เนอร์ และक्रमเมอร์ พบว่า ผลจากการวิเคราะห์ส่วนแบ่งการตลาดของไทยในตลาดญี่ปุ่นในระหว่างปี พ.ศ. 2519-2524 เปรียบเทียบระหว่างปี พ.ศ. 2525-2530 พบว่าส่วนแบ่งตลาดของไทยในประเทศนี้ลดลงจากร้อยละ 6.50 เป็น 5.10 โดยเป็นผลจากการสูญเสียส่วนแบ่งตลาดแข่งขันร้อยละ 50.20 ในขณะที่ได้รับประโยชน์เพิ่มขึ้นจากการขยายขนาดของตลาดนี้เพียงร้อยละ 49.80 และ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่จัดทำขึ้นเพื่อใช้ในการศึกษาวิจัยเท่านั้น ไม่สามารถนำไปใช้ในการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ส่วนแบ่งตลาดกุ้งสดแช่แข็งของไทยในสหรัฐอเมริกาในช่วงเวลาเดียวกันไทยมีส่วนแบ่งในตลาดนี้เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 3.10 เป็น 4.80 อันเป็นผลมาจากการแข่งขันในตลาดร้อยละ 53.70 และจากการขยายขนาดของตลาดอีกร้อยละ 46.30

วิคเนศวร์ (2532) ทำการวิเคราะห์ตลาดส่งออกกุ้งสดแช่แข็งของไทย โดยทำการวิเคราะห์ดัชนีความไม่เสถียรภาพตามวิธีการคำนวณของแมกบิน และศึกษาความแปรปรวนของรายได้ โดยใช้สูตรคำนวณความแปรปรวนในการวิเคราะห์ ผลการศึกษาค่าดัชนีความไม่เสถียรภาพจากการส่งออกกุ้งสดแช่แข็งของไทยไปญี่ปุ่น และสหรัฐอเมริกา และการศึกษาเปรียบเทียบค่าดัชนีความไม่เสถียรภาพของรายได้ ปริมาณ และราคาที่สามารถได้ พบว่า การส่งออกกุ้งสดแช่แข็งไปญี่ปุ่น และสหรัฐอเมริกาขาดเสถียรภาพ เนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงด้านอุปสงค์ โดยที่อุปทานคงที่ และมีความยืดหยุ่นมาก ส่วนผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของรายได้จากการส่งออกกุ้งสดแช่แข็งของไทยไปญี่ปุ่น และสหรัฐอเมริกา พบว่าความแปรปรวนของรายได้จากการส่งออกเป็นผลจากความแปรปรวนร่วมระหว่างราคา และปริมาณ การผลิตกุ้งสดแช่แข็งเพื่อการส่งออก จะต้องมีการรักษาคุณภาพ คือ ความสด สะอาด ปราศจากเชื้อโรค และรักษาอุณหภูมิให้คงที่เป็นสำคัญ ดำเนินการด้านการบรรจุหีบห่อให้ตรงกับมาตรฐานที่วางไว้

อิสระพล (2534) ศึกษาวิเคราะห์ศักยภาพการส่งออกสินค้าประเทศไทยไปยังสหรัฐอเมริกา โดยมีวัตถุประสงค์การศึกษาคือ เพื่อศึกษาถึงโครงสร้างทางการผลิตและส่งออกสินค้าของประเทศไทยไปยังสหรัฐอเมริกา เพื่อศึกษาถึงความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของสินค้าไทยที่ส่งออกไปสหรัฐอเมริกา เมื่อเปรียบเทียบกับผู้ส่งออกอื่น ๆ และวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการขยายการส่งออกสินค้าไทยไปยังสหรัฐอเมริกา ได้ผลว่าในการผลิตภาคอุตสาหกรรมมีการขยายตัวการผลิตเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง และยังมีการผลิตสินค้าเพิ่มขึ้นในหลาย ๆ ชนิด ส่วนสินค้าเกษตรกรรมมีการขยายตัวในอัตราที่ต่ำสำหรับภาคการส่งออก สินค้าอุตสาหกรรมมีบทบาทสำคัญต่อการส่งออกสหรัฐอเมริกา โดยมีสัดส่วนถึงร้อยละ 80 ของมูลค่าการส่งออกสินค้ารวมไปสหรัฐอเมริกา ขณะที่สินค้าเกษตรมีมูลค่าการส่งออกขยายตัวเพิ่มขึ้น แต่มูลค่าการส่งออกกลับมีสัดส่วนลดลง ในด้านการกีดกันทางการค้า นั้น จากการที่สหรัฐประสบปัญหาการขาดดุลการค้าอย่างเรื้อรังจึงหันมาดำเนินนโยบายการค้าอย่างปกป้อง จากการศึกษาพบว่า ไม่มีผลต่อการส่งออกของไทยไปยังสหรัฐอเมริกามากนัก แต่ปัญหาการกีดกันดังกล่าววันวันจะมีการขยายตัวและเข้มงวดมากขึ้น จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ไทยควรจะต้องเตรียมตัวให้พร้อมทั้งในด้านประสิทธิภาพการผลิต การส่งออก จากการวิเคราะห์ถึงส่วนแบ่งการตลาดคงที่ ดัชนีความ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ ได้ผลว่า สินค้าอาหารทะเลกระป๋องมีประสิทธิภาพในการผลิตสูง ในขณะที่สับปะรดกระป๋องมีการส่งออกปานกลาง และเพื่อให้สามารถเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขัน ขยายการส่งออกไปยังตลาดอื่นเพื่อทดแทน และกระจายการส่งออกสินค้าไปยังสหรัฐอเมริกาให้มากยิ่งขึ้นเพื่อลดความเสี่ยงจากที่ต้องพึ่งพาสหรัฐอเมริกาเพื่อการส่งออกมากเกินไป

อัญชัญรัตน์ (2532) ศึกษาถึงระบบการให้สิทธิพิเศษทางศุลกากรเป็นการทั่วไปของประชาคมยุโรป สหรัฐอเมริกา และญี่ปุ่น และผลที่มีต่อการส่งออกของไทย สรุปได้ว่า ระบบสิทธิพิเศษทางศุลกากรทั่วไป เป็นระบบที่ประเทศพัฒนาแล้วมีการลดหย่อนหรือยกเว้นอากรขาเข้าให้แก่สินค้าที่อยู่ในข่ายได้รับสิทธิพิเศษทางการค้าของประเทศกำลังพัฒนา การระงับสิทธิพิเศษดังกล่าวของสหรัฐอเมริกาทำได้เมื่อสินค้าใดที่นำเข้าเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายต่อสหรัฐอเมริกา สหรัฐอเมริกาจะระงับสิทธิพิเศษในปีต่อไป การจำกัดการนำเข้าสามารถทำได้ถ้ามีผู้เสนอให้มีการปรับปรุงแก้ไขในเวลาที่สหรัฐอเมริกามีการพิจารณา และเงื่อนไขที่ประเทศผู้ส่งออกเป็นประเทศที่มีรายได้ประชาชาติต่อหัวต่อปีเกินกว่าที่สหรัฐอเมริกากำหนด จากการศึกษพบว่าปัญหาเกิดจากประเทศที่พัฒนาได้นำระบบสิทธิพิเศษทางศุลกากร มาเป็นเครื่องมือต่อรองทางการค้ากับประเทศที่กำลังพัฒนา โดยให้มีการทบทวนมาตรการทางการค้า และการให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา เพื่อแลกเปลี่ยนกับการได้รับสิทธิพิเศษต่อไป ถ้าสหรัฐอเมริกา ประชาคมยุโรป และญี่ปุ่นยกเลิกแล้วเพิกถอนสิทธิพิเศษให้แก่ไทย จะมีผลกระทบต่อการส่งออกของไทยบ้าง แต่ไม่รุนแรงมากนัก กล่าวคือ มูลค่าการส่งออกของไทยภายใต้สิทธิพิเศษจะลดลง แต่มีมูลค่าไม่สูงมากนัก เนื่องจากสินค้าไทยที่ส่งออกไปยัง 3 ประเทศดังกล่าวส่วนใหญ่จะเป็นสินค้าที่อยู่ในช่วงอากรขาเข้าภายใต้อัตราปกติที่ค่อนข้างต่ำ

วิธีการศึกษา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษานี้ เป็นข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) โดยมีรายละเอียด
ข้อมูลดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลศึกษาสภาพทั่วไปเกี่ยวกับการผลิต และการตลาดของกุ้งสดแช่แข็ง โดยได้

จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหน่วยงานรัฐ เช่น กรมประมง กรมโรงงาน กรมส่งเสริมการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ออก การส่งเสริมการเกษตร กรมการค้าภายใน กรมการค้าต่างประเทศ กรมศุลกากรและ กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ เป็นต้น และหน่วยงานของเอกชน เช่น สมาคมอาหารแช่เยือกแข็ง ไทย

2. ข้อมูลที่ใช้ศึกษาวิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ และแบบ จำลองส่วนแบ่งการตลาดที่จะเป็นข้อที่เกี่ยวกับการค้าระหว่างประเทศของไทย ประเทศคู่ แข่งและประเทศคู่ค้าในตลาดโลก ซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะได้จากหน่วยงานระหว่างประเทศ เช่น สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก (ESCAP) องค์การศูนย์ การค้าญี่ปุ่น (JETRO) องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) นอกจากนี้ ยังได้ จากกรมศุลกากร กรมส่งเสริมการส่งออก กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ และกรมการค้าต่าง ประเทศ

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีวิเคราะห์ที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย

1. การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (descriptive analysis) เพื่อทราบถึงสภาพทั่วไปเกี่ยว กับการผลิต และตลาดกึ่งสดแช่แข็งของไทย โดยอาศัยวิธีการทางสถิติอย่างง่ายในรูปอัตรา ส่วนหรือร้อยละ ค่าเฉลี่ยในรูปตารางและภาพประกอบการอธิบาย

2. การวิเคราะห์เชิงปริมาณแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ

2.1 การวิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ เพื่อดูความสามารถใน การแข่งขันของไทยในตลาดโลก เมื่อเปรียบเทียบกับอัตราส่งออกของโลกในการส่งออกกึ่งสด แช่แข็ง ดังนั้นจึงทำการวัดค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏของทั้งไทยและประเทศ คู่แข่งที่สำคัญ โดยการคำนวณนี้จะใช้ค่าเฉลี่ยของข้อมูลใน 3 ช่วงเวลาคือ ปี พ.ศ. 2531- 2533, 2534-2536 และ 2537-2539 นำมาเปรียบเทียบกันว่าประเทศใดมีความได้เปรียบโดย เปรียบเทียบที่ปรากฏมากกว่าหรือน้อยกว่ากัน เพื่อให้ทราบถึงแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลง ชัดความสามารถในการแข่งขันการส่งออกของไทยและประเทศคู่แข่ง โดยการพิจารณาคัด เลือกช่วงเวลาที่ใช้ในการวิเคราะห์จากความเหมาะสม และความพร้อมของข้อมูล

2.2 การวิเคราะห์แบบจำลองส่วนแบ่งการตลาดที่ เพื่อพิจารณาผลกระทบด้านต่าง ๆ ที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงมูลค่าของการส่งออกกึ่งแช่แข็งของไทยในประเทศคู่ค้าที่สำคัญว่า เกิดเนื่องจากผลกระทบด้านต่าง ๆ โดยใช้แบบจำลองส่วนแบ่งการตลาดที่ ทำการเปรียบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เทียบค่าเฉลี่ยของ 2 ช่วงเวลาคือ ปี พ.ศ. 2531-2533 กับ 2534-2536 และ ปี พ.ศ. 2534-2536 กับ 2537-2539

3. วิเคราะห์สภาพทั่วไปเกี่ยวกับด้านการผลิตตั้งแต่ วัดฤทธิพิ ถึงการแปรรูปเป็นสินค้าแช่แข็ง และการส่งออกกุ้งสดแช่แข็งของประเทศไทย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 2

เค้าโครงทางทฤษฎี

แบบจำลองที่ใช้วิเคราะห์

ศักยภาพการส่งออกสินค้าของแต่ละประเทศ จะแสดงถึงความสามารถทางด้านการส่งออกสินค้าไปยังตลาด ซึ่งจะแสดงในรูปความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ นอกจากนี้ยังใช้แบบจำลองส่วนแบ่งการตลาดคงที่ เพื่อวิเคราะห์อัตราการขยายตัวของสินค้าในตลาดโลก หรือประเทศผู้นำเข้า รวมไปถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อมูลค่าการนำเข้าที่เพิ่มขึ้น หรือลดลงในช่วงเวลานั้น ๆ

การวิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ

การวิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ แสดงถึงค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏของประเทศใดประเทศหนึ่งในสินค้าใดสินค้าหนึ่ง (Dagenais and Muet, 1992) ซึ่งมีสูตรในการคำนวณดังนี้

$$RCA_{ik} = X_{ik} * X_w / X_{wk} * X_i \quad (1)$$

กำหนดให้ RCA_{ik} = ดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของสินค้า k ของประเทศ i

X_{ik} = ปริมาณหรือมูลค่าการส่งออกของสินค้า k ของประเทศ i

X_i = ปริมาณหรือมูลค่าการส่งออกของสินค้าทั้งหมดของประเทศ i

X_{wk} = ปริมาณหรือมูลค่าการส่งออกของโลกในสินค้า k

X_w = ปริมาณหรือมูลค่าการส่งออกของโลกในทุกๆ สินค้า

ดังนั้นจึงสามารถแปลความหมายของ RCA ได้คือ

ถ้า RCA มากกว่า 1 แสดงว่า สัดส่วนการส่งออกสินค้า k ของประเทศ i ต่อการส่งออกทั้งหมดของประเทศ i สูงกว่าสัดส่วนการส่งออกสินค้า k ของโลกต่อการส่งออกทั้งหมดของโลก หรือประเทศ i อยู่ในฐานะที่ได้เปรียบโดยเปรียบเทียบการส่งออกสินค้า k

ถ้า RCA น้อยกว่า 1 แสดงว่า สัดส่วนการส่งออกสินค้า k ของประเทศ i ต่อการส่งออกทั้งหมดของประเทศ i ต่ำกว่าสัดส่วนการส่งออกสินค้า k ของโลกต่อการส่งออกทั้งหมดของโลก หรือประเทศ i อยู่ในฐานะที่เสียเปรียบโดยเปรียบเทียบการส่งออกสินค้า k

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ถ้า RCA เท่ากับ 1 แสดงว่าอัตราการส่งออกสินค้า k ของประเทศ i ต่อการส่งออกทั้งหมดของประเทศ i เท่ากับสัดส่วนการส่งออกสินค้า k ของโลกต่อการส่งออกทั้งหมดของโลก หรือประเทศ i อยู่ในฐานะที่ไม่เสียเปรียบ และไม่ได้เปรียบโดยเปรียบเทียบการส่งออกสินค้า k

สำหรับการคำนวณค่า RCA ได้แยกพิจารณาออกเป็น 2 กรณีคือ

1. กรณีพิจารณาเปรียบเทียบสินค้าทุกประเภทที่ส่งออก โดยเปรียบเทียบอัตราส่วนของมูลค่าการส่งออกสินค้า k ของประเทศ i (X_{ik}) ต่อมูลค่าการส่งออกของสินค้าทั้งหมดของประเทศ (X_i) กับอัตราส่วนของสินค้า k ของทุกประเทศทั่วโลก (X_{wk}) ต่อการส่งออกสินค้าทั้งหมดทั่วโลก (X_w)

2. กรณีพิจารณาเปรียบเทียบเฉพาะสินค้าเกษตร โดยเปรียบเทียบอัตราส่วนของมูลค่าการส่งออกสินค้า k ของประเทศ i (X_{ik}) ต่อมูลค่าการส่งออกสินค้าเกษตรของประเทศ i (X_i) กับอัตราส่วนมูลค่าการส่งออกสินค้า k ของทุกประเทศทั่วโลก (X_{wk}) ต่อมูลค่าการส่งออกสินค้าเกษตรของโลก (X_w) ซึ่งการคำนวณแบบนี้ 2 นี้ เนื่องจากสินค้าประมงจัดอยู่ในสินค้าเกษตรจึงให้ค่าในการคำนวณที่ต่ำกว่าแบบที่ 1 และยังได้กำจัดอิทธิพลของการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมอีกด้วย

ค่าดัชนี RCA นี้แสดงให้เห็นภาพกว้าง ๆ ของการส่งออกของสินค้า k ของประเทศ i เมื่อเปรียบเทียบกับค่าการส่งออกสินค้าดังกล่าวของโลกและทราบถึงแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงขีดความสามารถในการแข่งขันส่งออกของไทยและประเทศคู่แข่งว่ามีความได้เปรียบหรือสูญเสียความได้เปรียบ นอกจากนี้ยังสามารถเปรียบเทียบเฉพาะสินค้าเกษตร หรืออุตสาหกรรมซึ่งกำจัดอิทธิพลของสินค้าในอุตสาหกรรมที่ไม่เกี่ยวข้องได้ แต่ก็มีข้อเสียอยู่หลายประการอาทิเช่น

ถ้าค่า RCA มากกว่า 1 หมายความว่า ประเทศ i มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกสินค้า แต่ไม่ได้บอกว่าคุณสมบัตินั้นเกิดขึ้นเนื่องมาจากปัจจัยใด

ถ้าประเทศทั้งสองมีค่า RCA มากกว่า 1 จะไม่สามารถระบุให้แน่ชัดลงไปได้ว่าประเทศใดมีความสามารถในการส่งออกสินค้า มากกว่าหรือน้อยกว่ากัน

ดังนั้นจึงควรวิเคราะห์ร่วมกับแบบจำลองอื่น ๆ เช่น แบบจำลองส่วนแบ่งตลาดคงที่ ซึ่งจะสามารถอธิบายถึงการเปลี่ยนแปลงความสามารถในการแข่งขันของแต่ละประเทศว่ามาจากสาเหตุใดบ้าง

แบบจำลองส่วนแบ่งการตลาดคงที่

RCA จะเป็นการวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยว่าเพิ่มขึ้นหรือลดลงเมื่อเปรียบเทียบกับคู่แข่ง แต่ไม่ได้อธิบายว่าความสามารถนั้นเกิดจากสาเหตุใด แต่แบบจำลอง CMS ที่ใช้วัดการขยายตัวการส่งออกในสินค้าที่ศึกษา จะช่วยอธิบายถึงสาเหตุและการเปลี่ยนแปลงของการขยายตัวของการส่งออกของสินค้าว่าเป็นผลเนื่องมาจากการกระจายตัวของตลาด หรือความสามารถในการแข่งขัน หรือผลจากการส่งเสริมการส่งออก หรือผลจากการขยายตัวของโลก (Leamer and Stem, 1970)

แบบจำลอง CMS มีพื้นฐานการวิเคราะห์ตั้งอยู่บนสมมติฐานคือ การส่งออกสินค้าชนิดใดชนิดหนึ่งถูกกำหนดโดยปัจจัย 2 ด้าน คืออุปสงค์ และอุปทาน ซึ่งอุปสงค์ส่วนใหญ่จะขึ้นอยู่กับสภาพการณ์ของประเทศนำเข้า และอุปทานส่วนใหญ่จะขึ้นกับสภาพการณ์ของประเทศส่งออก และการส่งออกของประเทศใดประเทศหนึ่งจะไม่สามารถขยายตัวได้รวดเร็วเท่ากับการขยายตัวเฉลี่ยการส่งออกของโลก เนื่องจากเหตุผล 3 ประการ

1. การส่งออกจะกระจุกตัวอยู่เฉพาะสินค้าที่ความต้องการมีอัตราการขยายตัวต่ำ
2. การส่งออกอาจมุ่งเน้นไปยังตลาดที่ชบเซาหรือมีการขยายตัวต่ำ
3. ประเทศที่ส่งออกอาจไม่สามารถ หรือไม่ต้องการที่จะแข่งขันกับผู้ผลิต หรือผู้ส่งออกจากประเทศอื่นได้

ดังนั้นแบบจำลอง CMS คือเครื่องมือในการวิเคราะห์ หรือวิธีการวัดการขยายตัวในการส่งออกว่าได้ผลดีหรือไม่ ซึ่งผลจากการส่งออกดังกล่าวสามารถอธิบายได้ว่า มีสาเหตุอันเนื่องมาจากปัจจัยทางด้านอุปสงค์หรืออุปทานมากหรือน้อยเพียงใด

หลักการวิเคราะห์แบบจำลอง CMS คือ การพิจารณาถึงผลของการส่งออกของประเทศใดประเทศหนึ่ง ยิ่งเมื่อสมมติว่าประเทศดังกล่าวสามารถรักษาสัดส่วนแบ่งตลาดของตลาดโลกไว้ได้เท่าเดิม ความแตกต่างระหว่างขนาดของการขยายตัวของการส่งออกที่เป็นจริงกับขนาดการขยายตัวของการส่งออกในกรณีที่ส่วนแบ่งการตลาดของประเทศในตลาดที่กำหนดให้คงที่สามารถแยกได้ว่าเป็นผลมาจากการแข่งขัน ผลจากส่วนประกอบของสินค้า และผลจากการกระจายตลาด

ส่วนแบ่งตลาดของประเทศผู้ส่งออกเขียนเป็นสมการได้ดังนี้

$$S = q/Q \quad (2)$$

โดยกำหนดให้ Q = การส่งออกหรือการค้าของโลกทั้งหมด

q = มูลค่าการส่งออกของประเทศที่พิจารณา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

S = ส่วนแบ่งตลาดส่งออกของประเทศที่พิจารณา

จากสมการ (2) แสดงได้ว่า

$$q = SQ \quad (2.1)$$

และ ความแตกต่างทั้งหมด (Total Differential) เท่ากับ

$$dq = SdQ + QdS \quad (3)$$

สมการ (3) อธิบายถึงการเปลี่ยนแปลงของการส่งออกสินค้าประเทศหนึ่ง ซึ่งประกอบด้วย 2 ส่วนคือ

1. การเปลี่ยนแปลงในอุปสงค์โลกโดยกำหนดให้ส่วนแบ่งตลาดของประเทศที่กำลังพิจารณาในการส่งออกนี้ให้มีค่าคงที่ (SdQ) เรียกผลด้านนี้ว่า ผลจากการขยายตัวของการส่งออกรวมของโลก (world growth effect) ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผลเนื่องมาจากอิทธิพลภายนอก

2. การเปลี่ยนแปลงสัดส่วนการส่งออกของประเทศที่พิจารณา ภายใต้เงื่อนไขว่าความต้องการ หรืออุปสงค์รวมของโลกต่อสินค้าที่พิจารณามีปริมาณหรือมูลค่าคงที่ (QdS) เรียกผลด้านนี้ว่า ผลทางด้านการแข่งขัน (competitive or share effect) ส่วนใหญ่เนื่องมาจากสภาพการณ์ภายในประเทศผู้ส่งออกเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่น ๆ ในตลาดโลก

การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงการส่งออกต้องทำการเปรียบเทียบ 2 ช่วงเวลา ซึ่งเรียกว่า ปีฐาน และปีสุดท้าย ในการคำนวณส่วนแบ่งตลาดส่งออกและการส่งออกทั้งหมดของโลกจะสามารถคำนวณได้ 3 วิธี คือ

1. ใช้โครงสร้างส่วนแบ่งตลาดในปีฐาน และใช้การส่งออกทั้งหมดของโลกในปีสุดท้าย ซึ่งสามารถเขียนเป็นสมการได้ดังนี้

$$dq^1 = S^0 dQ + Q^1 dS \quad (3.1)$$

2. ใช้โครงสร้างส่วนแบ่งตลาดในปีสุดท้าย และใช้การส่งออกทั้งหมดของโลกในปีฐาน ซึ่งสามารถเขียนเป็นสมการได้ดังนี้

$$dq^{11} = S^1 dQ + Q^0 dS \quad (3.2)$$

3. ใช้ทั้งการส่งออกทั้งหมดของโลก และโครงสร้างส่วนแบ่งตลาดของประเทศส่งออกเป็นฐานทั้งคู่โดยคำนวณจากสมการ (3.2) โดยให้ $S^1 = S^0 + dS$ จะได้

$$dq^{11} = (S^0 + dS)dQ + Q^0 dS \quad (3.3)$$

$$dq^{111} = S^0 dQ + Q^0 dS + dSdQ \quad (3.4)$$

เทอมที่สาม ($dSdQ$) เป็นการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างส่วนแบ่งตลาดของประเทศส่งออก และการส่งออกทั้งหมดของโลกในช่วงเวลาเดียวกัน เรียกว่าผลกระทบร่วม (interactive effect) ซึ่งเป็นผลมาจากการปรับตัวการส่งออกถูกหรือผิดทิศทาง

จากสมการที่ (3) สามารถเขียนใหม่ได้เป็น

$$\Delta q_i = s_i \Delta Q_i + Q_i \Delta s_i \quad (4)$$

โดยกำหนดให้ i = ประเทศส่งออก

Δ = การเปลี่ยนแปลงตัวแปรที่อยู่หลังเครื่องหมายนี้

การวิเคราะห์นี้เรียกว่า การวิเคราะห์แบบชั้นเดียว (one level analysis) ของแบบจำลอง CMS ซึ่งจะแบ่งการขยายตัวของการส่งออกของประเทศ i เป็นผลมาจากการขยายตัวของการส่งออกรวมของโลกและส่วนที่เหลือมาจากการแข่งขัน

อาจกล่าวได้ว่าการส่งออกที่แท้จริงประกอบด้วย กลุ่มสินค้าที่แตกต่างกัน ดังนั้นถ้าสนใจเฉพาะสินค้ากลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง สมมติว่าเป็นสินค้า k จะสามารถเขียนสมการ (4) ได้ดังนี้

$$\Delta q_{ik} = s_{ik} \Delta Q_{ik} + Q_{ik} \Delta s_{ik} \quad (5)$$

โดยกำหนดให้ k = ชนิดสินค้า

ซึ่งสามารถหาผลรวมของสินค้าชนิดต่างๆ โดยใช้เครื่องหมายผลรวม (summation) ซึ่งผลที่ได้จะเป็นสมการ CMS ของการส่งออกรวมของประเทศ i เช่นเดียวกับที่แสดงไว้ในสมการ (4) ดังนี้

$$\sum \Delta q_{ik} = \Delta q_i \equiv \sum_k s_{ik} \Delta Q_{ik} + \sum_k Q_{ik} \Delta s_{ik} \quad (5.1)$$

และสามารถขยายได้เป็น

$$\Delta q_i \equiv s_i \Delta Q_i + (\sum_k s_{ik} \Delta Q_{ik} - s_i \Delta Q_i) + \sum_k Q_{ik} \Delta s_{ik} \quad (6)$$

สมการ (6) เรียกว่า การวิเคราะห์แบบสองชั้น (two level analysis) ของแบบจำลอง CMS โดยการขยายตัวของการส่งออกของประเทศ i เป็นผลจากส่วนประกอบสามส่วนคือ

1. เทอมแรก $s_i \Delta Q_i$ ผลจากการขยายตัวของการส่งออกรวมของโลก

2. เทอมที่สอง $\sum_k s_{ik} \Delta Q_{ik} - s_i \Delta Q_i$ เป็นผลมาจากส่วนประกอบของสินค้าออกของประเทศ ซึ่งชี้ให้เห็นถึงการขยายตัวของการส่งออกของประเทศ i ว่าการส่งออกสินค้ามีการขยายตัวของการส่งออกมากน้อยเพียงใดเมื่อเทียบกับของโลก ผลจากส่วนประกอบของสินค้าจะเป็นบวก ถ้าการส่งออกของประเทศ i ประกอบด้วยสินค้าที่มีอัตราการขยายตัวสูงกว่าอัตราเฉลี่ยของการส่งออกรวมของโลกเป็นส่วนใหญ่ และจะเป็นลบถ้าสินค้าส่วนใหญ่ที่ประเทศ i ส่งออกมีอัตราขยายตัวต่ำกว่าอัตราเฉลี่ยของการส่งออกรวมของโลก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่เผยแพร่เพื่อใช้ในการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. เทอมที่สาม $\sum_k Q_{jk} \Delta S_{jk}$ เป็นผลเนื่องมาจากการแข่งขัน แสดงถึงความแตกต่างระหว่างอัตราการขยายการส่งออกจริงกับอัตราการขยายการส่งออกที่เพียงพอ เพื่อให้ประเทศสามารถรักษาส่วนแบ่งการตลาดโลกไว้เท่าเดิมในแต่ละสินค้า แต่ละตลาดไว้ได้ ผลต่างนี้จะมีผลให้ส่วนแบ่งในตลาดโลกของประเทศที่กล่าวถึงเพิ่มขึ้นหรือลดลง ซึ่งจะสะท้อนถึงความสามารถในการแข่งขันกับผู้ส่งออกจากประเทศอื่น ๆ ในตลาดโลก

การส่งออกไปยังประเทศต่าง ๆ ที่มีอัตราการขยายตัวแตกต่างกัน ดังนั้นการเน้นการส่งออกไปยังประเทศ หรือตลาดที่มีอัตราการขยายตัวสูงหรือต่ำ ย่อมมีผลต่ออัตราการขยายตัวของการส่งออกรวมของประเทศ i ที่กำลังพิจารณา ดังนั้นจึงควรรวมเอาปัจจัยด้านการกระจายด้านการตลาดเข้ามาพิจารณาด้วยในสมการ CMS โดยขยายสมการที่ (4) ซึ่งจะพิจารณาทั้งกรณีสินค้า k และตลาด j และสามารถเขียนเป็นสมการได้ดังนี้

$$\Delta q_{ijk} = s_{ijk} \Delta Q_{ijk} + Q_{ijk} \Delta S_{ijk} \quad (7)$$

จากสมการที่ (7) เราสามารถแสดงผลรวมหรือการส่งออกรวมที่เพิ่มขึ้นของประเทศ i ได้เป็น

$$\begin{aligned} \Delta q_{ijk} &\equiv \sum_j \sum_k s_{ijk} \Delta Q_{ijk} + \sum_j \sum_k Q_{ijk} \Delta S_{ijk} \\ &\equiv s_i \Delta Q_i + (\sum_k s_{ik} \Delta Q_{ik} - s_i \Delta Q_i) + (\sum_j \sum_k s_{ijk} \Delta Q_{ijk} - \sum_k s_{ik} \Delta Q_{ik}) \\ &\quad + \sum_j \sum_k Q_{ijk} \Delta S_{ijk} \end{aligned} \quad (8)$$

สมการที่ (8) เรียกว่าการวิเคราะห์แบบสามชั้น (three level analysis) ซึ่งต่างจากการวิเคราะห์แบบสองชั้นในสมการ (6) ตรงที่สมการ (8) มีเทอมใหม่ คือ ผลจากการกระจายตลาด $(\sum_j \sum_k s_{ijk} \Delta Q_{ijk} - \sum_k s_{ik} \Delta Q_{ik})$ ซึ่งอาจจะอธิบายได้เช่นเดียวกับผลจากส่วนประกอบของสินค้าส่งออก คือ จะมีค่าเป็นบวก ถ้าประเทศ i ส่งออกสินค้าของตนส่วนใหญ่ไปยังตลาดที่มีอัตราการขยายตัวสูง และจะเป็นลบถ้าส่งออกไปยังตลาดที่มีอัตราการขยายตัวต่ำ

ถ้าใช้วิธีที่สามในการเลือกปีฐาน และปีสุดท้ายนั้นคือ ทั้งโครงสร้างส่วนแบ่งตลาดส่งออก และการส่งออกรวมในปีฐาน (base year) ในแบบจำลอง CMS อาจเพิ่มปัจจัยที่มีผลต่อการส่งออกอีกปัจจัยหนึ่งคือ ผลกระทบร่วมหรือผลจากการปรับการส่งออกถูกหรือผิดทิศทาง ซึ่งสมการแบบจำลอง CMS ที่ได้จะแสดงถึงผลอธิบายการขยายตัวของการส่งออกที่คล้ายกับสมการ (3.3) และนำมาขยายได้สมการดังนี้

$$\begin{aligned} \Delta q_i &= s^0 \Delta Q_i + (\sum_k s_{ik}^0 \Delta Q_{ik} - s_i^0 \Delta Q_i) \\ &\quad + (\sum_j \sum_k s_{ijk}^0 \Delta Q_{ijk} - \sum_k s_{ik}^0 \Delta Q_{ik}) \\ &\quad + \sum_j \sum_k Q_{ijk}^0 \Delta S_{ijk} + \sum_j \sum_k Q_{ijk} \Delta S_{ijk} \end{aligned} \quad (9)$$

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สมการ (9) เรียกว่าการวิเคราะห์แบบสี่ชั้น (four level analysis) ซึ่งการส่งออกของประเทศ i ที่เพิ่มขึ้นเป็นผลมาจากปัจจัยด้านต่าง ๆ ซึ่งสามารถแยกออกได้เป็น

1. ผลจากการขยายตัวการค้ารวมโดยทั่วไปของโลก (general world trade expansion) คือ $S^o \Delta Q_i$ ความต้องการของโลกเพิ่มสูงขึ้น แสดงว่าส่งออกได้มากขึ้น เนื่องจากตลาดโลกมีความต้องการของสินค้าออกต่าง ๆ เพิ่มขึ้น แต่ส่วนแบ่งในตลาดโลกยังคงที่อยู

2. ผลจากส่วนประกอบของสินค้าส่งออก (commodity compositional effect) คือ $\sum_k S^o_{ik} \Delta Q_{ik} - S^o_i \Delta Q_i$ ซึ่งชี้ให้เห็นถึงการขยายตัวของส่งออกของประเทศ i ว่าการส่งออกของสินค้ามีอัตราการขยายตัวของส่งออกมากน้อยเพียงใดเมื่อเทียบกับอัตราเฉลี่ยของโลก ผลจากการส่งออกของสินค้าส่งออกจะเป็นบวก ถ้าการส่งออกของประเทศ i ประกอบด้วยสินค้าที่มีอัตราการขยายตัวสูงกว่าอัตราเฉลี่ยของการส่งออกรวมของโลกเป็นส่วนใหญ่ และจะเป็นลบถ้าสินค้าส่วนใหญ่ที่ประเทศ i ส่งออกมีอัตราการขยายตัวต่ำกว่าอัตราเฉลี่ยการส่งออกรวมของโลก

3. ผลจากการกระจายตลาด (market distribution effect) คือ $\sum_j \sum_k S^o_{ijk} \Delta Q_{ijk} - \sum_k S^o_{ik} \Delta Q_{ik}$ ผลนี้จะมีค่าเป็นบวก ถ้าประเทศ i ส่งออกของสินค้าตนส่วนใหญ่ไปยังตลาดที่มีอัตราการขยายตัวสูง และจะเป็นลบถ้าส่งออกไปยังตลาดที่มีอัตราการขยายตัวต่ำ

4. ผลจากการแข่งขันอย่างแท้จริง (pure competitiveness or share effect) คือ $\sum_j \sum_k Q^o_{ijk} \Delta S_{ijk}$ ซึ่งแสดงถึงความแตกต่างระหว่างการขยายตัวของส่งออกที่แท้จริงกับการขยายตัวที่อาจจะเกิดขึ้น ถ้าประเทศ i ยังคงรักษาส่วนแบ่งตลาดส่งออกของสินค้าในแต่ละชนิดของตลาดไว้ได้

5. ผลกระทบร่วม (interaction effect) คือ $\sum_j \sum_k Q_{ijk} \Delta S_{ijk}$ เป็นผลเนื่องมาจากการปรับการส่งออกถูกหรือผิดทิศทาง โดยจะแสดงให้เห็นว่าประเทศ i ขยายการส่งออกของตลาดที่ถูกต้องหรือไม่ ผลนี้จะมีค่าเป็นบวก ถ้าประเทศ i เพิ่มการส่งออกไปยังตลาดที่มีการขยายตัว หรือลดการส่งออกไปยังตลาดที่หดตัว และจะมีค่าเป็นลบถ้าประเทศ i เพิ่มการส่งออกไปยังตลาดที่หดตัว หรือลดการส่งออกไปยังตลาดที่ขยายตัว (ฐาปะนีย์, 2359)

การใช้แบบจำลอง CMS มีข้อสมมติพื้นฐานดังนี้

1. กำหนดให้อุปสงค์ของประเทศผู้นำเข้าเป็นตัวแปรภายนอกและไม่สามารถควบคุมได้โดยประเทศส่งออก

2. ส่วนแบ่งตลาดส่งออกของประเทศผู้ส่งออกที่กำลังศึกษาในตลาดใดตลาดหนึ่งจะกำหนดให้มีค่าคงที่ ตราบเท่าที่ประเทศผู้ส่งออกดังกล่าวสามารถปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลงของอุปสงค์ในตลาดนี้ได้ ซึ่งหมายความว่า การเปลี่ยนแปลงส่วนแบ่งตลาดของประเทศดังกล่าวใน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ การใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่อรู้ถึงวัตถุประสงค์ในการใช้ ไม่ควรนำเอกสารนี้ไปเผยแพร่ในที่สาธารณะ และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตลาดใดตลาดหนึ่งเป็นผลเนื่องมาจากความสามารถในการแข่งขันของประเทศนั้น เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศคู่แข่งอื่น ๆ ซึ่งความสามารถในการแข่งขันนี้จะขึ้นอยู่กับความสามารถในการปรับตัวด้านอุปทานภายในประเทศผู้ส่งออกดังกล่าว

3. ความยืดหยุ่นของอุปทานการส่งออกมีค่าอนันต์ (infinity) นั่นคือ ประเทศผู้ส่งออกสามารถขยายการผลิตสินค้าเพื่อสนองตลาดโลกที่ขยายตัวเสมอ

4. สินค้าที่ผลิตโดยผู้ผลิตต่าง ๆ มีลักษณะและคุณภาพเหมือนกัน หรือใกล้เคียงกันจนไม่ก่อให้เกิดความแตกต่างในแง่ของผู้บริโภค

5. กำหนดให้ไม่มีความร่วมมือกันระหว่างประเทศผู้ส่งออกในตลาดโลก

6. จากสมการที่ (3.4)

$$dq^{111} = S^0 dQ + Q^0 ds + dS dQ$$

สามารถเขียนโดยให้สัญลักษณ์ใหม่ได้ดังนี้

$$dq = (W+C+D)+\dot{P}+(P-\dot{P})$$

โดยกำหนดให้

$$W+C+D = S^0 dQ$$

$$\dot{P} = Q^0 ds$$

$$P-\dot{P} = dS dQ$$

กรณีที่ประเทศ i สามารถเขียนได้ดังนี้

$$A_i = dq_i = W_i + C_i + D_i + \dot{P}_i + (P_i - \dot{P}_i) \quad (10)$$

โดยกำหนดให้ A = การเปลี่ยนแปลงที่แท้จริงของการส่งออก

W = ผลจากการส่งออกทั้งหมดของโลก

C = ผลจากส่วนประกอบของสินค้าส่งออก

D = ผลจากการกระจายตลาด

P = ผลจากการแข่งขัน

$\dot{P}$ = ผลจากการแข่งขันที่แท้จริง

$P-\dot{P}$ = ผลกระทบรวมจากการปรับตัวการส่งออกถูกหรือผิดทิศทาง

i = ประเทศส่งออกหรือกลุ่มประเทศผู้ส่งออก

โดยสมการที่ (10) ได้มาจากสมการที่ (3.4) เหมือนกับสมการ (9) ดังนั้นสมการ (10) จึงเหมือนสมการ (9) ซึ่งแสดงได้ดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

$$\begin{aligned}
W_i &= s^0 \Delta Q_i \\
C_i &= (\sum_k s^0_{ik} \Delta Q_{ik} - s^0_i \Delta Q_i) \\
D_i &= (\sum_j \sum_k s^0_{ijk} \Delta Q_{ijk} - \sum_k s^0_{ik} \Delta Q_{ik}) \\
P^* &= \sum_j \sum_k Q^0_{ijk} \Delta s_{ijk} \\
P-P^* &= \sum_j \sum_k Q_{ijk} \Delta s_{ijk}
\end{aligned}$$

ซึ่งสามารถแสดงในรูปพีชคณิตดังนี้

$$A_i = \sum_j \sum_k x^1_{ijk} - \sum_j \sum_k x^0_{ijk} \quad (11)$$

โดยกำหนดให้ x = มูลค่าการส่งออก

j = ประเทศนำเข้า

k = ชนิดสินค้า

0 = ปีฐาน

1 = ปีสุดท้าย

โดย

$$W_i = s^0_i \sum_j \sum_k (x^1_{ijk} - x^0_{ijk}) \quad (12)$$

$$= g \sum_j \sum_k x^0_{ijk}$$

$$= (G-1) \sum_j \sum_k x^0_{ijk} \quad (12')$$

$$= G \sum_j \sum_k x^0_{ijk} - \sum_j \sum_k x^0_{ijk} \quad (12'')$$

$$C_i = \sum_k (s^0_i \sum_j \sum_k (x^1_{ijk} - x^0_{ijk})) - s^0_i \sum_j \sum_k (x^1_{ijk} - x^0_{ijk}) \quad (13)$$

$$= \sum_k (g_k \sum_j x^0_{ijk}) - g \sum_j \sum_k x^0_{ijk}$$

$$= \sum_k ((G-1) \sum_j x^0_{ijk}) - (G-1) \sum_j \sum_k x^0_{ijk}$$

$$= \sum_k G_k \sum_j x^0_{ijk} - \sum_j \sum_k x^0_{ijk} - G \sum_j \sum_k x^0_{ijk} + \sum_j \sum_k x^0_{ijk} \quad (13')$$

$$= \sum_k G_k \sum_j x^0_{ijk} - G \sum_j \sum_k x^0_{ijk}$$

$$D_i = \sum_j \sum_k (s^0_{ijk} \sum_l (x^1_{ljk} - x^0_{ljk})) - \sum_k s^0_{ijk} \sum_l \sum_j (x^1_{ljk} - x^0_{ljk}) \quad (14)$$

$$= \sum_j \sum_k (g_{jk} x^0_{ijk}) - \sum_k (g_k \sum_j x^0_{ijk})$$

$$= \sum_j \sum_k ((G_{jk}-1) x^0_{ijk}) - \sum_k ((G_k-1) \sum_j x^0_{ijk})$$

$$= \sum_j \sum_k (G_{jk} x^0_{ijk}) - \sum_j \sum_k x^0_{ijk} - \sum_k (G_k \sum_j x^0_{ijk}) + \sum_j \sum_k x^0_{ijk} \quad (14')$$

$$= \sum_j \sum_k (G_{jk} x^0_{ijk}) - \sum_k (G_k \sum_j x^0_{ijk})$$

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ (15)

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

$$\begin{aligned}
&= \sum_j \sum_k (X_{ijk}^1 - X_{ijk}^0) - \sum_j \sum_k g_{jk} X_{ijk}^0 \\
&= \sum_j \sum_k (X_{ijk}^1 - X_{ijk}^0) - \sum_j \sum_k (G_{jk} - 1) X_{ijk}^0 \\
&= \sum_j \sum_k X_{ijk}^1 - \sum_j \sum_k (G_{jk} X_{ijk}^0) \quad (15')
\end{aligned}$$

$$P_i^* = \sum_j \sum_k (S_{ijk}^1 - S_{ijk}^0) \sum_l X_{ijk}^0 \quad (16)$$

$$\begin{aligned}
&= \sum_j \sum_k (X_{ijk}^1 - X_{ijk}^0) - \sum_j \sum_k (1 - 1/(\sum_l X_{ijk}^1 / \sum_l X_{ijk}^0)) X_{ijk}^1 \\
&= \sum_j \sum_k X_{ijk}^1 - \sum_j \sum_k X_{ijk}^0 - \sum_j \sum_k X_{ijk}^1 + \sum_j \sum_k G_{jk}^* X_{ijk}^1 \\
&= \sum_j \sum_k G_{jk}^* X_{ijk}^1 - \sum_j \sum_k X_{ijk}^0 \quad (16')
\end{aligned}$$

$$P_i - P_i^* = \sum_j \sum_k (S_{ijk}^1 - S_{ijk}^0) \sum_l (X_{ijk}^1 - X_{ijk}^0) \quad (17)$$

$$\begin{aligned}
&= (\sum_j \sum_k (X_{ijk}^1 - X_{ijk}^0) - \sum_j \sum_k g_{jk} X_{ijk}^0) \\
&\quad - (\sum_j \sum_k (X_{ijk}^1 - X_{ijk}^0) - \sum_j \sum_k G_{jk}^* X_{ijk}^1) \\
&= (\sum_j \sum_k (X_{ijk}^1 - X_{ijk}^0) - \sum_j \sum_k (G_{jk} - 1) X_{ijk}^0) \\
&\quad - (\sum_j \sum_k (X_{ijk}^1 - X_{ijk}^0) - \sum_j \sum_k (1 - G_{jk}^*) X_{ijk}^1) \\
&= \sum_j \sum_k X_{ijk}^1 - \sum_j \sum_k G_{jk} X_{ijk}^0 - \sum_j \sum_k G_{jk}^* X_{ijk}^1 \\
&\quad + \sum_j \sum_k X_{ijk}^0 \quad (17')
\end{aligned}$$

โดยกำหนดให้

$$\begin{aligned}
S_i &= \sum_j \sum_k X_{ijk} / \sum_l \sum_j \sum_k X_{ijk} \\
&= \text{ส่วนแบ่งตลาดส่งออกของประเทศ i ในตลาดโลก} \\
S_{ik} &= \sum_j X_{ijk} / \sum_j \sum_k X_{ijk} \\
&= \text{ส่วนแบ่งตลาดส่งออกของประเทศ i ในตลาดโลกของสินค้า k} \\
S_{ijk} &= X_{ijk} / \sum_l X_{ijk} \\
&= \text{ส่วนแบ่งตลาดส่งออกของประเทศ i ในสินค้า k ในตลาด j} \\
g &= G - 1 \\
&= (\sum_l \sum_j \sum_k X_{ijk}^1 / \sum_l \sum_j \sum_k X_{ijk}^0)^{-1} \\
&= \text{อัตราการขยายตัวของการส่งออกรวมของตลาดโลก} \\
g_k &= G_k - 1 \\
&= (\sum_l \sum_j X_{ijk}^1 / \sum_l \sum_j X_{ijk}^0)^{-1} \\
&= \text{อัตราการขยายตัวของการส่งออกของโลกในสินค้า k} \\
g_{jk} &= G_{jk} - 1
\end{aligned}$$

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับ (สงวนลิขสิทธิ์) ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

$$\begin{aligned}
 &= \text{อัตราการขยายตัวของการส่งออกของโลกในสินค้า } k \text{ ในตลาด } j \\
 g_{jk}^* &= 1 - G_{jk}^* \\
 &= 1 - 1 / (\sum_i X_{ijk}^1 / \sum_i X_{ijk}^0) \\
 &= 1 - (\sum_i X_{ijk}^0 / \sum_i X_{ijk}^1) \\
 &= \text{ส่วนกลับของอัตราการขยายตัวการส่งออกของโลกในสินค้า } k \\
 &\quad \text{ใน ตลาด } j
 \end{aligned}$$

ปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงการส่งออกดังกล่าวข้างต้นสามารถอธิบายได้ดังนี้ ผลจากการขยายตัวการส่งออกที่แท้จริง (actual export growth หรือ A_j) เป็นการเปลี่ยนแปลงการส่งออกทั้งหมดของการส่งออกจากปีฐานถึงปีสุดท้าย ซึ่งหมายถึงความแตกต่างระหว่างผลรวมการส่งออกสินค้าของประเทศ i ไปสู่ประเทศที่กำลังพิจารณาในระหว่างสองจุดเวลา

ผลจากการขยายตัวของการส่งออกของโลก (world growth effect หรือ W_j) เป็นการแสดงถึงแนวโน้มของการค้าของโลกซึ่งวัดได้โดยการขยายตัวของการส่งออกรวมของโลก ถ้าการส่งออกของประเทศ i ขยายตัวในอัตราเดียวกันกับอัตราการขยายตัวการส่งออกรวมของโลก ส่วนแบ่งตลาดส่งออกของประเทศ i ในตลาดโลกจะคงที่ ค่า W_j สามารถคำนวณได้หลายระดับความแตกต่างของจุดประสงค์เกี่ยวกับระดับสินค้า หรือประเทศที่ต้องการศึกษา อาจกล่าวถึงการค้าของโลกในสินค้าทุกชนิดหรือกลุ่มของสินค้า ซึ่งเป็นความแตกต่างระหว่างผลรวมของการค้าของโลกที่เกิดขึ้นในสองจุดเวลา

ผลจากส่วนประกอบของสินค้าส่งออก (commodity composition effect หรือ

$$C_i = H_i^d - W_j)$$

สำหรับประเทศที่ส่งออกสินค้าหลายชนิด ซึ่งโดยทั่วไปจะเป็นเช่นนั้น การขยายตัวของการส่งออกของประเทศดังกล่าวส่วนหนึ่งจะขึ้นอยู่กับว่า ประเทศนั้นมุ่งเน้นการส่งออกสินค้าที่มีการขยายตัวของอุปสงค์รวมของโลกสูงหรือต่ำ เมื่อเปรียบเทียบกับ การขยายตัวของการส่งออกรวมของโลก เราอาจสมมติการขยายตัวตามแผน (H_i^d) ของการส่งออกทั้งหมด ซึ่งคำนวณได้โดยอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่ว่าประเทศ i ส่งออกสินค้าแต่ละชนิดโดยมีการขยายตัวเท่ากับการขยายตัวการส่งออกรวมของโลกเฉพาะสินค้านั้น ๆ ความแตกต่างระหว่างการส่งออกทั้งหมดของประเทศ ภายใต้ข้อสมมตินี้กับการส่งออกทั้งหมดทั้งประเทศเมื่อมีการขยายตัวเท่ากับการขยายตัวของการส่งออกรวมของโลก นั่นคือ $H_i^d - W_j$ จะอธิบายว่า ประเทศ i มีส่วนประกอบสินค้าส่งออกแตกต่างจากส่วนประกอบของสินค้าส่งออกของโลกโดยส่วนรวมในทางที่ดีหรือไม่ เหมาะสมหรือไม่ และความ

แตกต่างกันี้จะมีผลต่อการส่งออกของประเทศ i ในทิศทางใดมากน้อยเพียงใด ซึ่งก็คือผลจากส่วนประกอบของสินค้าส่งออกนั่นเอง

ผลจากการกระจายตลาด (direction effect $D_i = H_i^c - H_i^d$) เช่นเดียวกับส่วนประกอบสินค้า การขยายตัวของการส่งออกจะได้รับอิทธิพลจากการส่งออกสินค้าที่ถูกทิศทางในตลาด ต่าง ๆ สมมติให้มีอัตราการขยายตัว (H_i^c) ซึ่งจะนำมาใช้ในการวัดผลนี้ การคำนวณการขยายตัวจะตั้งอยู่บนพื้นฐานของข้อสมมติที่ว่า สำหรับสินค้าชนิดที่มีการส่งออกโดยตรงไปประเทศที่กำหนดให้ ภายใต้อัตราที่คาดการณ์ไว้ (projected rate) ส่วนแบ่งตลาดของสินค้าส่งออกของโลกทั้งหมด (ประเทศผู้นำเข้ารวมทุกประเทศ) สำหรับสินค้าแต่ละชนิดจะคงที่ ดังนั้นความแตกต่างระหว่าง H_i^c และ H_i^d จะแสดงถึงการขยายตัวของการส่งออกที่อธิบายโดยความแตกต่างของทิศทางการส่งออก หรือการกระจายตลาด โดยชี้ให้เห็นว่าประเทศ i ส่งสินค้าแต่ละชนิดส่วนใหญ่ไปยังประเทศที่มีการขยายตัวของตลาดสูงหรือต่ำ ซึ่งจะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงการส่งออกทั้งหมดของประเทศ เช่น ถ้าส่งสินค้าออกเป็นสัดส่วนที่มากไปยังตลาดที่มีอัตราการขยายตัวสูงกว่าอัตราเฉลี่ยของโลก ก็จะมีผลให้อัตราขยายตัวของการส่งออกของประเทศสูงกว่าอัตราเฉลี่ยของโลกเช่นกัน

ผลจากการแข่งขัน (competitiveness effect : $P_i = A_i - H_i^c$) กำหนดให้การส่งออกของประเทศ i มีส่วนประกอบสินค้าภายใต้การขยายตัว H_i^c ซึ่งเป็นการขยายตัวการส่งออกตามแผน ในกรณีนี้ความแตกต่างระหว่างการขยายตัวของการส่งออกที่แท้จริงกับการขยายตัวตามที่วางแผนไว้ จะแสดงให้เห็นว่าประเทศส่งออก i โดยเฉลี่ยสามารถที่จะขยายการส่งออกสินค้าได้รวดเร็ว เช่นเดียวกับคู่แข่งอื่น ๆ หรือไม่ ซึ่งหมายความว่าถ้าการขยายตัวของการส่งออกที่แท้จริงมากกว่าการขยายตัวของการส่งออกตามแผนไว้จะทำให้ส่วนแบ่งตลาดส่งออกของประเทศ i สูงขึ้น ผลจากการแข่งขันนี้สามารถแยกออกเป็นสองส่วน คือ

1. ผลจากการแข่งขันที่แท้จริง (pure competitiveness effect หรือ P^*) เป็นผลต่างระหว่างการขยายตัวของการส่งออกจริงกับการขยายตัวของการส่งออกที่เพียงพอเพื่อให้ประเทศสามารถรักษาส่วนแบ่งในตลาดโลกไว้เท่าเดิมในแต่ละสินค้าแต่ละตลาด ผลต่างนี้จะมีผลให้ส่วนแบ่งในตลาดโลกของประเทศผู้ส่งออกที่กล่าวถึงเพิ่มขึ้นหรือลดลง ซึ่งจะสะท้อนถึงความสามารถในการแข่งขันกับผู้ส่งออกจากประเทศอื่นในตลาดโลก

2. ผลกระทบร่วม (interaction effect) จากการปรับการส่งออกถูกหรือผิดทิศทาง ($P-P^*$) ผลนี้จะสะท้อนให้เห็นว่า ประเทศผู้ส่งออกจะใช้ความพยายามขยายการส่งออกในตลาดโลกที่หดตัวหรือลดการส่งออกในตลาดที่ขยายตัว ซึ่งถ้าเป็นกรณีนี้ ผลของการปรับการส่งออกถูกหรือผิด

ทิศทางจะมีค่าเป็นลบ ในทางตรงข้าม ค่าของผลนี้จะเป็นบวกถ้าประเทศผู้ส่งออกขยายการส่งออกในตลาดที่ขยายตัว หรือลดการส่งออกในตลาดที่หดตัว (จันทนา, 2541)

แบบจำลองวิเคราะห์ศักยภาพการส่งออกกึ่งสแตนด์แชนจ์

1. การวิเคราะห์โดย RCA นี้แสดงให้เห็นภาพกว้าง ๆ ของการส่งออกของสินค้า k ของประเทศ i เมื่อเปรียบเทียบกับค่าส่งออกสินค้าดังกล่าวของโลกและทราบถึงแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงขีดความสามารถในการแข่งขันส่งออกของไทยและประเทศคู่แข่งว่ามีความได้เปรียบหรือสูญเสียความได้เปรียบ โดยมีสูตรการคำนวณ ดังนี้

$$RCA_{ik} = X_{ik} * X_w / X_{wk} * X_i$$

2. แบบจำลอง CMS ที่ใช้ในการคำนวณหาผลด้านต่าง ๆ เพื่ออธิบายการขยายตัวของการส่งออกสินค้าชนิดใดชนิดหนึ่งของประเทศไทย ซึ่งเป็นการพิจารณาในระดับประเภทสินค้า ฉะนั้นในแบบจำลองที่ใช้ในการวิเคราะห์ในที่นี้ จึงไม่มีปัจจัยของผลจากส่วนประกอบของสินค้าส่งออก ดังสมการ

$$\begin{aligned} \sum_j X'_{ijk} - \sum_j X^0_{ijk} &= (G_k \sum_j X^0_{ijk} - \sum_j X^0_{ijk}) + (\sum_j G_{jk} X^0_{ijk} - G_k \sum_j X^0_{ijk}) + (\sum_j G^*_{jk} X^1_{ijk} - \sum_j X^0_{ijk}) \\ &\quad + ((\sum_j X^1_{ijk} - \sum_j (G_{jk} X^0_{ijk})) - (\sum_j G_{jk} X^1_{ijk} - \sum_j X^0_{ijk})) \end{aligned} \quad (18)$$

โดยในการศึกษาครั้งนี้กำหนดให้

i คือ ประเทศผู้ส่งออก ได้แก่ ไทย อินโดนีเซีย อินเดีย เอกวาดอร์ และเวียดนาม

k คือ สินค้ากึ่งสแตนด์แชนจ์

j คือ ประเทศผู้นำเข้า ได้แก่ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และสหภาพยุโรป

ผลการวิเคราะห์จากสมการที่ (18) จะทำให้ทราบถึง สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงการขยายตัวการส่งออกกึ่งสแตนด์แชนจ์ ดังนี้

1. การขยายตัวการส่งออกของโลก แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงการขยายตัวของประเทศผู้ส่งออกกึ่งสแตนด์แชนจ์นั้นมาจากการขยายตัวการส่งออกของโลก

2. การกระจายตลาด แสดงให้เห็นถึงการส่งออกกึ่งสแตนด์แชนจ์ของประเทศผู้ส่งออกไปยังประเทศคู่ค้าที่มีอัตราการนำเข้าที่สูง หรือต่ำลง ส่งผลกระทบโดยตรงกับการขยายตัวของประเทศนั้นๆ

3. การแข่งขันที่แท้จริง แสดงให้เห็นถึงประเทศผู้ส่งออก มีการพัฒนาศักยภาพของการผลิตทั้งภาคเกษตร และภาคผลิต ส่งผลให้ต้นทุนในการผลิตไม่สูง สามารถแข่งขันในตลาดได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4. ผลกระทบร่วม แสดงให้เห็นถึงความพยายามในการทำตลาดของประเทศผู้ส่งออกคู่แข่ง
 สดแซ่แข็งโดยการขยายไปยังประเทศคู่ค้าหรือตลาดที่หดหรือขยายตัว หรือเพิ่มหรือลดการส่งออก
 ยังตลาดที่มีการขยายตัวต่ำหรือสูง

บทที่ 3

ภาวะการผลิตและการตลาดกุ้งสดแช่แข็ง

การผลิตกุ้งทะเลโลก

ในปัจจุบันประเทศที่เป็นผู้ผลิตที่สำคัญของโลก และจัดว่ามีศักยภาพในการเพาะเลี้ยงสามารถแบ่งเป็น 2 กลุ่มหลัก ๆ คือ แหล่งผลิตในทวีปเอเชีย ได้แก่ ไทย จีน อินโดนีเซีย อินเดีย และเวียดนาม นอกจากนี้ยังมีแหล่งผลิตในละตินอเมริกา ได้แก่ เอกวาดอร์ และเม็กซิโก (วิชาญ, 2539)

ผลผลิตกุ้งทะเลของโลกจากการเพาะเลี้ยงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ดังจะเห็นได้จากปริมาณผลผลิตในปี พ.ศ. 2533 มีประมาณ 505,500 เมตริกตัน และเพิ่มขึ้นเป็น 805,000 เมตริกตันในปี พ.ศ. 2539 ทั้งนี้เพราะความก้าวหน้าของเทคโนโลยี และเทคนิคในการเพาะเลี้ยงกุ้งในแต่ละประเทศมีการพัฒนามาโดยตลอด แต่อย่างไรก็ตามผลผลิตของกุ้งลดต่ำลงเป็น 710,200 เมตริกตันในปี พ.ศ.2540 (ตารางที่ 6) อันเนื่องมาจากปรากฏการณ์ธรรมชาติเอลนีโญ ที่ส่งผลกระทบต่อ การเพาะเลี้ยงกุ้งของประเทศอินโดนีเซีย คำสั่งห้ามมิให้มีการเพาะเลี้ยงกุ้งในเขตชายฝั่งโดยนับจากระยะที่น้ำทะเลขึ้นไปถึงสูงสุดเป็นระยะ 500 เมตร โรคตัวแดงดวงขาวซึ่งส่งผลกระทบต่ออย่างมากในปี พ.ศ.2539 เป็นต้น โดยสัดส่วนการผลิตในปี พ.ศ. 2540 ของไทย เอกวาดอร์ อินโดนีเซีย จีน และอินเดีย เท่ากับ 23.90, 18.30, 15.50, 9.90 และ 8.40 ตามลำดับ (นิรนาม, 2541ก)

ในอดีตการเลี้ยงกุ้งในแต่ละประเทศนั้นเป็นแบบธรรมชาติซึ่งต้องเลี้ยงกุ้งในป่าชายเลน แต่ในปัจจุบันได้มีการพัฒนาการเลี้ยงกุ้งเป็นแบบกึ่งพัฒนาและระบบพัฒนา ซึ่งพบว่าพื้นที่ป่าชายเลนนั้นไม่เหมาะสมกับการเลี้ยงกุ้ง แต่พื้นที่ตอนหลังป่าชายเลนจะเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมในการเพาะเลี้ยงมากกว่า (รูปปะนี, 2539) ซึ่งหากพิจารณาวิธีการเลี้ยงกุ้งของประเทศผู้ผลิตกุ้งรายใหญ่ของโลกอันได้แก่ ไทย อินโดนีเซีย อินเดีย และเอกวาดอร์ พบว่า ประเทศไทยมีการเพาะเลี้ยงกุ้งระบบพัฒนาถึงร้อยละ 80 ของการเลี้ยงทั้งหมดซึ่งมีผลผลิตกุ้งที่ได้ถึง 365 กิโลกรัมต่อไร่ซึ่งมากกว่าทั้งสามประเทศดังที่กล่าวมา (ตารางที่ 7 และ 8)

ตารางที่ 6 ผลผลิตกุ้งทะเลทั่วโลกที่ได้จากการเลี้ยงในช่วงปี พ.ศ. 2533-2540

(หน่วย: เมตริกตัน)									
ประเทศ	2533	2534	2535	2536	2537	2538	2539	2540	
ไทย 1/	110,000	153,000	163,000	209,000	250,000	225,000*	205,000*	170,000*	
อินโดนีเซีย 1/	120,000	140,000	130,000	100,000	100,000	100,000	132,000*	110,000*	
จีน	150,000	145,000	140,000	30,000	35,000	70,000	80,000	80,000	
เอกวาดอร์ 2/	น.า.	น.า.	95,000	76,000	10,000	100,000	120,000	130,000	
อินเดีย 1/	32,000	35,000	45,000	55,000	70,000	60,000	80,000*	60,000*	
บังกลาเทศ	25,000	25,000	25,000	30,000	35,000	30,000	35,000	34,000	
อื่นๆ	38,500	101,500	131,000	139,000	168,000	147,000	153,000	126,200	
รวม	505,500	599,500	729,000	639,000	758,000	732,000	805,000	710,200	

หมายเหตุ 1/ * ปล่อยให้เหมาะสมโดยสมมติการณ์การเลี้ยงกุ้งแห่งเอเชีย

2/ น.า. ไม่ปรากฏข้อมูล

ที่มา: (นิรนาม, 2541ก)

ตารางที่ 7 เปรียบเทียบวิธีการเลี้ยงกุ้งของประเทศผู้ผลิตกุ้งรายใหญ่ของโลก

ประเทศ	ไทย	อินโดนีเซีย	อินเดีย	เอกวาดอร์
ร้อยละการเลี้ยงแบบธรรมชาติ	5	70	60	60
ร้อยละการเลี้ยงแบบกึ่งพัฒนา	15	15	35	40
ร้อยละการเลี้ยงแบบพัฒนา	80	15	5	0

ที่มา: (นิรนาม, 2541ก)

ตารางที่ 8 เปรียบเทียบการใช้พื้นที่เลี้ยงกุ้งและผลผลิตกุ้งที่ได้

ประเทศ	ผลผลิตรวม(เมตริกตัน)	พื้นที่เลี้ยง(ไร่)	ผลผลิต(ตันต่อไร่)
ไทย	160,000	437,500	365
อินโดนีเซีย	90,000	2,187,500	41
อินเดีย	70,000	1,250,000	56
เอกวาดอร์	120,000	812,500	147

ที่มา: (นิรนาม, 2541ก)

สถานการณ์การผลิตกุ้งทะเลไทย

การผลิตกุ้งทะเลของไทยนั้น ได้รับวัตถุดิบมาจากการจับตามธรรมชาติ และจากการเพาะเลี้ยงซึ่งได้รับการพัฒนาวิธีการเลี้ยงอย่างต่อเนื่อง โดยปริมาณรวมของการเพาะเลี้ยงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง (ตารางที่ 9) กระจ่ายอยู่ที่ภาคกลาง ตะวันออก และได้ ซึ่งวัตถุดิบดังกล่าวจะถูกส่งมายังโรงงานผลิตกุ้งสดแช่แข็งตามวิถีทางของตลาด โดยภาพรวมของสถานการณ์ในการผลิตมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 9 ผลผลิตกุ้งกุลาดำ ในช่วงปี พ.ศ. 2531-2540

ปี	จากการเพาะเลี้ยง				จากธรรมชาติ				รวม	
	ผลผลิต (เมตริกตัน)		การเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)		ผลผลิตรวม (ร้อยละ)		การเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)		ผลผลิตรวม (เมตริกตัน)	
2531	55,633		136.1	39.3	85,870		-19.2	60.7	141,503	9.0
2532	93,0459		68.1	52.3	85,204		-0.8	47.7	178,699	26.3
2533	118,227		21.3	58.7	83,012		-2.6	41.3	201,239	12.6
2534	162,070		37.1	60.4	106,095		27.8	39.6	268,165	33.3
2535	184,884		14.1	66.9	91,616		-13.6	33.1	276,500	3.1
2536	225,514		22.0	70.2	95,571		4.3	29.8	321,085	16.1
2537	263,446		16.8	72.9	97,773		2.3	27.1	361,219	12.5
2538	259,541		-1.5	72.0	100,700		3.0	28.0	360,241	-0.3
2539	210,000		-11.4	66.9	103,700		3.0	33.1	313,700	-12.9
2540	230,000		9.5	68.7	105,000		1.3	31.3	335,000	6.8

ที่มา: (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2541)

การเพาะเลี้ยงกุ้งทะเลของไทย

วัตถุดิบหลักในการผลิตกุ้งสดแช่แข็ง คือ กุ้งทะเล แหล่งผลิตกุ้งทะเลของไทยได้มาจาก 2 แหล่ง คือ จากการทำประมงในแหล่งน้ำธรรมชาติ มีประมาณร้อยละ 80 และจากการเพาะเลี้ยง มีประมาณร้อยละ 20

กุ้งทะเลที่จับจากธรรมชาติส่วนใหญ่ได้มาจากการทำประมงอวนลาก และอวนรุน โดยมีแหล่งจับที่สำคัญบริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันออก ตั้งแต่จังหวัด สมุทรปราการ สมุทรสาคร จนถึง ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร ตลอดถึงแนวพื้นที่จังหวัดนราธิวาส และบริเวณฝั่งทะเลอันดามัน ตั้งแต่ จังหวัดระนองจนถึงจังหวัดสตูล สำหรับกุ้งทะเลจากการเพาะเลี้ยง จะพบทั่วไปตามบริเวณพื้นที่ ชายฝั่งทะเลทางภาคตะวันออก และภาคใต้ของประเทศ

เดิมกุ้งทะเลที่จับตามธรรมชาติ มีสัดส่วนประมาณร้อยละ 90 ของผลผลิตกุ้งทั้งหมด โดยแบ่งเป็นกุ้งแช่บ๊วย กุ้งกุลาดำ กุ้งตะกาด กุ้งโอคัก กุ้งกุลาลาย เป็นต้น ซึ่งกุ้งที่มีมูลค่าทางการค้ามากที่สุด ได้แก่ กุ้งกุลาดำ ในปัจจุบันการจับกุ้งทะเลจากธรรมชาติมีแนวโน้มลดลง แต่การเพาะเลี้ยงกุ้งทะเลตามชายฝั่งกลับมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น เนื่องจากไทยมีปัจจัยที่เหมาะสมต่อการเพาะเลี้ยง กุ้งหลายด้าน ทั้งลักษณะภูมิประเทศ และภูมิอากาศ กล่าวคือ ไทยมีพื้นที่ตามแนวฝั่งทะเลที่กว้าง ยาวถึง 2,615 กิโลเมตร มีป่าชายเลนที่น้ำทะเลท่วมถึงเหมาะแก่การดัดแปลงให้เป็นนากุ้งถึงร้อยละ 75 ของป่าชายเลนทั้งหมดของประเทศ ลักษณะของพื้นที่ชายฝั่งเป็นดินโคลนเหมาะแก่การเลี้ยงกุ้งทะเล และมีอุณหภูมิของอากาศที่อบอุ่นตลอดปี ปัจจัยดังกล่าวจึงมีผลทำให้กุ้งที่เลี้ยงมีการเจริญเติบโตเร็ว และสามารถเลี้ยงได้ต่อเนื่องตลอดปี (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2541)

ปิยะศิริ (2540) กล่าวว่า การเพาะเลี้ยงกุ้งแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

1. การเลี้ยงแบบธรรมชาติ (extensive system) เป็นวิธีการเลี้ยงแบบดั้งเดิมตามบริเวณ จังหวัดสมุทรปราการ สมุทรสาคร สมุทรสงคราม โดยใช้วิธีการปล่อยหรือดันน้ำทะเลที่มีพันธุ์กุ้ง ธรรมชาติเข้ามาในนา แล้วเก็บกักน้ำทะเลไว้ 1-2 เดือน เพื่อให้กุ้งเจริญเติบโต โดยกินอาหารธรรมชาติพวกแพลงตอน (planton) ในน้ำ ผลผลิตที่ได้จึงค่อนข้างต่ำ คือประมาณ 30-60 กิโลกรัมต่อไร่ ต่อปี

2. การเลี้ยงแบบกึ่งพัฒนา (semi-intensive system) เป็นวิธีการเลี้ยงโดยมีการควบคุม ปัจจัยการผลิตบางส่วน เช่น ปล่อยพันธุ์กุ้งจากการเพาะพักเพื่อเสริมพันธุ์กุ้งจากธรรมชาติ มีการให้อาหารเสริมแก่กุ้ง ป้องกันและกำจัดศัตรูกุ้ง การเปลี่ยนถ่ายน้ำ การควบคุมโรค เป็นต้น แต่ยังไม่

ได้ใช้เครื่องให้อากาศ ใช้เวลาเลี้ยงประมาณ 2-6 เดือน โดยเลี้ยงปีละ 2 รุ่น ผลผลิตที่ได้อยู่ระหว่าง 80-240 กิโลกรัมต่อไร่ต่อปี

3. การเลี้ยงแบบพัฒนา (intensive system) โดยนำเทคโนโลยีจากไต้หวันมาประยุกต์ใช้เป็นวิธีการเลี้ยงกุ้งแบบใหม่ที่ควบคุมปัจจัยการผลิตทุกอย่างทั้งหมดไม่ว่าจะเป็นพันธุ์กุ้ง อาหารกุ้ง คุณภาพน้ำ มีการใช้เครื่องให้อากาศ กรรมวิธีการเลี้ยงจะได้พันธุ์กุ้งจากการเพาะฟักทั้งหมด โดยปล่อยลงบ่อเลี้ยงในอัตรา 15-30 ตัวต่อตารางเมตร ใช้เวลาเลี้ยงนานประมาณ 4-5 เดือน โดยเลี้ยงปีละ 2 รุ่น ผลผลิตที่ได้โดยเฉลี่ยประมาณ 1,000-2,000 กิโลกรัมต่อไร่ต่อปี

ผลผลิตกุ้งทะเลไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2531-2537 ดังจะเห็นได้จากตารางที่ 9 ผลผลิตกุ้งทะเลจากการเพาะเลี้ยงในปี พ.ศ. 2531 ซึ่งมีปริมาณ 141,503 เมตริกตันและเพิ่มขึ้นเป็น 321,085 และ 361,219 เมตริกตันในปี พ.ศ. 2536 และ 2537 ตามลำดับ ทั้งนี้เพื่อตอบสนองต่อความต้องการที่เพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตามตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 เป็นต้นมา ปริมาณการผลิตจากการเพาะเลี้ยงลดลงเนื่องจากผู้เลี้ยงของไทยได้มีการขาดทุนสะสมจากการเกิดโรคระบาดทั้งโรคหัวเหลือง โรคตัวแดงดวงขาว รวมทั้งเชื้อไวรัสเรืองแสงมีการระบาดในช่วงฤดูหนาวของทุกปีจึงได้ชะลอการเลี้ยง ส่งผลให้ปริมาณการผลิตลดลงในปี พ.ศ. 2539 แต่ในครึ่งหลังของปี พ.ศ. 2540 ราคากุ้งมีแนวโน้มสูงขึ้น ทำให้ผู้เลี้ยงที่ทิ้งร้างนากุ้งกลับมาเลี้ยงกุ้งอีกครั้งหนึ่ง ประกอบกับมีการขยายพื้นที่เลี้ยงกุ้งระบบความเค็มต่ำในพื้นที่น้ำจืด ผลผลิตกุ้งจากการเพาะเลี้ยงในปีนั้นจึงสูงขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2541 ควบคุมการเลี้ยงกุ้งในพื้นที่น้ำจืด เพื่อป้องกันความเสียหายทางนิเวศวิทยา และจากการขยายเขตน่านน้ำเศรษฐกิจจำเพาะ 200 ไมล์ทะเล ทำให้การทำประมงของไทยถูกจำกัดลง อีกทั้งความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งอาจส่งผลให้ผลผลิตกุ้งของไทยลดต่ำลงอีก

สถานการณ์การผลิตกุ้งสดแช่แข็ง

โรงงานผลิตกุ้งสดแช่แข็ง

สำหรับการผลิตกุ้งสดแช่แข็งของไทยนั้น ส่วนใหญ่เป็นการผลิตเพื่อการส่งออก ซึ่งโรงงานผลิตก็ได้มีการพัฒนาประสิทธิภาพในการผลิตและมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่องเพื่อรองรับอุตสาหกรรมนี้ และได้ขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วจนกระทั่งในปี พ.ศ. 2538 ทั่วประเทศมีโรงงานผลิตถึง 144 แห่ง (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2538) สามารถผลิตได้ 4,213 ตันต่อวัน โดยกระจายไปตามภาคต่าง ๆ ยกเว้นภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือ ดังนี้ บริเวณกรุงเทพมหานครมี 11 โรงงาน การค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

มีกำลังการผลิต 300 ตันต่อวัน ขณะที่ภาคกลางซึ่งมีจำนวนโรงงานสูงสุดถึง 78 แห่งซึ่งส่วนมากจะตั้งอยู่ในเขตจังหวัดสมุทรสาคร สมุทรปราการ และสมุทรสงคราม สามารถผลิตได้ 1,786 ตันต่อวัน ส่วนภาคใต้มี 45 แห่งมีกำลังการผลิต 1,376 ตันต่อวันตั้งอยู่ในเขตจังหวัดชุมพร สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช สงขลา ปัตตานี ตรัง ภูเก็ต และสตูล ที่เหลือจะเป็นอีก 10 แห่งที่ตั้งในแถบภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ จังหวัดตราด ระยอง ชลบุรี มีกำลังการผลิต 742 ตันต่อวัน (ตารางที่ 10)

ตารางที่ 10 ห้องเย็น จำนวนโรงงาน ความสามารถทำเย็นแข็ง และความจุห้องเก็บ รายจังหวัด ปี พ.ศ.2538

จังหวัด	จำนวนโรงงาน	ความสามารถทำเย็นแข็ง (ตันต่อวัน)	ความจุห้องเก็บ (ตัน)
ตราด	1	165	1,660
ระยอง	6	440	7,190
ชลบุรี	3	137	4,600
สมุทรปราการ	18	633	324,20
สมุทรสาคร	52	866	55,052
สมุทรสงคราม	3	116	2,330
ประจวบคีรีขันธ์	5	180	1,550
ชุมพร	4	100	2,700
สุราษฎร์ธานี	5	51	2,200
นครศรีธรรมราช	3	136	1,780
สงขลา	21	810	12,550
ปัตตานี	3	70	2,080
สตูล	2	130	650
ตรัง	5	170	1,700
ภูเก็ต	2	9	202
กรุงเทพ	11	300	14,630
รวม	144	4,213	143,294

ที่มา: (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2538)

ภาวะการผลิตและส่งออกกุ้งสดแช่แข็งของไทย

ประเทศไทยมีความได้เปรียบในด้านการส่งออกของสินค้าเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่น ๆ นั้นเนื่องมาจากผู้ผลิตของไทยได้เปรียบในเรื่องของสินค้าที่มีคุณภาพสม่ำเสมอและมีผลผลิตตลอดปี อีกทั้งผู้ส่งออกยังมีความซื่อสัตย์ในการขายสินค้า มีระยะเวลาในการส่งของให้กับลูกค้าอย่างแน่นอน และที่ผ่านมาผู้ส่งออกล้วนแล้วแต่มีความสัมพันธ์กับบริษัทคู่ค้ามาเป็นเวลานาน โรงงานผลิตทันสมัยถูกสุขลักษณะ คนงานมีความชำนาญในเรื่องของการผลิต (นิรนาม, 2541ค) แต่อย่างไรก็ตามอุตสาหกรรมการผลิตกุ้งสดแช่แข็งมีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง และหากพิจารณาถึงการส่งออก จะเห็นได้ว่าปริมาณการส่งออกมีอัตราการขยายตัวเท่ากับ -0.04 , -0.08 และ -0.15 ใน ปี พ.ศ. 2538, 2539 และ 2540 ตามลำดับ (ตารางที่3) อันเนื่องมาจากสาเหตุที่สำคัญดังนี้

1. วัตถุดิบมีไม่เพียงพอ เนื่องจากผลผลิตภายในประเทศ กล่าวคือ กุ้งจากการเพาะเลี้ยงมีปริมาณน้อยลงและมีราคาสูงอันเป็นสาเหตุให้ผู้ส่งออกไม่สามารถแข่งขันในตลาดโลกได้ จึงทำให้โรงงานหลายแห่งต้องชะลอการผลิตลง ในขณะที่มีบางโรงงานยุติการผลิตชั่วคราว และบางโรงงานไม่สามารถหาซื้อวัตถุดิบได้ ก็ต้องเลิกกิจการไป
2. ต้นทุนการผลิตสูงอันเนื่องมาจาก วัตถุดิบหรือกุ้งมีราคาสูงเพราะ อาหารกุ้งมีการะภาษีแพง
3. การถูกตัดสิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากรจากสหภาพยุโรปลงถึงร้อยละ 50 เป็นผลให้ราคาขายกุ้งสดแช่แข็งในตลาดของไทยสูงกว่าประเทศคู่แข่ง (นิรนาม, 2541ก)
4. สถานการณ์เงินเยนของประเทศญี่ปุ่นอ่อนตัวทำให้การสั่งซื้อของผู้บริโภคต่ำลง

กรรมวิธีการผลิตกุ้งสดแช่แข็ง

ฐาปะนี (2539) กล่าวว่า กรรมวิธีการผลิตกุ้งสดแช่แข็งนั้นไม่ยุ่งยาก โดยวัตถุดิบคือ กุ้งทะเลจะถูกล้างเลียงจากเรือประมงที่แพปลาหรือสะพานปลา หรือจากบ่อเพาะเลี้ยงมายังโรงงาน หลังจากนั้นวัตถุดิบจะผ่านขั้นตอนการผลิตดังต่อไปนี้

1. ขั้นตอนเตรียมการ นำวัตถุดิบมาทำความสะอาดและชำแหละตามชนิดของวัตถุดิบ คือ กุ้งจะถูกเด็ดหัวหรือเปลือกแล้วแต่ชนิดของกุ้งจากนั้นก็จะคัดขนาดและคุณภาพตามความต้องการของลูกค้าก่อนนำไปลำเลียงในถาด

2. ขั้นตอนแช่แข็ง ถาดที่บรรจุกุ้งแล้วจะถูกนำไปใส่ในห้องแช่แข็ง ซึ่งจะลดอุณหภูมิลงอยู่ที่
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ไว้เพื่อใช้ในการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้เผยแพร่โดยไม่ผ่านการ
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดลอกเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

–40 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 8 ชั่วโมง

3. ชั้นบรรจุและเก็บ กุ้งที่แช่แข็งแล้วจะถูกนำไปบรรจุในถุงพลาสติก และใส่กล่องกระดาษซีฟิ่ง แล้วนำไปเก็บในห้องเก็บที่อุณหภูมิ –20 องศาเซลเซียส เพื่อรอการส่งออกต่อไป

ปัจจัยสำคัญที่กำหนดคุณภาพของกุ้งสดแช่แข็ง คือ ความสดและความสะอาด นอกจากนี้โรงงานต้องทำการผลิตให้ถูกสุขลักษณะของมาตรฐานการผลิตอุตสาหกรรมดังกล่าวแล้ว สิ่งที่ต้องตระหนักทั้งก่อนและหลังกรรมวิธีการผลิตควรเป็นดังนี้

วัตถุดิบ จะต้องเลือกวัตถุดิบที่สะอาดและปราศจากสิ่งเจือปน ปราศจากจุลินทรีย์ที่ทำให้เกิดโรคซึ่งจะเป็นอันตรายแก่ผู้บริโภค ปราศจากสารพิษ หรือสารเคมีซึ่งเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติหรือจากสิ่งแวดล้อมที่เป็นพิษ เช่น สารปรอท สารหนู และสารตะกั่ว เป็นต้น

คนงาน ต้องแต่งตัวด้วยเสื้อคลุม สวมหมวกและถุงมือเพื่อป้องกันเชื้อโรคจากร่างกายกระจายออกมา นอกจากนี้ต้องเป็นคนที่มีความสะอาดและไม่เป็นโรคติดต่อ

บริเวณโรงงาน รวมถึงบริเวณที่ทำความสะอาดวัตถุดิบจะต้องถูกสุขลักษณะ ควรตั้งอยู่ในที่ที่มีอากาศถ่ายเทอย่างสะดวก มีทางระบายน้ำและที่กำจัดน้ำเสีย มีแสงสว่างเพียงพอ ภาชนะที่บรรจุวัตถุดิบจะต้องปราศจากสนิม

น้ำใช้มีสองประเภท คือ น้ำใช้สำหรับขบวนการผลิตกับน้ำสำหรับล้างภาชนะที่ใส่วัตถุดิบ และน้ำล้างพื้นโรงงาน ต้องมีคุณสมบัติเท่านั้นประปาผสมคลอรีนเข้มข้น

ห้องทำความเย็นหรือห้องแช่แข็งต้องมีประสิทธิภาพที่ดีคือมีความเย็นมากที่สุด แช่แข็งได้เร็วที่สุด ห้องแช่แข็งถ้าสามารถทำความเย็นได้ถึง –40 องศาเซลเซียสได้เร็วเท่าใดก็จะทำให้คุณภาพของของผลิตภัณฑ์ดีขึ้น ส่วนในห้องเก็บควรรักษาให้ได้อุณหภูมิ –20 องศาเซลเซียสอยู่เสมอ

การเก็บรักษาด้วยความเย็น จะต้องเก็บรักษาด้วยความเย็นตั้งแต่เริ่มจับ การลำเลียงขนส่งตั้งแต่ในเรือ ท่าขึ้นปลา โรงงานอุตสาหกรรม ตลาดย่อยจนกระทั่งถึงมือผู้บริโภค ถ้าหากขั้นตอนใดเก็บรักษาไม่ดี มีอุณหภูมิสูงจะทำให้สัตว์น้ำเสื่อมคุณภาพขายไม่ได้ราคา

รูปแบบกุ้งสดแช่แข็งที่ใช้ในการส่งออก

วิคเนสเวิร์ (2532) กล่าวว่า รูปแบบของกุ้งสดแช่แข็งแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

1. กุ้งสดแช่แข็งเป็นก้อน (block frozen) โดยการนำกุ้งสดผ่านการล้าง คัดขนาดและลักษณะตามต้องการนำมาบรรจุลงภาชนะที่มีขนาดบรรจุต่างกัน โดยน้ำหนักมีหน่วยเป็นปอนด์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หรือกิโลกรัมตามความต้องการของตลาดแล้วจึงผ่านขบวนการลำเลียงเข้าสู่ห้องแช่เยือกแข็งที่มีอุณหภูมิห้อง -40 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 8-10 ชั่วโมง จากนั้นจึงเป็นขั้นตอนของการบรรจุหีบห่อ โดยกุ้งที่แช่แข็งแล้วจะถูกนำไปบรรจุในถุงพลาสติก และใส่กล่องอาบกระดาศีผึ้ง แล้วนำไปเก็บในห้องเก็บที่อุณหภูมิ -20 องศาเซลเซียสเพื่อรอการส่งออกต่อไป

2. กุ้งสดแช่แข็งแบบแพ (semi individual quick frozen) เป็นการแช่แข็งที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันกับการแช่แข็ง แบบเป็นก้อน คือ การนำเอากุ้งที่ต้องการแช่แข็งจัดวางเรียงให้ติดกันในภาชนะสแตนเลสที่จัดเตรียมไว้ จากนั้นนำเข้าเครื่องแช่แข็ง ซึ่งผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการแช่แข็งในลักษณะนี้จะออกมาในลักษณะมองเห็นกุ้งเป็นตัวๆ ยึดติดกัน โดยอาศัยผิวสัมผัสของความเย็น การแช่แข็งยึดกุ้งให้ติดกัน

3. กุ้งสดแช่แข็งเป็นตัวๆ (individual quick frozen) โดยนำกุ้งที่ผ่านการทำความสะอาดและคัดขนาดจัดวางเรียงบนภาชนะให้เป็นระเบียบแล้วจึงส่งเข้าเครื่องแช่แข็งที่ใช้ความเย็นโดยประมาณ -50 องศาเซลเซียสเป็นเวลาประมาณ 8-20 นาที จึงนำออกมาจากภาชนะเพื่อบรรจุนำมาทำการหีบห่อโดยใช้กล่องกระดาศีผึ้ง จะบรรจุโดยมีหน่วยน้ำหนักเป็นปอนด์หรือกิโลกรัมตามความต้องการของตลาด นำกุ้งสดแช่แข็งที่บรรจุในกล่องแล้วมาใส่ในกล่องใหญ่อีกครั้งเพื่อส่งออกต่อไป

มาตรฐานของกุ้งสดแช่แข็ง

กระทรวงอุตสาหกรรมได้กำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์กุ้งสดแช่แข็งตามประกาศกระทรวงฉบับที่ 1109/2529 ระบุความหมายของคำที่ใช้ในอุตสาหกรรมกุ้งเยือกแข็ง ประเภทและขนาดของกุ้งสดแช่แข็งโดยรายละเอียดแสดงในภาคผนวก ก. และภาคผนวก ข. ตารางที่ 19

ประเภทตลาด

วิถีตลาดภายในประเทศ แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. ตลาดท้องถิ่น (local market) เป็นตลาดอยู่ในแหล่งผลิตหรือแหล่งเพาะเลี้ยงซึ่งไม่รวมตัวกันเป็นศูนย์กลางแน่นอน ทำหน้าที่รวบรวมกุ้งอันดับแรกเริ่มต้นจากแหล่งผลิต โดยพ่อค้าคนกลางที่มีอยู่น้อยรายจะมารับซื้อกุ้งด้วยวิธีประมูลโดยตรง

2. ตลาดขายส่ง (wholesale market) เป็นตลาดรวมกุ้งจากตลาดท้องถิ่นแล้วนำไปจำหน่ายยังตลาดอื่นๆ ประกอบด้วย พ่อค้าขายส่ง นายหน้า ผู้แปรรูป พ่อค้าห้องเย็น หรือพ่อค้าส่งออก

3. ตลาดปลายทาง หรือตลาดขายปลีก (terminal market) เป็นตลาดขั้นสุดท้ายที่สินค้าจะถึงมือผู้บริโภค ประกอบด้วยพ่อค้าส่งออก และพ่อค้าขายปลีกตามตลาดสดทั่วไป โดยทำหน้าที่สำคัญ 2 ลักษณะคือ เป็นตลาดส่งออกผลิตภัณฑ์กุ้ง และเป็นตลาดขายกุ้งไปยังตลาดที่ขาดแคลนอื่น ๆ (ทวี, 2538)

วิถีตลาดกุ้งสดภายในประเทศ

วิถีตลาดกุ้งสดมี 6 รูปแบบที่สำคัญ คือ

รูปแบบที่ 1 ผู้เลี้ยงกุ้ง-ผู้รวบรวมกุ้ง-แพกุ้ง-ห้องเย็น หรือโรงงานแปรรูป กล่าวคือ ผู้รวบรวมกุ้งจะเข้าไปรับซื้อกุ้งจากผู้เลี้ยงที่ฟาร์ม โดยการประมูลราคาตามขนาดกุ้งเฉลี่ยในบ่อแล้วทำการชั่งน้ำหนัก คัดขนาด และแช่หรือดองน้ำแข็ง เพื่อส่งไปขายที่ตลาดกลางในภาคกลาง โดยการขายผ่านแพกุ้งโดยวิธีการประมูล เพื่อนำไปแปรรูปที่ห้องเย็นหรือโรงงานแปรรูป โดยที่ห้องเย็นหรือโรงงานแปรรูปเข้ามาประมูลซื้อกุ้งเองหรือผ่านนายหน้าหรือผู้ค้าส่ง

รูปแบบที่ 2 ผู้เลี้ยงกุ้ง - ผู้รวบรวมกุ้ง - ห้องเย็นหรือโรงงานแปรรูป กล่าวคือ ผู้รวบรวมกุ้งเมื่อเข้าไปรับซื้อกุ้งที่ฟาร์มแล้วส่งขายโดยตรงให้กับห้องเย็นหรือโรงงานแปรรูป

รูปแบบที่ 3 ผู้เลี้ยงกุ้ง - ห้องเย็นหรือโรงงานแปรรูป ส่วนใหญ่รูปแบบดังกล่าวนี้โรงงานแปรรูปจะอยู่ใกล้พื้นที่ที่มีการเลี้ยง

รูปแบบที่ 4 ผู้เลี้ยงกุ้ง - ผู้รวบรวม - ส่งออก พบเฉพาะในจังหวัดภาคใต้ ได้แก่ นครศรีธรรมราชและสงขลา โดยผู้รวบรวมมีการส่งออกกุ้งไปยังประเทศมาเลเซีย หรือสิงคโปร์อยู่ก่อนแล้วในรูปของกุ้งแช่เย็น

รูปแบบที่ 5 ผู้เลี้ยงกุ้ง - ผู้รวบรวม - แพ - ผู้ค้าส่งหรือผู้ค้าปลีกในประเทศ แม้ว่ากุ้งส่วนใหญ่จะนำไปแปรรูปเพื่อการส่งออก ยังมีส่วนน้อยเพื่อการบริโภคภายในประเทศ โดยผ่านแพกุ้งในตลาดกลาง ผ่านผู้ค้าส่งไปยังผู้ค้าปลีก สำหรับกุ้งที่ใช้บริโภคภายในประเทศ ส่วนใหญ่เป็นกุ้งที่มีขนาดเล็ก หรือเป็นขนาดหรือคุณภาพที่ทางโรงงานไม่ต้องการ แต่ถ้าเป็นขนาดที่ทางโรงงานต้องการ ราคากุ้งในส่วนนี้จะสูงกว่าราคากุ้งที่ห้องเย็นจะรับซื้อแต่มีปริมาณไม่มากนัก

รูปแบบที่ 6 ผู้เลี้ยงกุ้ง - แพ้ที่ตลาดกลาง - ห้างเย็น หรือผู้ค้าส่งเพื่อการบริโภคภายในประเทศโดยส่วนมากแล้วจะเป็นผู้เลี้ยงที่อยู่ในภาคกลางหรือภาคตะวันออก ซึ่งอยู่ใกล้ตลาดกลางที่สามารถนำเอาผลผลิตของตนเองมาจำหน่ายโดยตรงที่ตลาดกลางโดยไม่ต้องผ่านผู้รวบรวม (อำพร, 2537)

ระดับราคากุ้งในประเทศ

การกำหนดราคากุ้งภายในประเทศถูกกำหนดโดยระดับราคากุ้งสดแช่แข็งในตลาดต่างประเทศที่สำคัญเช่น ญี่ปุ่น และสหรัฐอเมริกา กล่าวคือ เริ่มมีการกำหนดราคาส่งออก (free on board: FOB) แล้วจะไปกำหนดราคาในตลาดท้องถิ่น ตลาดระดับฟาร์มรวมทั้งจะเป็นตัวกำหนดราคารับซื้อวัตถุดิบกุ้งของโรงงานแช่แข็ง และกำหนดราคาประมูลในตลาดกลาง ดังนั้นพ่อค้าคนกลางที่มีอิทธิพลในการกำหนดราคากุ้งภายในประเทศคือ โรงงานแปรรูปกุ้งแช่แข็ง (ทวี, 2538) โดยความเคลื่อนไหวของราคากุ้งกุลาดำในปี พ.ศ. 2540 และ 2541 ราคากุ้งจะขึ้นอยู่กับขนาดกุ้ง โดยกุ้งที่มีขนาดใหญ่ เช่น ขนาด 20 ตัวต่อกิโลกรัม หรือ 30 ตัวต่อกิโลกรัมจะมีราคาแพงกว่ากุ้งขนาด 40 และ 50 ตัวต่อกิโลกรัม และเมื่อพิจารณาราคากุ้งในทุก ๆ ขนาดตั้งแต่เดือน สิงหาคม 2540 ถึงมีนาคม 2541 พบว่าราคากุ้งเชียบตัวสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง (ตารางที่ 11 และ 12) ทั้งนี้เนื่องจากปริมาณการกุ้งที่ผลิตได้ในช่วงเวลาดังกล่าวมีปริมาณน้อยกว่าในขณะที่ปริมาณซื้อหรือความต้องการซื้อมีปริมาณมาก และเนื่องจากโรงงานแช่แข็งคาดไม่ถึงว่าราคากุ้งจะสูงขึ้น จึงเสนอขายให้กับตลาดต่างประเทศ โดยเสนอขายเป็นดอลลาร์ซึ่งมีอัตราค่อนข้างต่ำจึงเป็นราคาที่ผู้ซื้อพอใจ และสั่งซื้อเป็นปริมาณมากทำให้ความต้องการกุ้งของโรงงานผลิตมีสูงแต่อย่างไรก็ตามราคากุ้งในแต่ละขนาดลดต่ำลงตั้งแต่เดือนเมษายน 2541 เป็นต้นมา ทำให้ราคากุ้งขนาด 30, 40 และ 50 ตัวต่อกิโลกรัมในเดือนพฤศจิกายนเหลือเพียง 225-220, 175-215 และ 155-175 บาท ทั้งนี้เนื่องจากความต้องการกุ้งจากประเทศแถบเอเชีย เช่น ญี่ปุ่น จีน ไต้หวันฮ่องกง เป็นต้น และสหภาพยุโรป มีน้อยลงประกอบกับในปีนี้มีผู้เลี้ยงกุ้งลงกุ้งช้ากว่าปกติ 1-2 เดือน เนื่องจากสภาพอากาศที่ร้อนจัดในต้นปี ทำให้มีผลผลิตกุ้งออกมามากในช่วงเดือน ตุลาคม พฤศจิกายน และธันวาคม (นิรนาม, 2541ก)

ตารางที่ 11 ราคาทุ้งกลาดำประจำปี 2540

(หน่วย: บาท)

เดือน	ราคาทุ้งกลาดำในแต่ละขนาด (ตัวต่อกิโลกรัม)			
	20	30	40	50
มกราคม	300	240-245	200	175
กุมภาพันธ์	300	250-255	205-210	180-185
มีนาคม	-	-	-	-
เมษายน	305	250-255	205	175-180
พฤษภาคม	-	260	210	180
มิถุนายน	305	260	210-215	180
กรกฎาคม	305	260-290	210-235	180-220
สิงหาคม	380-400	330-360	280-300	240-250
กันยายน	-	370-410	295-345	255-295
ตุลาคม	600-630	415-430	350-365	300-315
พฤศจิกายน	520	430-450	370-390	330-340
ธันวาคม	-	-	-	-

ที่มา: (นิรนาม, 2540)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 12 ราคาทุ้งกลาดำประจำปี 2541

(หน่วย: บาท)

เดือน	ราคาทุ้งกลาดำในแต่ละขนาด (ตัวต่อกิโลกรัม)			
	20	30	40	50
มกราคม	-	560-650	470-510	350-410
กุมภาพันธ์	-	570-625	420-495	340-400
มีนาคม	-	510-570	380-420	310-340
เมษายน	-	430-450	330-360	260-280
พฤษภาคม	-	430-465	340-350	260-280
มิถุนายน	-	470-505	365-405	280-310
กรกฎาคม	-	420-505	330-405	270-310
สิงหาคม	-	410-431	310-340	260-280
กันยายน	-	410-425	310-330	260-280
ตุลาคม	-	310-400	215-285	160-240
พฤศจิกายน	-	225-290	175-215	155-175
ธันวาคม	-	-	-	-

ที่มา: (นิรนาม, 2541ข)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาวะตลาดส่งออกกุ้งสดแช่แข็ง

วิถีตลาดส่งออก

บริษัทผลิตอาหารแช่แข็งที่ผลิตได้ตามมาตรฐานของต่างประเทศ ส่วนใหญ่ก็มุ่งที่จะผลิตเพื่อการส่งออกมากกว่าจำหน่ายในประเทศ ทั้งนี้เพราะตลาดต่างประเทศนั้นกว้างกว่า นอกจากนี้ยังได้รับเงินสดทันที โดยส่วนใหญ่ติดต่อกับธนาคารในรูปของเลตเตอร์ออฟเครดิต (letter of credit: L/C) เมื่อจัดส่งสินค้าได้ตามคำสั่งซื้อ ดังนั้นถึงแม้ราคาขายจะถูกกว่าราคาภายในประเทศก็ตาม แต่การจำหน่ายภายในประเทศมีเครดิตที่ยาวนาน ทำให้บริษัท ต้องเสียดอกเบี้ยเป็นจำนวนมาก อันเป็นการเพิ่มค่าใช้จ่ายให้สูงขึ้นอีก (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2535)

ทวิ (2538) กล่าวว่า วิธีการบริหารการตลาดต่างประเทศของบริษัทที่ทำการผลิตอาหารทะเลแช่แข็งเพื่อการส่งออกมีด้วยกันหลายแบบ ซึ่งผู้ผลิตแต่ละรายใช้วิธีการบริหารการตลาดในหลายรูปแบบเพื่อให้ได้มาซึ่งคำสั่งจากลูกค้าต่างประเทศ โดยวิธีการตลาดดังต่อไปนี้

1. บริษัทผู้ผลิตจะมีหน่วยงาน หรือบริษัทในเครือทำหน้าที่การตลาดในต่างประเทศ และรับผิดชอบในการหาลูกค้าให้กับบริษัทผู้ผลิตในประเทศไทยของตนเอง
2. บริษัทผู้ผลิตในประเทศที่มีผู้ถือหุ้นเป็นชาวต่างประเทศ โดยมีบริษัทแม่ตั้งอยู่ในต่างประเทศ และมีหน้าที่หาคำสั่งซื้อป้อนให้กับกิจการที่ตั้งอยู่ในประเทศไทย
3. บริษัทผู้ผลิตได้ลูกค้าจากการเข้าร่วมงานแสดงสินค้าในต่างประเทศ
4. ลูกค้าติดต่อผ่านตัวแทน หรือบริษัทที่ทำการค้าเกี่ยวกับการส่งออกในประเทศไทยซึ่งบริษัทส่งออกเหล่านี้จะติดต่อกับบริษัทผู้ผลิตในประเทศเพื่อจะจัดส่งออกให้
5. ลูกค้าติดต่อกับบริษัทผู้ผลิตโดยตรง
6. ลูกค้าซึ่งได้จากการเข้าร่วมกับคณะผู้แทนการค้าในตลาดต่างประเทศ ซึ่งจัดโดยหน่วยงานของรัฐบาล เช่น กรมส่งเสริมการส่งออก เป็นต้น

ตลาดต่างประเทศของกุ้งสดแช่แข็งของไทย

กุ้งสดแช่แข็งเป็นสินค้าที่ผลิตขึ้นเพื่อการส่งออกเป็นหลัก โดยตลาดนำเข้ากุ้งสดแช่แข็งจากไทยมีหลายประเทศ แบ่งออกเป็น 3 ตลาดที่สำคัญ คือ

1. ตลาดประจำ ได้แก่ ประเทศผู้นำเข้ากุ้งสดแช่แข็งจากไทยในแต่ละปีที่มีมูลค่าสูงเป็นระยะเวลานานับสิบปี ได้แก่ ญี่ปุ่น และสหรัฐอเมริกา มูลค่าการนำเข้าคิดเป็นร้อยละ 40 และ 30 ของการนำเข้ากุ้งสดแช่แข็งทั้งหมด
- ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

มูลค่าการส่งออกกุ้งสดแช่แข็งของไทยในแต่ละปี สำหรับตลาดประจำอื่น ๆ จะมีมูลค่าการนำเข้ากุ้งสดแช่แข็งจากไทยในลักษณะที่ไม่แน่นอนในแต่ละปี ได้แก่ ฮองกง จีน สหราชอาณาจักร เยอรมัน และอิตาลี

2. ตลาดใหม่ ได้แก่ สิงคโปร์ ออสเตรเลีย และฝรั่งเศส ซึ่งแต่เดิมเป็นประเทศที่นำเข้ากุ้งสดแช่แข็งจากไทยน้อยมาก แต่ในระยะสิบปีที่ผ่านมามูลค่าการนำเข้าที่สูงขึ้น ซึ่งหากไทยสามารถรักษาชื่อเสียงทางด้านคุณภาพ และการส่งมอบสินค้าอย่างสม่ำเสมอ คาดว่าประเทศดังกล่าวจะเป็นลูกค้าประจำรายใหญ่ของไทยในอนาคต สำหรับตลาดใหม่ที่ยังมีมูลค่าที่ไม่สูงนักได้แก่ มาเลเซีย ศรีลังกา และเบลเยียม

3. ตลาดอื่น ๆ ได้แก่ ประเทศที่มีการนำเข้ากุ้งสดแช่แข็งจากไทยอยู่บ้าง แต่มีมูลค่าในแต่ละปีน้อยมาก ได้แก่ แคนาดา และบางประเทศในสหภาพยุโรป เช่น เนเธอร์แลนด์ เป็นต้น (ปิยะศิริ, 2540)

ตลาดส่งออกกุ้งสดแช่แข็งที่สำคัญของไทย

รายละเอียดของตลาดคู่ค้าที่สำคัญของไทย ตลอดจนการเปลี่ยนแปลง ในช่วงปี พ.ศ.2538-2540 มีดังต่อไปนี้

ญี่ปุ่น

1. การผลิตและบริโภคภายในประเทศ

ประเทศญี่ปุ่นเป็นตลาดที่นิยมการบริโภคอาหารทะเลมากที่สุดประเทศหนึ่ง เพราะถือว่าเป็นอาหารชั้นดี ในปัจจุบันสภาพวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่เปลี่ยนแปลงไปของญี่ปุ่น ประกอบกับมาตรฐานการครองชีพอยู่ในระดับดี มีอำนาจการซื้อ รายได้ต่อหัวของประชากรที่สูงขึ้น ส่งผลให้พฤติกรรมการบริโภคอาหารของชาวญี่ปุ่นมีรสนิยมออกมารับประทานอาหารนอกบ้านมากยิ่งขึ้น ทำให้มีความต้องการบริโภคกุ้งปีละ 300,000 ตัน ขณะที่ผลิตได้เพียง 60,000 ตันต่อปี เนื่องจากมีข้อจำกัดด้านการผลิตซึ่งมีต้นทุนสูง และขาดแคลนแรงงาน ลักษณะของสินค้าที่นำเข้า ได้แก่ กุ้งมีหัว ส่วนมาใช้ในการก๊อดาคาร กุ้งเด็ดหัวซึ่งมีถึงร้อยละ 70 ของกุ้งในท้องตลาด และกุ้งเนื้อไม่ผ่าหลัง จุดเด่นของกุ้งที่ผู้บริโภคต้องการคือ บริโภคง่าย สะดวกในการรับประทาน รสชาติดี สด สะอาด และที่สำคัญคือ คุณภาพ นอกจากนี้ กุ้งกุลาดำเมื่อนำมาต้มจะมีสีแดงสด ซึ่งชาวญี่ปุ่นถือว่าเป็นสีแห่งความโชคดี (เครือวัลย์, 2538)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. วิถีตลาด

การจำหน่ายกุ้งภายในประเทศประมาณร้อยละ 20 ของกุ้งที่นำเข้าจะผ่านตลาดกลาง จากนั้นจะจำหน่ายให้กับผู้ค้าส่งรายย่อย เพื่อจำหน่ายให้แก่ภัตตาคาร ร้านค้า ซูเปอร์มาร์เก็ต และโรงแรมต่าง ๆ ส่วนอีกร้อยละ 80 จะถูกจำหน่ายนอกตลาดกลางโดยผู้นำเข้าจะจำหน่ายให้กับผู้ค้าส่งรายใหญ่เพื่อส่งให้กับผู้ค้าส่งรายย่อยต่อไป แต่ปัจจุบันวิถีตลาดอาจเปลี่ยนแปลงไปบ้าง เช่น ซูเปอร์มาร์เก็ตขนาดใหญ่อาจจะติดต่อกับผู้นำเข้าเพื่อทำการซื้อขาย โดยมีสถาบันการตลาดที่สำคัญของประเทศญี่ปุ่น ดังนี้

2.1 บริษัทนำเข้า การนำสินค้าเข้าจะกระทำโดยบริษัทของญี่ปุ่นเองเป็นส่วนใหญ่มีวิธีการนำเข้าคือ บริษัทจะติดต่อกับผู้ส่งออกและผู้ผลิตในต่างประเทศ ซึ่งบริษัทเหล่านี้มีฐานะทางการเงินสูงมากสามารถให้สินเชื่อแก่ลูกค้าของตนได้ บริษัทนำเข้ากุ้งขนาดใหญ่ที่สำคัญ ได้แก่ บริษัทมิตซุย (Mitsui Co.Ltd) บริษัทมิตซูบิชิ (Mitsubishi Corporation) บริษัทมารูเบนิ (Marubeni Corporation) เป็นต้น

2.2 บริษัทการประมง บริษัทประมงของญี่ปุ่นได้ขยายกว้างขวางทั้งในประเทศและต่างประเทศ แต่เนื่องจากต้นทุนในการจับกุ้งเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว อีกทั้งประกาศเขตเศรษฐกิจจำเพาะ 200 ไมล์ทะเล ต้องประสบปัญหาต่าง ๆ โดยเฉพาะค่าธรรมเนียมการประมงที่สูงขึ้น บริษัทเหล่านี้หันมาค้าระหว่างประเทศและจัดการด้านการตลาดแทน ซึ่งมีบริษัทที่สำคัญดังนี้ คือ บริษัทนิปปอน (Nippon Suisan Ltd.) เป็นต้น

2.3 ตลาดขายส่ง เป็นศูนย์กลางในการจำหน่ายอาหารทะเล โดยพ่อค้าส่งภายใต้การดูแลของกระทรวงเกษตร ป่าไม้ และประมงของญี่ปุ่น ตลาดขายส่งกลางที่ใหญ่ที่สุดตั้งอยู่ที่เมืองโตเกียว และมีตลาดกลางตั้งอยู่ตามหัวเมืองต่าง ๆ ทั่วประเทศอีกด้วย

2.4 พ่อค้าขายส่งนอกตลาดกลาง พ่อค้าเหล่านี้จะซื้อสินค้าโดยตรงจากบริษัทนำเข้า และนำไปขายต่อให้กับพ่อค้าขายส่งรายย่อยตามเมืองต่าง ๆ หรือขายส่งให้กับภัตตาคารต่อไป

2.5 พ่อค้าขายปลีก จะรับช่วงซื้อจากพ่อค้าขายส่งอีกที เพื่อนำไปจำหน่ายให้แก่ผู้บริโภคต่อไป (วิกเนศวร์, 2532)

3. ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความต้องการบริโภคกุ้งของญี่ปุ่น

ความต้องการบริโภคกุ้งของญี่ปุ่นนั้นมีความแตกต่างในแต่ละช่วงเวลา ซึ่งปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความต้องการบริโภคนี้ ได้แก่

3.1 ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ได้แก่ ภาวะเศรษฐกิจที่มีผลต่อรายได้ของประชากร อัตราการแลกเปลี่ยนเงินตรา ปริมาณการนำเข้าในแต่ละระยะ และสินค้าคงคลัง ราคาเสนอจากต่างประเทศ การทดแทนกันระหว่างกุ้งต่างชนิด เช่น กุ้งขาว กุ้งเขตหนาวกับกุ้งกุลาดำ รวมทั้งภาวะตลาดภายในญี่ปุ่น

3.2 เทศกาลที่มีประชาชนนิยมบริโภคกุ้งมากเป็นพิเศษ ได้แก่ เทศกาลคริสต์มาส ปีใหม่ และช่วงสัปดาห์ทอง ขณะที่เดือนมกราคมถึงมีนาคมมีการนำเข้าน้อย เนื่องจากเป็นฤดูหนาวมีการบริโภคต่ำ

3.3 การเปรียบเทียบรสชาติกุ้งเลี้ยงกับกุ้งจากธรรมชาติ คนญี่ปุ่นเริ่มหันไปนิยมกุ้งจากธรรมชาติซึ่งเชื่อว่ามีรสชาติดีกว่ากุ้งเลี้ยง

3.4 การแข่งขันกับสินค้าบริโภคชนิดอื่น ๆ เช่น เนื้อวัว เนื้อหมู เป็นต้น

3.5 ปัจจัยอื่น ๆ ได้แก่ คุณภาพของสินค้า ความสะดวกในการบริโภค ซึ่งสินค้าสำเร็จรูป กึ่งสำเร็จรูปเป็นที่นิยมของผู้บริโภค เช่น กุ้งที่ใช้ทำเทมปุระ กุ้งแกะเนื้อ กุ้งปรุงรส เพื่อประหยัดเวลาในการทำอาหาร (วชิรปราชญ์, 2538)

ประเทศคู่ค้ากุ้งสดแช่แข็งที่สำคัญในตลาดญี่ปุ่น

ตลาดญี่ปุ่นได้นำเข้ากุ้งสดแช่แข็งจากประเทศต่าง ๆ โดยมีการเปลี่ยนแปลงปริมาณการนำเข้ากุ้งสดแช่แข็งตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 – 2540 ซึ่งลำดับปริมาณ และมูลค่าการนำเข้าของญี่ปุ่นจากประเทศต่าง ๆ มีการเปลี่ยนแปลงดังนี้ (ตารางที่ 13)

อินโดนีเซีย สามารถครองอันดับ 1 ในตลาดญี่ปุ่นได้ในปี พ.ศ. 2538 – 2539 แต่เป็นอันดับ 2 ในปี พ.ศ. 2540 โดยมีส่วนแบ่งตลาดร้อยละ 21.93, 22.19 และ 21.46 ในปี พ.ศ. 2538, 2539 และ 2540 ตามลำดับ แต่มีอัตราการขยายตัวต่ำลงจากร้อยละ 0.01 ในปี 2538 เป็นร้อยละ 0.00 และ -0.11 ในปี พ.ศ. 2539 และ 2540 ตามลำดับ

ไทย มีการเปลี่ยนแปลงอัตราการนำเข้าจากญี่ปุ่นตลอด 3 ปี โดยปริมาณการส่งออกในรอบสามปีลดลงจาก 48,727.27 ตัน ในปี พ.ศ. 2538 เป็น 33,454.55 และ 24,136.36 ตัน ในปี พ.ศ. 2539 และ 2540 ตามลำดับ ทำให้ส่วนแบ่งการตลาดของไทยในปี พ.ศ. 2538, 2539 และ

ตารางที่ 13 การนำเข้ากุ้งสดแช่แข็งของญี่ปุ่นจากประเทศคู่ค้าสำคัญในปี พ.ศ. 2538-2540

ประเทศ	2538		2539		2540	
	ปริมาณ (ตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)	ปริมาณ (ตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)	ปริมาณ (ตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)
อินเดีย	45,590.12	12,073.75	55,464.76	14,356.08	59,112.00	26,329.74
อินโดนีเซีย	64,265.27	20,349.80	64,143.78	20,646.24	57,341.92	32,244.39
เวียดนาม	28,493.95	4,478.87	28,237.21	4,978.77	31,118.55	10,473.69
ไทย	48,524.41	17,198.12	33,390.11	12,144.44	24,074.71	15,237.84
จีน	15,699.53	3,017.93	16,340.16	2,928.42	15,142.98	4,523.51
อื่นๆ	90,336.56	25,546.56	91,186.58	26,563.70	80,456.84	39,728.65
รวม	292,909.84	82,665.03	288,762.60	81,617.64	267,247.00	128,531.82

ที่มา : (นิพนม, 2541ง)

2540 ลดลงเป็นร้อยละ 16.59, 11.55 และ 9.01 ตามลำดับ ส่วนมูลค่าการส่งออกเพิ่มขึ้นจาก 12,144.44 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2539 เป็น 15,231.84 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2540

อินเดีย มีการนำเข้าจากประเทศอินเดียเป็นอันดับ 1 ในปี พ.ศ. 2540 โดยมีปริมาณนำเข้าเท่ากับ 59,227.27 ตัน ทำให้มีสัดส่วนแบ่งการตลาดในปีดังกล่าวเท่ากับร้อยละ 22.12 ซึ่งในขณะที่ส่วนแบ่งการตลาดในปี พ.ศ. 2539 และ 2538 เท่ากับ 15.55 และ 19.35 ตามลำดับ

เวียดนาม มีปริมาณนำเข้ามากเป็นอันดับ 3 ในปี พ.ศ. 2540 ซึ่งมีสัดส่วนแบ่งการตลาดเท่ากับร้อยละ 11.6 เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2538 และ 2539 ซึ่งมีสัดส่วนแบ่งการตลาดเพียงร้อยละ 9.72 และ 9.76 ตามลำดับ

สืบเนื่องมา ปัญหาเศรษฐกิจส่งผลให้ค่าเงินเยนอ่อนตัว และผู้บริโภคมีกำลังซื้อน้อยลง ผู้นำเข้าจึงพยายามหาผู้ส่งออกรายอื่น ซึ่งเป็นคู่แข่งที่สำคัญของประเทศไทย อันได้แก่ อินโดนีเซีย อินเดีย และเวียดนาม โดยรัฐบาลของประเทศเหล่านี้ให้การสนับสนุนอย่างจริงจังกับอุตสาหกรรมกุ้งสดแช่แข็งจึงมีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว ประกอบกับต้นทุนในการผลิต และราคาขายที่ต่ำ จึงได้รับการสั่งซื้อจากญี่ปุ่นมากขึ้น โดยเฉพาะ อินเดีย และเวียดนาม (นิรนาม, 2540) ซึ่งมีแนวโน้มการขยายตัวที่ดีขึ้น ส่วนประเทศไทยนั้นถึงแม้ว่าจะได้รับการยอมรับในเรื่องคุณภาพของผลิตภัณฑ์ของญี่ปุ่นซึ่งเป็นผู้นำเข้ากุ้งสดแช่แข็งที่สำคัญของประเทศไทยน้อยลง ส่งผลให้อัตราการขยายตัวของปริมาณนำเข้าลดลงเป็นร้อยละ -0.01, -0.31 และ -0.28 ในปี พ.ศ. 2538 2539 และ 2540 ตามลำดับ หากในอนาคตไทยยังไม่สามารถลดต้นทุน และราคาขายยังมีระดับที่สูงกว่าคู่แข่งอยู่ อาจส่งผลให้ปริมาณการนำเข้า และอัตราการขยายตัวการนำเข้าลดต่ำลง นอกจากนี้จะสูญเสียส่วนแบ่งการตลาดให้กับคู่แข่งด้วย

สหรัฐอเมริกา

1. การผลิต และการบริโภค

สหรัฐอเมริกานับว่าเป็นทั้งผู้ผลิตและผู้นำเข้าที่สำคัญของโลก เนื่องจากลักษณะภูมิประเทศที่กว้างใหญ่มีทางออกทะเลหลายทาง ทำให้สามารถทำการประมงได้ในแถบมหาสมุทรแปซิฟิกตอนเหนือ ทะเลแถบรัฐวอชิงตัน และบริเวณอ่าวเม็กซิโก แต่ก็สามารถผลิตได้เป็นจำนวนเล็กน้อยเมื่อเทียบกับประเทศไทยผู้ผลิตอันดับ 1 ของโลก เนื่องจากสหรัฐมีการอนุรักษ์ธรรมชาติ จึงลดพื้นที่จับกุ้ง อีกทั้งการจับกุ้งในอ่าวเม็กซิโกลดลง จึงทำให้ต้องมีการนำเข้าจากต่างประเทศ เพื่อสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคภายในประเทศที่เพิ่มขึ้น เนื่องจากการที่สหรัฐมีอาณาเขตกว้างขวางเป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กว้างขวาง ลักษณะภูมิประเทศและภูมิอากาศแตกต่างกันมากทำให้ค่าใช้จ่ายในการขนส่งมีมาก และค่าใช้จ่ายในการควบคุมคุณภาพที่สูงเป็นผลให้ราคากุ้งสูงเมื่อเทียบกับการนำเข้าจากต่างประเทศซึ่งมีราคาที่ถูกลงกว่า อีกทั้งยังสามารถกำหนดคุณภาพได้ตามต้องการ ประกอบกับสหรัฐ นิยมบริโภคอาหารทะเลเล็กน้อยเพราะเชื่อว่ามีความเสี่ยงทางโภชนาการ รสชาติอร่อย มีโปรตีนสูง และมีสารเคมีที่ช่วยลดการอุดตันของไขมันที่เส้นเลือดของหัวใจได้ โดยมีอัตราบริโภค 2 กิโลกรัม ต่อคนต่อปี

ลักษณะสินค้า นั้น ชาวสหรัฐนิยมบริโภคกุ้งที่มี รสหวาน เนื้อเหนียว ซึ่งกุ้งที่นำเข้าจาก อเมริกาได้ ได้แก่ Gulf White และ Acudocan เป็นกุ้งเกรดดี ราคาสูง ส่วนกุ้งที่นำเข้าจากเอเชีย เป็นกุ้งประเภท Chinese White และกุ้งกุลาดำเป็นกุ้งเกรดดีรองลงมา มีราคาต่ำกว่า แต่รสชาติ โกล้เคียงจึงเป็นที่นิยมสูง รูปแบบการนำเข้ากุ้งสดที่นำเข้าเป็นกุ้งสดแช่แข็งเด็ดหัวไม่ปลอกเปลือก และติดหาง ที่เหลือเป็นกุ้งต้มสุกซึ่งกำลังเป็นที่นิยมมากขึ้น (ปิยะศิริ, 2540)

2. วิถีตลาด

ตลาดกุ้งในสหรัฐมี 2 แหล่งคือ กุ้งจากแหล่งน้ำเย็น และกุ้งจากแหล่งน้ำอุ่น โดยกุ้งจาก แหล่งน้ำเย็นมีเพียงร้อยละ 20 ซึ่งสามารถผลิตเองได้ถึงร้อยละ 18 และนำเข้าจากเขตหนาวร้อยละ 2 เนื่องจากไม่เป็นที่นิยมบริโภค จึงทำให้ตลาดกุ้งชนิดนี้มีแนวโน้มลดลง ในขณะที่ตลาดกุ้งจาก แหล่งน้ำอุ่นซึ่งส่งขายในรูปกุ้งแช่แข็งจะถูกจำหน่ายในภัตตาคาร และโรงแรมถึงร้อยละ 85 ที่เหลือ จะถูกส่งไปจำหน่ายปลีกตามตลาดต่าง ๆ เพื่อไปถึงผู้บริโภคโดยผ่านตัวกลางต่าง ๆ ได้แก่ บริษัท ผู้นำเข้า พ่อค้าคนกลางและตัวแทน สินค้าจะถูกนำเข้าทางเรือที่สำคัญ จากนั้นก็นำไปยังผู้ขาย ส่งในตลาดชายฝั่ง (ฐาปะนีย์, 2539)

3. ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการบริโภคกุ้งในสหรัฐเป็นดังนี้

ความต้องการบริโภคกุ้งของสหรัฐนั้นมีความแตกต่างในแต่ละช่วงเวลา ซึ่งปัจจัยที่ส่งผล ต่อความต้องการบริโภคนี้ ได้แก่

3.1 ภาวะเศรษฐกิจ รายได้ การศึกษา และ อายุประชากร

3.2 ฤดูที่จำหน่ายกุ้งได้ดี ได้แก่ เทศกาลคริสมาส ปีใหม่ ฤดูกาลแข่งขันซูเปอร์โบวล์ และช่วงการถือศีลอดของชาวมุสลิม ซึ่งไม่กินสัตว์ใหญ่แต่จะชะลอตัวในช่วงเทศกาล ขอบคุนพระเจ้า (thanksgiving) ที่นิยมรับประทานไก่งวงมาก

3.3 ราคาของกุ้งสดแช่แข็ง และผลิตภัณฑ์อื่น ๆ (นิรนาม, 2541ก)

4. ระเบียบและกฎเกณฑ์การนำเข้า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สหรัฐไม่ได้กำหนดปริมาณนำเข้าจากประเทศต่างๆ และไม่มีเก็บอากรขาเข้าแต่จะยกเว้น ไม่นำเข้าจากประเทศที่ไม่มีข้อตกลงทางการค้า กุ้งสดแช่แข็งที่นำเข้ามาจะต้องผ่านการตรวจสอบ จากสถาบันผู้บริหรด้านอาหารและยา โดยกำหนดมาตรการเพื่อคุ้มครองผู้บริโภค ดังนี้

4.1 การใช้วิธีปฏิบัติทางด้านอุตสาหกรรม การแปรรูป การบรรจุหีบห่อ การดูแล รักษาสินค้า การควบคุมคุณภาพโดยการกำหนดค่าวิกฤต กฎระเบียบเรื่องการปิดฉลากอาหารซึ่ง ต้องระบุรายละเอียดต่าง ๆ เช่น ส่วนผสม สารอาหาร ชื่อผู้ผลิต เป็นต้น (วชิรปราณี, 2538)

4.2 ความเข้มงวดในด้านสุขอนามัย สินค้าที่นำเข้าจะต้องผ่านการตรวจสอบใน ห้องปฏิบัติการเพื่อตรวจสอบรูปลักษณะภายนอก การเน่าเสียและสิ่งสกปรก การตรวจสอบทางเคมี และการตรวจเชื้อแบคทีเรีย ไวรัส สารเจือปน สารตกค้างต่าง ๆ นอกจากนี้ อาจมีการห้ามนำเข้าใน กรณีสินค้านั้นไม่ถูกสุขอนามัย หรือเป็นสินค้าที่ถูกห้ามจำหน่ายในประเทศผู้ส่งออก หรือเป็นสินค้า ที่มีการปลอมแปลงยี่ห้อหรือมีการเจือปน ซึ่งไทยเคยพบปัญหาสารคอลแลมฟีนคอลตกค้าง ใน ขณะที่จีนงดการนำเข้าเพราะพบเชื้อ Samonella และการเสื่อมสภาพ (นิรนาม, 2538จ)

ในกรณีที่สินค้านำเข้าถูกกักหรือห้าม ผู้นำเข้าจะเป็นผู้เสียค่าธรรมเนียมประกันภัย และ เป็นผู้รับภาระค่าขนส่ง ค่าประกันภัยทางทะเล ค่าเก็บรักษาสินค้า แต่ถ้ามีการซื้อขายผ่านนาย หน้า บริษัทนายหน้าจะเป็นผู้รับภาระทางการเงินและความเสี่ยงในกรณีที่สินค้าถูกห้ามเข้า ประเทศ หรือผู้ซื้อปฏิเสธการรับสินค้าเองจากคุณภาพของสินค้าไม่เป็นไปตามข้อตกลง

ประเทศคู่ค้ากุ้งสดแช่แข็งที่สำคัญในตลาดสหรัฐอเมริกา

ตลาดสหรัฐอเมริกาได้นำเข้ากุ้งสดแช่แข็งจากประเทศต่างๆ โดยปริมาณและมูลค่าการนำ เข้ากุ้งสดแช่แข็งตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 – 2540 ของสหรัฐอเมริกาจากประเทศต่าง ๆ มีการเปลี่ยนแปลงดังนี้ (ตารางที่ 5)

ไทย สามารถครองอันดับ 1 ในตลาดสหรัฐอเมริกาได้ โดยมีส่วนแบ่งตลาดร้อยละ 26.54, 25.16 และ 24.96 ในปี พ.ศ. 2538, 2539 และ 2540 ตามลำดับ แต่มีอัตราการขยายตัวต่ำลงจาก ร้อยละ -0.04 ในปี พ.ศ. 2538 เป็นร้อยละ -7.0 ในปี พ.ศ. 2539 และเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 1.0 ในปี พ.ศ. 2540

เอกวาดอร์ สามารถครองอันดับ 2 ในตลาดสหรัฐอเมริกาได้ และมีการเปลี่ยนแปลงอัตรา การนำเข้าตลอด 3 ปี โดยปริมาณการส่งออกลดลงจาก 51,863.64 ตัน ในปี พ.ศ. 2538 เป็น 44,181.82 ในปี พ.ศ. 2539 และเพิ่มขึ้นเป็น 63,863.64 ตันในปี พ.ศ. 2540 ทำให้ส่วนแบ่งการ เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตลาดของเอกวาดอร์ในปี พ.ศ. 2538 ,2539 และ 2540 เป็นร้อยละ 17.66, 15.26 และ 21.67 ตามลำดับ

เม็กซิโก มีการนำเข้าจากสหรัฐอเมริกาเป็นอันดับ 3 ตลอดทั้ง 3 ปีโดยมีปริมาณนำเข้าเท่ากับ 33,181.82, 30,863.64 และ 34,045.45 ตันในปี พ.ศ. 2538, 2539 และ 2540 ตามลำดับ ทำให้มีส่วแบ่งการตลาดในปีดังกล่าวเท่ากับร้อยละ 11.30, 10.66 และ 11.55 ตามลำดับ

อินเดีย มีปริมาณนำเข้าจากสหรัฐอเมริกามากเป็นอันดับ 4 ตลอดทั้ง 3 ปี ซึ่งมีส่วแบ่งการตลาดเท่ากับร้อยละ 6.05, 6.56 และ 6.80 ในปี พ.ศ. 2538, 2539 และ 2540 ตามลำดับ

ไทยมีการส่งออกกุ้งสดแช่แข็งไปตลาดนี้มาก โดยในปี พ.ศ.2540 นี้มีปริมาณการส่งออกเป็นอันดับที่ 1 คิดเป็นจำนวนส่งออก 37,991 ตัน ซึ่งลดลงจากปี พ.ศ. 2538 และ 2539 ที่มีปริมาณการส่งออก 44,386 และ 41,812 ตันตามลำดับ (ตารางที่ 3) สหรัฐอเมริกามีการนำเข้ากุ้งสดแช่แข็งจากประเทศคู่ค้าสำคัญได้แก่ ไทย เอกวาดอร์ เม็กซิโก และอินเดีย ซึ่งในแต่ละประเทศคู่ค้าดังกล่าวมามีส่วแบ่งตลาดในปี พ.ศ. 2540 ร้อยละ 24.96, 21.67, 11.55 และ 6.80 ตามลำดับ โดยเอกวาดอร์และเม็กซิโกมีอัตราการขยายตัวในปี พ.ศ. 2540 ของการนำเข้ากุ้งสดแช่แข็งมากเป็นอันดับ 1 และ 2 ตามลำดับหรือ คิดเป็นร้อยละ 44 และ 10 ตามลำดับ (ตารางที่ 4) หากพิจารณาอัตราการขยายตัวของไทยแล้วในช่วงปี พ.ศ. 2539-2540 จะมีแนวโน้มต่ำกว่าคู่แข่ง อันเนื่องมาจาก ราคาขายสินค้าของไทยสูงกว่าคู่แข่ง เพราะ ต้นทุนที่สูงกว่า โดยเฉพาะค่าขนส่ง ดังนั้นอนาคตไทยควรจะเตรียมพร้อมทั้งในด้านการผลิต และการตลาดเพื่อที่จะสามารถรักษาส่วแบ่งการตลาดไว้ได้

สหภาพยุโรป

ความต้องการบริโภค และลักษณะสินค้า

สหภาพยุโรปเป็นตลาดกุ้งสดแช่แข็งที่สำคัญของไทย โดยกุ้งที่นำเข้ามีทั้งประเภทกุ้งแช่แข็งชนิดมีหัว ไม่มีหัว กุ้งปลอกเปลือกต้มสุก และกุ้งแปรรูปเพื่อนำไปเป็นอาหารกึ่งสำเร็จรูปชนิดต่าง ๆ โดยมีแหล่งนำเข้าที่แตกต่างกันไปตามชนิดและประเภทกุ้งที่นำเข้า สำหรับกุ้งที่ได้รับความนิยมสูงสุดได้แก่ กุ้งแช่แข็ง และกุ้งสดขนาดปานกลางปลอกเปลือกไม่มีหัว เพราะผู้บริโภคสามารถนำไปประกอบอาหารประเภทต่าง ๆ ได้หลายชนิดและสะดวก เช่น กุ้งชุบแป้งทอด กุ้งค็อกเทล สลัด ออเดิร์ฟ และแซนวิช รวมทั้งในกลุ่มอุตสาหกรรมแปรรูปนั้นก็มีการนำไปใช้กันมากยิ่งขึ้น กุ้งที่ขายปลีกในซูเปอร์มาร์เก็ตทั่วไป จะเป็นกุ้งแช่แข็งทั้งตัวมีหัว ไม่ปลอกเปลือก บรรจุกล่องกระดาษ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ราคาประมาณ 14.00 ปอนด์ต่อกิโลกรัม และกึ่งส่วนมากเป็นกึ่งกลาดำ และอีกประเภทได้แก่กึ่งปลอกเปลือก ต้มสุก ไม่มีหัว บรรจุกล่องพลาสติก โดยกึ่งขนาดใหญ่บรรจุน้ำหนัก 125 กรัมและ 200 กรัม ราคาประมาณ 28.00 ปอนด์ต่อกิโลกรัม และกึ่งขนาดเล็กบรรจุน้ำหนัก 125 กรัม และ 300 กรัม ราคาประมาณ 9.90 ปอนด์ต่อกิโลกรัม (นิรนาม, 2541ข)

ชาวยุโรป อันได้แก่ ฝรั่งเศส เดนมาร์ก สหราชอาณาจักร สเปน อิตาลี เยอรมัน เบลเยียม ลักเซมเบิร์ก ไอร์แลนด์ เนเธอร์แลนด์ โปรตุเกส กรีซ ออสเตรีย สวีเดน และฟินแลนด์ นิยมบริโภคกึ่งปีละประมาณ 200,000 ตัน มีอัตราบริโภคกึ่งแช่แข็ง 1.5 กิโลกรัมต่อคนต่อปี โดยปริมาณนำเข้านั้นร้อยละ 30 มาจากผลผลิตในกลุ่มสหภาพยุโรป ส่วนกึ่งที่นำเข้ามีทั้งกึ่งเขตหนาวที่นำเข้าจากกรีนแลนด์ เดนมาร์ก และอาร์เจนตินา ซึ่งเป็นกึ่งที่นิยมมากโดยเฉพาะกึ่งน้ำเย็นสีแดงตัวเล็ก (*Pandalas spp.*) นอกจากนี้ยังนำเข้ากึ่งเขตร้อนซึ่งมีราคาถูกกว่าแต่มีปริมาณค่อนข้างจำกัดโดยนำเข้าจากอินเดีย ไทย และบังคลาเทศ อย่างไรก็ตามความต้องการบริโภคมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นเนื่องจากการมีสถานะเศรษฐกิจที่ดี (ฐาปะนี, 2539) โดยประเทศที่มีปริมาณการนำเข้าสูงสุดจากประเทศไทยในปี พ.ศ. 2540 ได้แก่ ฝรั่งเศส อังกฤษ และอิตาลี ดังมีรายละเอียดการเปลี่ยนแปลงในช่วงปี พ.ศ. 2538 – 2540 ดังนี้

ฝรั่งเศส ธุรกิจกึ่งต้มเป็นธุรกิจหลักอันหนึ่งของประเทศฝรั่งเศส ประมาณร้อยละ 50 ของกึ่งนำเข้าทั้งหมดในแต่ละปีเป็นการนำเข้าเพื่อให้โรงงานนำไปทำกึ่งต้ม และการเจริญเติบโตของธุรกิจนี้เพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 25-30 ต่อปี วัตถุประสงค์ที่ใช้ทำกึ่งต้มนี้จะเป็นกึ่งสดที่ผ่านการแช่แข็งจากประเทศคู่ค้าต่าง ๆ (นิรนาม, 2541ค) เมื่อพิจารณาสถิติการส่งออกกึ่งสดแช่แข็งของประเทศไทย ไปยังฝรั่งเศส ดังแสดงในตารางที่ 14 พบว่า ปริมาณการส่งออกลดลงอย่างต่อเนื่องโดยมีปริมาณเท่ากับ 6,694, 6,513 และ 4,215 ตัน และมีมูลค่า 1,619, 1,542 และ 1,197 ล้านบาทในปี พ.ศ. 2538, 2539 และ 2540 ตามลำดับ. หรือมีอัตราการนำเข้าจากไทยลดลงร้อยละ 2.7 และ 35.3 ในปี พ.ศ. 2539 และ 2540 ตามลำดับ

อังกฤษ กึ่งแช่แข็งที่นำเข้าในอังกฤษนั้นเป็นกึ่งที่นำเข้าจากนอกสหภาพยุโรปประมาณร้อยละ 70-80 โดยประเทศที่มีการนำเข้ามากที่สุดได้แก่ อินเดีย บังคลาเทศ และปากีสถาน มักจะเป็นกึ่งขนาดเล็กและกลาง มีราคาถูกเหมาะสมสำหรับใช้ในอุตสาหกรรมอาหาร ขณะที่กึ่งนำเข้าจากประเทศไทยนั้น ส่วนใหญ่เป็น กึ่งกลาดำ มีหัว ไม่ปลอกเปลือก ซึ่งคู่แข่งที่สำคัญของไทย ได้แก่ อินโดนีเซีย (นิรนาม, 2541ค) จากสถิตินำเข้ากึ่งสดแช่แข็งจากไทย มีการเปลี่ยนแปลงปริมาณและมูลค่าการนำเข้าเท่ากับ 2,948, 2,682, 2,588 ตัน และ 767, 673, 823 ล้านบาท

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 14 การนำเข้ากุ้งสดแช่แข็งของสหภาพยุโรปจากประเทศไทยในปี พ.ศ. 2538-2540

ประเทศ	2538		2539		2540	
	ปริมาณ (ตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)	ปริมาณ (ตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)	ปริมาณ (ตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)
เบลเยียม	1,083.00	271.25	1,136.00	267.57	502.00	172.98
ฝรั่งเศส	6,694.00	1,619.98	6,513.00	1,542.45	4,215.00	1,197.17
เยอรมัน	2,277.00	722.90	1,764.00	536.72	1,579.00	596.41
อิตาลี	3,570.00	654.84	2,573.00	439.66	1,897.00	332.64
เนเธอร์แลนด์	997.00	270.59	1,003.00	271.89	1,253.00	411.99
สเปน	2,307.00	432.34	1,946.00	332.17	959.00	201.25
อังกฤษ	2,984.00	767.82	2,682.00	673.42	2,588.00	823.99
รวม	19,876.00	4,739.72	17,617.00	4,063.88	12,993.00	3,736.43

ที่มา: (นิจนาม, 2541ค)

ในปี พ.ศ. 2538, 2539 และ 2540 ตามลำดับ หรือมีอัตราการนำเข้าลดลงร้อยละ 9.0 และ 3.5 ในปี พ.ศ. 2539 และ 2540 ตามลำดับ (ตารางที่ 14)

อัตรา สัตินำเข้ากุ้งสดแช่แข็งจากประเทศไทย ดังแสดงในตารางที่ 14 มีปริมาณ 3,570, 2,573 และ 1,897 ตัน ในปี พ.ศ. 2538, 2539 และ 2540 ตามลำดับ หรือมีอัตราการนำเข้าลดลงร้อยละ 27.9 และ 26.3 ในปี พ.ศ. 2539 และ 2540 ตามลำดับ ส่วนมูลค่าการนำเข้าก็ลดลงเช่นเดียวกันโดยมีมูลค่า 654, 439 และ 332 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2538, 2539 และ 2540 ตามลำดับ

สหภาพยุโรปเป็นตลาดซึ่งไทยส่งออกกุ้งสดแช่แข็งเป็นจำนวนมากเช่นกัน โดยมีปริมาณและมูลค่าการส่งออกในปี พ.ศ. 2540 เท่ากับ 12,993 ตัน และ 3,736 ล้านบาทตามลำดับ ซึ่งทั้งปริมาณและมูลค่าการส่งออกน้อยกว่าปี พ.ศ. 2539 ถึงร้อยละ 26.2 และ 8.0 ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจากสาเหตุสำคัญคือ การลดสิทธิอัตราภาษีทางศุลกากร หรือจีเอสพีลงร้อยละ 50 จากที่เคยให้กับประเทศไทย ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่ 1 มกราคม 2540 เป็นต้นมา ทำให้ผู้นำเข้าในตลาดนี้ซึ่งเคยเสียภาษีนำเข้าจากเดิมร้อยละ 4.5 ต้องเสียเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 9.72 จึงมีผลทำให้ปริมาณการส่งออกกุ้งไทยไปสหภาพยุโรปลดลง และการพิจารณาการตัดสิทธิจีเอสพีที่จะมีขึ้นอีกครั้งใน 1 มกราคม 2542 ซึ่งทำให้ผู้นำเข้าต้องเสียภาษีนำเข้าเพิ่มขึ้นเป็น 14.4 (นิรนาม, 2541จ) เมื่อพิจารณา สถิติการนำเข้ากุ้งสดแช่แข็งของสหภาพยุโรปจากประเทศไทยมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องจากการ ถูกตัดสิทธิจีเอสพี ซึ่งส่งผลกระทบต่อราคาขายภายในสหภาพยุโรป ทำให้สภาวะกุ้งสดแช่แข็งของประเทศไทยเสียเปรียบกับประเทศคู่แข่ง เช่น มาเลเซีย อินโดนีเซีย และอินเดีย ซึ่งมีอัตราภาษีการนำเข้าร้อยละ 4.6 ในขณะที่ มาดัสกัสการ์ เฟรนช์เกียนา เซเนกัล และเอกวาดอร์ ไม่เสียภาษีนำเข้า (นิรนาม, 2541ก) เป็นผลให้ผู้นำเข้าและผู้บริโภคมีการซื้อผลิตภัณฑ์จากประเทศไทยน้อยลง และหันไปนำเข้าจากประเทศคู่แข่งมากยิ่งขึ้น แต่อย่างไรก็ตามแนวโน้มของกุ้งสดแช่แข็งของไทยก็ยังมีโอกาสขยายเข้าไปในตลาดสหภาพยุโรปได้มากขึ้น โดยมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้ สหภาพยุโรป ประกาศห้ามนำเข้าสินค้าประมง จากประเทศ อินเดีย บังคลาเทศ และ มาดัสกัสการ์ ตั้งแต่ 15 กันยายน 2540 เนื่องจากการตรวจพบเชื้อ Samonella และโรงงานที่ได้รับการรับรองไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานด้านสุขอนามัยของสหภาพยุโรปที่กำหนดไว้ ไทยจึงมีโอกาสรักษาหรือเพิ่มส่วนแบ่งการตลาดได้ในขณะนี้ แต่หากประเทศคู่แข่งสามารถพัฒนาคุณภาพของสินค้าจนเป็นที่ยอมรับของสหภาพยุโรปแล้ว ไทยควรจะหามาตรการรองรับเพื่อลดต้นทุนการผลิต ซึ่งเป็นวิธีหนึ่งที่จะสามารถแข่งขันกับตลาดได้

มาตรการทางการค้าของประเทศไทยและประเทศคู่ค้าที่สำคัญ

มาตรการทางการค้าของประเทศไทย และประเทศคู่ค้า เป็นปัจจัยสำคัญซึ่งจะสนับสนุนภาคการเกษตร อุตสาหกรรมและการส่งออกกึ่งสดแช่แข็งของไทยให้มีศักยภาพมากยิ่งขึ้น

มาตรการและนโยบายต่างๆ ของประเทศไทย

ภาครัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับอุตสาหกรรมกึ่งสดแช่แข็งเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นสินค้าที่สามารถส่งออกและทำรายได้เข้าสู่ประเทศเป็นจำนวนมาก ดังนั้นเพื่อการส่งเสริมอุตสาหกรรมจึงได้มีการวางมาตรการและนโยบายต่างๆ ดังนี้ (กระทรวงอุตสาหกรรม, 2538)

นโยบายด้านการผลิตได้บรรจุไว้ตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 3 โดยกำหนดให้มีแผนพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ แผนงานประมงน้ำกร่อย ในความรับผิดชอบของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และจัดตั้งโครงการที่ประสานดำเนินการเพาะเลี้ยงกึ่งแบบครบวงจร ซึ่งบริษัทเอกชนที่เข้าร่วมโครงการได้แก่ บริษัทเจริญโภคภัณฑ์ จำกัด เป็นต้น นอกจากนี้ยังจัดให้มีการจดทะเบียนฟาร์มกึ่งโดยกรมประมงเป็นผู้ดำเนินการ

มาตรการทางการค้าในการกำหนดเรื่องหนังสือรับรอง ที่ต้องแสดงต่อพนักงานศุลกากรในการส่งออกสินค้าไปนอกราชอาณาจักรโดยกระทรวงพาณิชย์ สำหรับการวิเคราะห์ตรวจสอบคุณภาพสินค้าโดยกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ และรับรองสุขลักษณะของโรงงานมีกรมประมงเป็นผู้รับผิดชอบ

มาตรการด้านภาษี กำหนดให้นำเข้ากุ้งโดยเสรี เสียอากรขาเข้าร้อยละ 60 กรณีนำเข้ามาเพื่อเป็นวัตถุดิบในการผลิตเพื่อส่งออกจะได้รับคืนเมื่อส่งออก อีกทั้งไม่มีการเก็บภาษีศุลกากรจากกุ้งที่จับโดยเรือประมงไทย และที่จับโดยประมงภายใต้สัญญาร่วมมือทางการประมงระหว่างประเทศที่นำเข้าเพื่อการผลิต หรือการค้าส่งออกรัฐจะเก็บภาษีการค้าจำนวนร้อยละ 1.5 ของรายรับในการส่งออก

มาตรการทางการค้ากึ่งสดแช่แข็งของประเทศคู่ค้าที่สำคัญ

มาตรการของประเทศคู่ค้านั้น จะส่งผลกระทบต่อการผลิต และการส่งออก ซึ่งต้องให้ความสำคัญ และนำไปเป็นแนวทางในการทบทวนมาตรการของประเทศไทยให้สอดคล้องกับประเทศคู่ค้า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ขณะนั้นการส่งออกต้องมีการรับรองจากกรมประมงเพื่อรับรองว่าเป็นกุ้งที่มาจากการเพาะเลี้ยงจึงสามารถนำกุ้งเข้าสหรัฐได้ (วรวิปราณี, 2538)

สำหรับมาตรการสุขอนามัยโดยสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาของประเทศสหรัฐ (USFDA) ได้ประกาศใช้กฎหมาย 21CFR123 เกี่ยวกับการใช้ระบบควบคุมอันตราย ณ จุดวิกฤต (hazard analysis critical control point : HACCP) ในผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำโดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่ 18 ธันวาคม 2540 ที่ผ่านมา และได้ประกาศ เกี่ยวกับการกักกันผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำจากผู้ผลิตในต่างประเทศที่ไม่ได้ปฏิบัติตามข้อกำหนด จึงนำมาตรากกกันอัตโนมัติมาใช้กับผลิตภัณฑ์ที่นำเข้าจากผู้ผลิตนั้น ดังนั้นผู้ผลิตที่มีการส่งผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำควรมีการดำเนินงานจัดระบบ และปฏิบัติตามระบบของ HACCP ที่จัดทำขึ้น โดยผู้ผลิตจะต้องมอบแผนงานให้แก่ผู้นำเข้าพร้อมเอกสารอื่น ๆ เพื่อแสดงว่าได้มีการปฏิบัติตามระบบดังมีเอกสารประกอบดังต่อไปนี้

1. บันทึกการตรวจติดตาม ณ จุดวิกฤต และข้อปฏิบัติมาตรฐานในการรักษาสุขลักษณะของสินค้าทุกล็อตที่นำเข้าสหรัฐอเมริกา
2. ใบรับรอง (lot certificate) จากหน่วยงานของรัฐบาล หรือตัวแทน ว่าผลิตภัณฑ์ภายใต้กฎหมาย 21CFR123 หรือ
3. ผลการตรวจสอบโรงงานผู้ผลิตโดยผู้นำเข้า หรือ
4. แผนงาน HACCP และหนังสือรับรองว่าได้ผลิตสินค้าภายใต้แผนงาน HACCP หรือ
5. หนังสือรับรองว่าผลิตภัณฑ์มีการผลิตภายใต้กฎหมาย 21CFR123 และผลการตรวจสอบสินค้า หรือ

6. การดำเนินการอื่น ๆ ที่แสดงได้ว่าผลิตภัณฑ์มีการผลิตภายใต้กฎหมาย 21CFR123

มาตรการตอบโต้การทุ่มตลาดเป็นมาตรการหนึ่งที่สหรัฐอเมริกานำมาใช้กับประเทศที่ส่งออกผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำ และมาตรการดังกล่าวนี้ได้รับการยอมรับจากองค์การค้าโลกซึ่งคำนึงถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นจากประเทศผู้ส่งออกสินค้าไปขายยังต่างประเทศในราคาที่ต่ำกว่าราคาที่จำหน่ายในประเทศตน หรือต่ำกว่าราคาที่ส่งออกไปจำหน่ายในประเทศอื่น ซึ่งยังมีการไต่สวนเพื่อจัดมาตรฐานของมาตรการนี้ภายใต้องค์การค้าโลก สถานการณ์ในรัฐหลุยเซียนามีทั้งผู้เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยที่จะฟ้องร้องไต่สวน และคาดว่าประเทศที่น่าจะถูกฟ้องร้องจะเป็น ไทย เอกวาดอร์ และจีน ซึ่งเกรงว่าหากมีการไต่สวนไทยจะเป็นประเทศเดียวที่จะถูกไต่สวน เนื่องจากสหรัฐอเมริกา มีการเข้าไปลงทุนในเอกวาดอร์ในเรื่องการเลี้ยงกุ้ง และเอกวาดอร์ได้เปรียบในเรื่องค่าขนส่ง ค่าแรง ส่วนจีนขณะนี้มีการนำเข้าเป็นส่วนใหญ่ ผลกระทบดังกล่าวผู้ส่งออกไทยจะถูกเรียกเก็บภาษีทุ่ม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตลาดในอัตราที่สูงทำให้ไม่สามารถสู้กับคู่แข่งได้ และระยะเวลาที่ถูกเก็บภาษีเป็นเวลา 5 ปีจะทำให้ไทยสูญเสียตลาดในระยะยาวได้ (นิรนาม, 2541ข)

มาตรการทางการค้าของสหภาพยุโรป

มาตรการภาษี สหภาพยุโรปได้ให้สิทธิพิเศษทางศุลกากรแก่ไทยในอัตราร้อยละ 4-7 และยังมีมาตรการโควต้าภาษีในอัตราพิเศษสำหรับการนำเข้ากุ้งทั้งเปลือกสดแช่แข็ง ซึ่งกำหนดปริมาณโควตาดำเนินนำเข้าทั้งหมด 6,000 ตัน อัตราภาษีร้อยละ 6 จากปกติ ร้อยละ 12 และ 18 ภายหลังการประชุม องค์การการค้าโลก (world trade organization : WTO) ได้ปรับเปลี่ยนโดยกำหนดโควตาดำเนินนำเข้า 6,500 ตัน อัตราภาษีในโควตาร้อยละ 5 นอกโควตาร้อยละ 12 นอกจากนี้ สหภาพยุโรปได้ประกาศอัตราภาษีใหม่สำหรับการนำเข้าจากประเทศที่สามคือ (ปิยะศิริ, 2541)

อัตรา 0 สำหรับประเทศที่พัฒนาน้อยที่สุด เช่น พม่า บังคลาเทศ กลุ่มประเทศ ACP (อัฟริกา หมู่เกาะในแคริบเบียนและแปซิฟิก) และบางประเทศในกลุ่มแอนดิน คือ เอกวาดอร์ เปรู โบลิเวียและโคลัมเบีย

อัตราร้อยละ 4.5 เป็นภาษีสลดหย่อนให้กับประเทศส่วนใหญ่ที่กำลังพัฒนารวมทั้งกลุ่มประเทศอาเซียน อินเดีย ปากีสถาน ศรีลังกา และจีน ส่วนประเทศในอเมริกากลาง (คอสตาริกา เอลซาวาดอร์ กัวเตมาลา ฮอนดูรัส นิการากัว และปานามา) ต้องเสียในอัตรานี้แทนอัตรา 0 ที่ได้รับเมื่อปีก่อน

อัตราร้อยละ 18 เป็นอัตราสำหรับประเทศอื่น ๆ โดยทั่วไป เช่น ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย ไต้หวัน หรือในกรณีที่ใบรับรองแหล่งกำเนิดสินค้า การขอสิทธิพิเศษหรือฟอร์ม A ไม่ถูกต้อง

แต่เนื่องจากสิทธิพิเศษทางศุลกากรให้แกไทยข้างต้นได้ถูกยกเลิกนับแต่ 1 มกราคม 2542 เนื่องจากสหภาพยุโรปได้อ้างหลักเกณฑ์ว่าประเทศไทยเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว และมีรายได้ประชาชาติต่อหัวสูงกว่าหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ทำให้สินค้าผลิตภัณฑ์เกษตรกรรม 18 รายการต้องเสียภาษีนำเข้ามากกว่าคู่แข่งซึ่งจะส่งผลให้ราคาขายในตลาดร่วมสหภาพยุโรปไม่สามารถแข่งขันกับประเทศคู่แข่งได้

มาตรการที่ไม่ใช่ภาษี มีการรวมตัวเป็นตลาดเดียว ตั้งแต่ วันที่ 1 มกราคม 2536 เพื่อเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ ประชากร และเงินทุน ให้เป็นไปอย่างเสรีในสหภาพยุโรป และประเทศที่สาม โดยกำหนดมาตรฐานการนำเข้าเดียวกัน (Codex) ซึ่งมาตรฐานดังกล่าวเกิดจาก การกำหนด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

มาตรฐานอาหารระหว่างประเทศขององค์การยอยสหประชาชาติ 2 องค์การคือ องค์การอาหารและเกษตรกับองค์การอนามัยโลก (นิรนาม, 2541จ)

ตารางที่ 15 รายการสินค้าบางชนิดของไทยกับอัตราภาษีจีเอสพีเปรียบเทียบกับประเทศคู่แข่ง

รายการ สินค้า	อัตราภาษีจีเอสพีของไทย (ร้อยละ)			อัตรา ภาษีจีเอสพี ของ ประเทศที่ได้ จีเอสพี เต็มสิทธิ	อัตราภาษีจีเอสพี ของประเทศคู่แข่ง ณ. 1 มกราคม 2542	
	ก่อน 1 ม.ค. 2540	ณ. 1 ม.ค. 2540	ณ. 1 ม.ค. 2542			
กุ้งแช่แข็ง	4.5	9.72	14.4	4.5	มาเลเซีย 4.6	อินเดีย 4.6
					อินโดนีเซีย 4.6	เซเนกัล 0
					มาดากัสการ์ 0	เอกวาดอร์ 0
					เฟรนช์เกียนา 0	

ที่มา: (นิรนาม, 2541ก)

สหภาพยุโรปได้กำหนดเงื่อนไขการนำเข้าพิเศษ ตั้งแต่ 1 สิงหาคม 2537 ว่าการนำเข้าสัตว์น้ำของไทยจะต้องเป็นไปตามเงื่อนไข คือต้องมีใบรับรองสุขอนามัยที่ออกจากกรมประมง โรงงานที่ผลิตต้องผ่านการรับรองจากกรมประมงและหีบห่อการผลิตต้องมีคำว่า Thailand และหมายเลขของโรงงานที่ได้รับการรับรองปรากฏอยู่บนหีบห่อด้วยและในวันที่ 1 มกราคม 2539 ได้ออกระเบียบการนำเข้า HACCP มาใช้และมีการสำรวจโรงงานที่ส่งสินค้าไปยังสหภาพยุโรปด้วย

จะเห็นได้ว่ามาตรการต่าง ๆ ของสหภาพยุโรป มีผลกระทบต่อส่งออกของไทยทั้งสิ้น แม้ว่าจะให้สิทธิพิเศษทางศุลกากรก็ตาม แต่ภาษีนำเข้ายังสูงอยู่ สำหรับมาตรการที่มีภาษีก็เข้มงวดมาก มีการระงับการนำเข้าจากไทยจนต้องสูญเสียตลาดไป อีกทั้งผู้ส่งออกยังต้องประสบเอกสารนี้เป็นเอกสารที่ส่งมอบไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ปัญหาด้านการกำหนดมาตรฐานการนำเข้า ส่วนการกำหนดโควตาดำเนินการไม่มีผลต่อไทยเนื่องจากสหภาพยุโรปกำหนดโควตาดำเนินการเขตหนาว และในปี พ.ศ. 2542 ยุโรปได้ตัดสิทธิจีเอสพีที่สูงสุดแก่ประเทศไทย และในอนาคตจะเตรียมนาระเบียบทางการค้าว่าด้วยการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมว่าด้วยการไม่สนับสนุนสินค้าที่อาศัยถิ่นกำเนิด หรือได้มาจากการทำลายทรัพยากรธรรมชาติซึ่งหมายรวมถึงกุ้งเลี้ยงของไทยที่กำลังถูกอ้างว่ามีส่วนในการทำลายป่าชายเลน นอกจากนี้ยังมีการกำหนดสุขอนามัยสินค้าสัตว์น้ำและผลิตภัณฑ์ที่วางจำหน่ายในสหภาพยุโรป สรุปได้ดังนี้

1. ต้องปลอดจากเชื้อโรคที่เคຍระบาดในสหภาพยุโรป ได้แก่ Gyrodactylus เป็นต้น และผ่านผลการตรวจสอบการกำหนดเขตปลอดเชื้อจากหน่วยงานรับผิดชอบของประเทศสมาชิก

2. คณะกรรมาธิการสหภาพยุโรปจะตรวจสอบจากรายงานของประเทศสมาชิก กำหนดเขตปลอดเชื้อโรค การกำหนดมาตรการเพิ่มเติม รวมทั้งการนำเข้าสินค้ามีชีวิต เช่น ปลา หอย กุ้ง รวมทั้งไข่ เซลล์สืบพันธุ์ เป็นต้น โดยต้องมีใบรับรองกำกับไปด้วย .

3. การขยายระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ระหว่างหน่วยงานที่รับผิดชอบ เพื่อให้สามารถดูแลควบคุมได้อย่างทั่วถึง

4. สมาชิกสหภาพยุโรปต้องปรับปรุงระเบียบการบริหารให้สอดคล้องกับทิศทางนี้ และบังคับใช้ก่อน 1 กรกฎาคม 2542 โดยต้องรายงานให้คณะกรรมาธิการทราบด้วย

คณะกรรมการตลาดร่วมสหภาพยุโรปได้ตัดสินใจให้สินค้าเกษตรเป็นสินค้าที่อยู่ภายใต้กฎหมายชดเชยค่าเสียหายต่อผู้บริโภค (EU product liability laws) เพื่อที่จะทำให้ผู้บริโภคเกิดความเชื่อมั่นในการบริโภคสินค้าเกษตร โดยผลกระทบของกฎหมายนี้ต่อการส่งออกสินค้าเกษตรของไทยนั้น จะส่งผลให้ผู้นำเข้าและผู้จำหน่ายสินค้าผลิตภัณฑ์เครื่องปรุงสำเร็จรูปในตลาดร่วมสหภาพยุโรปจำเป็นต้องเพิ่มความระมัดระวังในการนำเข้าและจำหน่ายสินค้าจากประเทศไทยมากขึ้น และจะต้องเพิ่มความเชื่อมั่นให้แก่ผู้บริโภค อีกทั้งยังต้องนำระบบควบคุมคุณภาพล่วงหน้า (pre-certificate system) มาปฏิบัติเพื่อช่วยในการส่งเสริมการส่งออกสินค้าเกษตรกรรมของไทย สำหรับโครงการปฏิบัติงานด้านผลิตภัณฑ์อาหารของกลุ่มตลาดร่วมสหภาพยุโรปที่ได้มีการวางแผนเพื่อนำไปใช้ในปี 1998 มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ ดังนี้

1. การกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์อาหาร ให้มีความเข้มงวดมากขึ้น เพื่อปกป้องคุ้มครองผู้บริโภค

2. การเพิ่มความเข้มงวดเกี่ยวกับข้อกำหนดในการปิดฉลากผลิตภัณฑ์อาหาร

3. การควบคุมและตรวจสอบทุกขั้นตอนของผลิตภัณฑ์อาหาร

จากมาตรการทางภาษีที่ประเทศคู่ค้ากำหนดขึ้น จะส่งผลกระทบต่อการส่งออกของประเทศไทยในด้านของราคาของสินค้าที่ขายในต่างประเทศ ประกอบกับต้นทุนการผลิตที่สูง จะทำให้ไทยไม่สามารถแข่งขันกับคู่แข่งในตลาดได้ เช่น อินโดนีเซีย อินเดีย และเวียดนาม เป็นต้น ดังนั้นผู้นำเข้าจึงหันไปนำเข้าสินค้าจากประเทศคู่แข่งเพิ่มมากขึ้น ทำให้ปริมาณการนำเข้ากุ้งสดแช่แข็งจากประเทศไทยลดต่ำลงอย่างมาก นอกจากนี้มาตรการที่ไม่ใช่ภาษีที่ประเทศคู่ค้ากำหนดขึ้น เช่น กฎระเบียบเกี่ยวกับสินค้าสุขอนามัย ความสะอาด และมาตรฐานคุณภาพของสินค้าจะทำให้เกิดต้นทุนที่เพิ่มขึ้นได้ อย่างไรก็ตามคุณภาพสินค้าจากประเทศไทยยังเป็นที่ยอมรับจากประเทศคู่ค้าเมื่อเปรียบเทียบกับคู่แข่ง แต่ไทยควรปรับปรุงมาตรฐานผลิตภัณฑ์ด้านสุขอนามัยอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างข้อได้เปรียบในการแข่งขันต่อไป (นิรนาม, 2541ก)

ปัญหาและแนวทางแก้ไขของอุตสาหกรรมกุ้งสดแช่แข็ง

ปัญหาของอุตสาหกรรมกุ้งสดแช่แข็ง

ด้านการผลิต

1. ลูกกุ้งที่นำมาเพาะเลี้ยงมีคุณภาพไม่ดี สาเหตุจากลูกกุ้งที่เกษตรกรนำไปเลี้ยงมาจากพ่อแม่พันธุ์ที่ไม่มีคุณภาพซึ่งจับจากธรรมชาติ ทำให้กุ้งที่นำไปเพาะเลี้ยงไม่แข็งแรงและติดโรคง่าย อีกทั้งยังขาดเทคนิคการเพาะเลี้ยงและความรู้ในการเพาะฟักที่ถูกต้อง

2. ปัญหาปริมาณผลผลิตกุ้งลดลง เนื่องจากเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งประสบปัญหา พื้นที่เลี้ยงกุ้งลดลง ปัญหาโรคระบาด เช่น โรคตัวแดงดวงขาวที่เกิดจากความชื้นของอาหารกุ้ง ปัญหาภาวะเรืองแสงของสภาพน้ำในบ่อเลี้ยง ปัญหาอาหารกุ้งมีราคาสูง ปัญหาการจัดการของเกษตรกรไม่เป็นไปตามหลักปฏิบัติ

3. ธนาคารพาณิชย์ และสถาบันการเงินไม่ปล่อยสินเชื่อ ให้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้ง และผู้ประกอบการอาหารแช่แข็ง เนื่องจากเห็นว่ามีความเสี่ยงสูง และอุตสาหกรรมจะต้องใช้เงินสดในการซื้อวัตถุดิบ นอกจากนี้ขั้นตอนในการดำเนินการตรวจสอบเอกสารเพื่ออนุมัติขายตัวยังล่าช้าทำให้ผู้ประกอบการเสี่ยงกับอัตราแลกเปลี่ยนที่ไม่คงที่ และค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในการเปลี่ยนแปลงและแก้ไขเอกสาร ธนาคารคิดค่าใช้จ่ายกับผู้ส่งออกทุกขั้นตอน

4. อุตสาหกรรมอาหารแช่แข็ง ได้รับสิทธิประโยชน์จากคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน และจะถูกตัดสิทธิพิเศษนี้ไปเมื่อหมดระยะเวลาการส่งเสริม ขณะเดียวกันก็ให้สิทธิประโยชน์กับผู้ประกอบการค้าไม่ว่าการณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อยู่ในเขต 3 ซึ่งปัจจุบันแทบจะไม่มีผู้ใช้ประโยชน์จากเขตนี้เลย เนื่องจากระบบสาธารณูปโภคไม่เอื้ออำนวย และผู้ประกอบการส่วนใหญ่ลงทุนในเขต 1 และ 2 แล้ว

5. แรงงานขาดแคลน โดยเฉพาะจากประกาศกระทรวงแรงงานซึ่งกำหนดอาชีพของคนต่างด้าวซึ่งไม่ครอบคลุมถึงการทำงานในโรงงาน แต่สามารถทำงานได้ในเรือประมง ท่าเรือ และแพลตฟอร์มเท่านั้น

6. การขอคืนภาษีลดหย่อนเงินสำหรับกึ่งเพาะเลี้ยงยังมีความล่าช้า ทั้งนี้เนื่องจากการปฏิบัติหรือขั้นตอนของกรมศุลกากรเอง เอกสารสูญหายเสมอ ทำให้ผู้ประกอบการต้องเสียเวลาในการค้นหา ซึ่งบางครั้งไม่สามารถหาเอกสารพบต้องแจ้งความ และจำลองใบขนซึ่งจะเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น

7. โรงงานห้องเย็นบางแห่งยังไม่ได้มาตรฐาน แรงงานยังขาดทักษะความชำนาญ นอกจากนี้ยังขาดเครื่องมือและอุปกรณ์ในการตรวจสอบคุณภาพสินค้าก่อนส่งไปจำหน่ายยังต่างประเทศ ทำให้สินค้ามีคุณภาพต่ำ ประเทศผู้รับซื้ออาจลดปริมาณ หรือหยุดการรับซื้อทางโรงงาน ซึ่งห้องเย็นต้องทำสินค้าคงคลังไว้มากเกิดปัญหาค่าเก็บรักษา ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น

8. ขาดแคลนสินเชื่อในการปรับปรุงฟาร์มกึ่งเพื่อการส่งออก ซึ่งมีมติ ค.ร.ม. 23 กรกฎาคม 2534 ประกาศห้ามธนาคารพาณิชย์ปล่อยสินเชื่อในการเพาะเลี้ยงกึ่งทำให้เกษตรกรต้องไปกู้เงินจากแหล่งอื่นซึ่งมีดอกเบี้ยสูง ส่งผลให้ต้นทุนในการผลิตสูงขึ้น

ด้านการตลาด

1. การตัดสินใจอัตราภาษีทางศุลกากร จากสหภาพยุโรปในปี 2542 ซึ่งประเทศไทยเป็นประเทศเดียวที่ถูกตัดสินนี้ ทำให้สินค้ากุ้งแช่แข็งของไทยมีราคาที่สูงกว่าคู่แข่ง แต่อย่างไรก็ตามประเทศ อินเดีย บังคลาเทศ มาดัสกัสการ์ และมาเลเซีย ถูกสหภาพยุโรปประกาศห้ามนำเข้า ดังนั้นสหภาพยุโรปจะต้องหันไปนำเข้าจากประเทศอื่น ซึ่งมีปริมาณไม่มากนัก น่าจะมีโอกาสดีของประเทศไทยที่จะเข้าไปมีส่วนแบ่งในตลาดยุโรปอีกครั้งหนึ่ง เนื่องจากไทยเป็นประเทศผู้ผลิตรายใหญ่

2. การขาดระบบข้อมูลข่าวสารด้านการตลาดที่มีประสิทธิภาพ ทำให้ผู้ส่งออกไม่สามารถทราบความเคลื่อนไหวของตลาดโลกได้ทันเหตุการณ์ ซึ่งมีผลต่อตลาดใหม่หรือการขยายตลาดเก่าผิดพลาด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. การกีดกันทางการค้าจากต่างประเทศทั้งทางด้านภาษีศุลกากร และไม่ใช่อาชีพศุลกากร ตลอดจนทั้งความเข้มงวดในการกำหนดมาตรฐานสินค้าและการตรวจสอบคุณภาพสินค้า ถึงแม้ว่าตามข้อตกลงขององค์การการค้าโลก กำหนดให้ลดภาษีอากรนำเข้า อาจก่อให้เกิดข้อจำกัดกีดกันทางการค้ามากยิ่งขึ้น อันจะทำให้เกิดความไม่แน่นอนทางการค้าในอนาคต

4. ปัญหาด้านกฎหมายระเบียบ ข้อบังคับและขั้นตอนต่าง ๆ ในการส่งออกต้องผ่านหลายหน่วยงาน เช่น ขั้นตอนพิธีการศุลกากร การออกใบรับรองแหล่งกำเนิดของสินค้า (Certificate) การตรวจสอบคุณภาพสินค้า ที่ยังขาดบุคลากรและเครื่องมือในการตรวจสอบ ซึ่งทำให้เกิดความล่าช้าไม่ทันต่อความต้องการของตลาดต่างประเทศ และนับเป็นต้นทุนทางอ้อมอีกอย่างหนึ่งด้วย

5. กุ้งไทยอาจถูกไต่สวนการทุ่มตลาด ซึ่งหากผลจากสวนสรุปว่ามีการทุ่มตลาดจริงผู้ส่งออกจากไทยจะถูกเรียกเก็บภาษีทำให้ไม่สามารถสู้กับคู่แข่งได้

6. ความผันผวนของราคากุ้งกุลาดำ ทำให้ผู้ประกอบการชะงักการขยายตลาดเนื่องจากต้องการดูแลแนวโน้มของราคา นอกจากนี้ยังทำให้ผู้ประกอบการประสบผลขาดทุนเนื่องจากราคากุ้งสูงขึ้นแต่ได้ตกลงการผลิตกับลูกค้าไว้ล่วงหน้าก่อนที่ราคากุ้งจะสูงขึ้น และเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงกุ้งแบกรับภาระต้นทุนที่สูงขึ้น แต่ราคากุ้งกับตกต่ำไม่ได้ซึ่งอาจเป็นผลให้ปริมาณกุ้งในประเทศลดต่ำลง

7. ปัญหาภาวะเบียดเกี่ยวกับสินค้าสุชนามัย ความสะอาด และมาตรฐานคุณภาพของสินค้าของประเทศต่าง ๆ ซึ่งส่งผลกระทบต่อต้นทุนในการผลิต และโรงงานประกอบการบางแห่งยังไม่สามารถดำเนินงานให้ตรงตามมาตรฐานได้

8. มีผู้ผลิตรายใหม่ในอุตสาหกรรมจำนวนมาก ทำให้เกิดการแข่งขันสูง เนื่องจากการผลิตของอุตสาหกรรมนี้ที่ไม่จำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีในการผลิตสูง นอกจากนี้ภาวะการแข่งขันในตลาดต่างประเทศมีสูง เนื่องจากคู่แข่งที่สำคัญ ได้แก่ อินโดนีเซีย อินเดีย จีน และเวียดนาม มีความได้เปรียบทางด้านค่าแรง และต้นทุนการผลิตต่ำ

ด้านสิ่งแวดล้อม

1. ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ซึ่งในอดีตมีการบุกรุกป่าชายเลน เพื่อเผาถ่านเลี้ยงกุ้ง และก่อสร้างที่อยู่อาศัย แต่เมื่อปี 2539 คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยกรมป่าไม้ดำเนินการยกเลิกการให้สัมปทานทำไม้ในเขตป่าชายเลนทั้งหมดรวมทั้งผู้บุกรุกพื้นที่ป่า เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ขายเลนเพื่อกิจการนากุ้ง ซึ่งโดยข้อเท็จจริงแล้วพื้นที่ป่าขายเลนไม่เหมาะสมในการเลี้ยงกุ้ง อย่างไรก็ตามกลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (NGO) เช่น กลุ่ม Green Peace ได้โจมตีทั่วโลกไม่ให้ซื้อกุ้งจากไทย โดยอ้างว่าการเลี้ยงกุ้งของไทยทำลายสิ่งแวดล้อมของป่าขายเลน

2. การเพาะเลี้ยงกุ้งกุลาดำในพื้นที่น้ำจืด ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อ พื้นดินในบริเวณใกล้เคียง และทำให้เสื่อมสภาพได้

3. การติดอุปกรณ์แยกเต่าทะเล (turtle excluder devices: TEDS) ในเรือประมงเพื่อเป็นการอนุรักษ์เต่าทะเล ซึ่งสหรัฐได้เข้ามาตรวจสอบ และอนุญาตปีต่อไป

แนวทางแก้ไขปัญหและพัฒนาอุตสาหกรรมกุ้งสดแช่แข็ง

ด้านการผลิต

1. ขอให้มีการเจรจาผ่อนคลายนเรื่องการปล่อยสินเชื่อ และมีมาตรการช่วยเหลือให้เงินกู้แก่เกษตรกรที่ไม่มีเงินพอที่จะเพาะเลี้ยงกุ้งโดยไม่มีการค้ำประกันด้วยหลักทรัพย์

2. รัฐบาลเร่งส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่มผู้เลี้ยงกุ้ง และจัดสรรเงินทุนให้แก่ธนาคารเพื่อการเกษตร และสหกรณ์เพื่อดำเนินการให้เกษตรกรกู้

3. ตั้ง สนับสนุน หน่วยงานเพื่อวิจัย และทดลอง เพื่อให้ได้พันธุ์กุ้งที่มีคุณภาพ รวมทั้งพัฒนาพ่อแม่พันธุ์ธรรมชาติที่กำลังลดลง

4. ยกกระต๊อบฟาร์มเพาะฟักให้ผลิตลูกกุ้งที่มีคุณภาพ โดยหน่วยงานรัฐเข้าไปกำกับดูแล และให้ความรู้ด้านเทคนิคการเพาะฟักตลอดจนการจัดหาเครื่องมือ

5. ขอให้คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ทบทวนการให้สิทธิประโยชน์แก่ผู้ประกอบการในเขต 1 และ 2 โดยนำสิทธิที่ให้กับเขต 3 มาใช้

6. การกำหนดอาชีพคนต่างด้าว นั้น กระทรวงแรงงานควรมีการปรับปรุง หรือเพิ่มประกาศเรื่องการประมงให้ครอบคลุมถึงโรงงานด้วย และปล่อยให้ค่าจ้างแรงงานลอยตัว

7. กำหนดแนวทาง การปฏิบัติของขั้นตอนการขอภาษีคืนลดหย่อนเงินแก่เจ้าหน้าที่ให้เป็นในทางเดียวกัน

8. ควรพิจารณาเก็บภาษีขาเข้า และค่าธรรมเนียมภาษีพิเศษ ของวัตถุดิบอาหารกุ้งที่นำเข้ามาในอัตราต่ำเพื่อลดต้นทุนการผลิต

ด้านการตลาด

1. รัฐบาลควรเจรจาขอให้สหภาพยุโรปพิจารณากำหนดกำแพงภาษี สำหรับประเทศไทย ในอัตราภาษีที่ไทยเคยได้สำหรับสินค้าอาหารทะเล เพื่อให้ราคาของสินค้าที่ขายในสหภาพยุโรป สามารถแข่งขันกับประเทศอื่น ๆ ได้

2. หากมีการถูกไต่สวนเรื่องการทุ่มตลาด ประเทศไทยควรเชิญผู้ผลิตรัฐพลูเซียมาเป็นหน่วยงานเอกชนที่เป็นศูนย์กลางผู้นำเข้าสหรัฐอเมริกา เดินทางมาตรวจสอบข้อเท็จจริงในประเทศไทย และติดตามสถานการณ์ และเจรจาเพื่อมิให้เกิดการฟ้องร้องและไต่สวน

3. พัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารด้านการตลาด โดยหน่วยงานรัฐ และภาคเอกชนให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะทำให้ผู้ส่งออกไม่สามารถทราบความเคลื่อนไหวของตลาดโลกได้ทันเหตุการณ์ ซึ่งมีผลต่อตลาดใหม่หรือการขยายตลาดเก่าผิดพลาด

4. หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรทบทวน กฎระเบียบ ข้อบังคับ และขั้นตอนต่างๆ ในการส่งออกให้มีความกระชับ และรวดเร็ว นอกจากนี้ควรพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ และความชำนาญในการตรวจสอบคุณภาพสินค้า ตลอดจนการจัดสรรเครื่องมือในการตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดเวลาในการตรวจสอบคุณภาพ

5. ภาครัฐควรให้ความช่วยเหลือต่อผู้ประกอบการ ในแง่การส่งเสริมความรู้ การสนับสนุนปัจจัยต่าง ๆ ในเรื่องสุขอนามัยของโรงงานผลิต และสินค้า

6. ควรศึกษาแนวทางแก้ปัญหาความผันผวนของราคากุ้ง

ด้านสิ่งแวดล้อม

1. ในด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม รัฐบาลต้องมีมาตรการในเชิงรุก เช่น การเผยแพร่และประชาสัมพันธ์เรื่องมาตรการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ป่าชายเลน และโครงการต่าง ๆ ที่กำลังดำเนินการอยู่ นอกจากนี้ควรรณรงค์ให้เกษตรกรเกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องสิ่งแวดล้อม และให้มีการฟ้องร้องต่อองค์การการค้าโลก เพื่อป้องกันการดำเนินการกระทำแบบเดียวกันในเรื่องป่าชายเลน

2. รัฐบาลควรสนับสนุน และส่งเสริมงานวิจัยของสถาบันวิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงกุ้งทะเลที่เกี่ยวข้อง หรือสถาบันวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ และเอกชน เพื่อพัฒนา หาแนวทางแก้ไข ปัญหา ตลอดจนศึกษาผลกระทบจากการเพาะเลี้ยงกุ้งในพื้นที่น้ำจืด

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ศักยภาพการส่งออกกุ้งสดแช่แข็ง

ผลการวิเคราะห์การได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ

การวิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏของไทยและประเทศคู่แข่ง ได้แก่ เอกวาดอร์ อินโดนีเซีย อินเดีย และเวียดนาม ซึ่งข้อมูลที่ใช้เป็นข้อมูลส่งออกของประเทศไทยและประเทศคู่แข่งในตลาดโลก (ตารางที่ 20, 21, 22 และ 23) โดยในการศึกษาได้แบ่งข้อมูลเป็น 3 ช่วงเวลา คือ ค่าเฉลี่ยช่วงเวลาปี พ.ศ. 2531-2533, 2534-2536 และ 2537-2539 ซึ่งผลการวิเคราะห์ได้แสดงไว้ใน ตารางที่ 15

ผลการคำนวณค่า RCA ทั้งของไทยและประเทศคู่แข่งมีค่ามากกว่า 1 แสดงให้เห็นว่าทุกประเทศมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏทั้งสิ้น โดยการเปลี่ยนแปลงของค่าดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏในแต่ละช่วงเวลาพบว่า ค่า RCA ของไทยสูงและลดต่ำลงกล่าวคือ ช่วงปี พ.ศ. 2531-2533 ค่า RCA เท่ากับ 15.87 และสูงขึ้นเป็น 21.17 ในปี พ.ศ. 2534-2536 แต่ลดต่ำลงเป็น 20.16 ในปี พ.ศ. 2537-2539 ซึ่งหมายความว่าไทยมีความได้เปรียบเชิงแข่งขันทางการค้าในสินค้ากุ้งสดแช่แข็งและสูญเสียความได้เปรียบเชิงแข่งขันนี้ลงในช่วงปี พ.ศ. 2537-2539 ทั้งนี้เนื่องจากไทยต้องสูญเสียส่วนแบ่งการตลาดสหรัฐอเมริกาให้กับ เอกวาดอร์ และเม็กซิโก ซึ่งมีต้นทุน และราคาสินค้าที่ต่ำกว่า และมีความได้เปรียบเรื่องค่าขนส่งที่ต่ำกว่า เช่นเดียวกับตลาดญี่ปุ่นที่สูญเสียส่วนแบ่งตลาดให้กับ อินเดีย และเวียดนาม ซึ่งมีต้นทุนการผลิตที่ต่ำกว่าไทย ประกอบกับรัฐบาลของประเทศดังกล่าวให้การสนับสนุนทั้งในภาคผลิต และภาคการตลาดกับผู้ประกอบการจึงสามารถเพิ่มส่วนแบ่งการตลาดได้ เช่นเดียวกับประเทศเอกวาดอร์ และเวียดนาม ซึ่งมีค่า RCA ในปีพ.ศ. 2531-2533, 2534-2536 และ 2537-2539 เท่ากับ 78.35, 92.53, 84.15 และ 33.14, 46.96, 30.08 ตามลำดับ ซึ่งหมายความว่าเอกวาดอร์ และเวียดนามมีความได้เปรียบเชิงแข่งขันทางการค้ากุ้งสดแช่แข็ง และสูญเสียความได้เปรียบนี้ลงในปี พ.ศ. 2536-2539 และเมื่อพิจารณาค่า RCA ของประเทศอินเดียในปี พ.ศ. 2531-2533, 2534-2536 และ 2537-2539 ซึ่งมีค่าเท่ากับ 10.85, 13.60 และ 15.04 ตามลำดับ พบว่ามีความได้เปรียบเชิงแข่งขันทางการค้าสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่ในทางกลับกันประเทศอินโดนีเซียมีความสูญเสียการได้เปรียบเชิงแข่งขันทางการค้าอย่างต่อเนื่องซึ่งพิจารณาได้จากค่า RCA ในปีพ.ศ. 2531-2533, 2534-2536 และ 2537-2539 มีค่าน้อยลง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 16 ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏของกุ้งสดแช่แข็งของไทย เอกวาดอร์
อินโดนีเซีย อินเดีย และเวียดนาม ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531-2539

ประเทศ	ช่วงเวลา	ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ
ไทย	2531-2533	15.87
	2534-2536	21.17
	2537-2539	20.16
เอกวาดอร์	2531-2533	78.35
	2534-2536	92.35
	2537-2539	84.15
อินโดนีเซีย	2531-2533	13.31
	2534-2536	12.20
	2537-2539	11.49
อินเดีย	2531-2533	10.85
	2534-2536	13.60
	2537-2539	15.04
เวียดนาม	2531-2533	33.14
	2534-2536	46.96
	2537-2539	30.08

ที่มา: (คำนวณจากตารางที่ 20, 21, 22 และ 23)

จะเห็นว่าอินเดีย มีศักยภาพของการส่งออกสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้มีความได้เปรียบ
เชิงแข่งขันเพิ่มขึ้น นับว่าเป็นคู่แข่งที่สำคัญของประเทศไทยในการส่งออกสินค้ากุ้งสดแช่แข็ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศญี่ปุ่น ซึ่งปัจจุบันอินเดียสามารถครองตลาดได้เป็นอันดับ 1 ดังนั้นทั้ง
ภาครัฐ และเอกชนควรร่วมมือเพื่อส่งเสริม และสนับสนุนทั้งภาคเกษตรกรรม และอุตสาหกรรม
โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของต้นทุนการผลิต เพื่อให้ราคาขายกุ้งสดแช่แข็งจากไทยสามารถแข่ง
ขันในตลาดได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผลการวิเคราะห์การขยายตัวการส่งออกกุ้งสดแช่แข็งของไทยในตลาดโลก

การขยายการส่งออกกุ้งสดแช่แข็งของไทยในตลาดโลกคำนวณ โดยใช้แบบจำลองส่วนแบ่งการตลาดคงที่ โดยเปรียบเทียบข้อมูลรายปีของมูลค่าการส่งออกเฉลี่ยใน 2 ช่วงเวลา คือปี พ.ศ. 2531-2533 กับ 2534-2536 และปี พ.ศ. 2534-2536 กับ 2537-2539 (ตารางที่ 23, 24, 25, และ 26) โดยผลการวิเคราะห์เป็นดังนี้

จากตารางที่ 17 พบว่าใน 2 ช่วงเวลา คือ ปี พ.ศ. 2531-2533 กับ 2534-2536 มีอัตราการขยายตัวการส่งออกเพิ่มขึ้น 0.20 โดยมีอัตราการขยายตัวการส่งออกรวมของตลาดโลกในสินค้ากุ้งสดแช่แข็งเพิ่มขึ้น 0.17 สำหรับอัตราการส่งออกรวมของโลกไปยังตลาดที่สำคัญ ได้แก่ ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป และตลาดอื่น ๆ พบว่า ตลาดสหภาพยุโรป มีอัตราการขยายตัวสูงสุด คือ 0.24 รองลงมาคือ ตลาดสหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่นโดยมีอัตราการขยายตัวเท่ากับ 0.20 และ 0.10 ตามลำดับ สำหรับผลการวิเคราะห์ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2534-2536 กับ 2537-2539 นั้นพบว่า มีอัตราการขยายตัวการส่งออกรวมของโลกเพิ่มขึ้น 0.33 อัตราการขยายตัวการส่งออกรวมของโลกในสินค้ากุ้งสดแช่แข็งเพิ่มขึ้น 0.24 สำหรับอัตราการขยายตัวการส่งออกรวมของโลกไปยังตลาดที่สำคัญนั้นพบว่า อัตราการขยายตัวการส่งออกรวมของโลกไปยังตลาดอื่นมีมากถึง 1.16 รองลงมาคือ ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา และสหภาพยุโรป มีอัตราการขยายตัว 0.24 0.23 และ 0.08 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาการเปลี่ยนแปลงจากช่วงระหว่าง ปี พ.ศ. 2531-2533 กับ 2534-2536 และปี พ.ศ. 2534-2536 กับ 2537-2539 พบว่า อัตราการขยายตัวการส่งออกรวมของโลก และอัตราการขยายตัวการส่งออกรวมของโลกในสินค้ากุ้งสดแช่แข็งไปยังตลาดที่สำคัญ ได้แก่ ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา และตลาดอื่น ๆ สูงขึ้นเช่นเดียวกัน แต่มีอัตราการขยายตัวดังกล่าวไปยังสหภาพยุโรปลดลงเพียงตลาดเดียว

เมื่อพิจารณาผลการขยายการส่งออกกุ้งสดแช่แข็งของไทยในตลาดโลก ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2531-2533 กับ 2534-2536 ผลการวิเคราะห์แสดงไว้ในตารางที่ 17 ซึ่งพบว่าการขยายตัวการส่งออกกุ้งสดแช่แข็งในช่วงเวลาดังกล่าวมีผลทำให้มูลค่าการส่งออกกุ้งสดแช่แข็งของไทยเพิ่มขึ้น 16,676 ล้านบาท ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเนื่องมาจากปัจจัยด้านต่าง ๆ เรียงตามลำดับดังนี้ ผลจากการแข่งขันที่แท้จริง ผลจากอัตราการขยายตัวเฉลี่ยของการส่งออกทั้งหมดของโลก ผลจากการปรับการส่งออกถูกหรือผิดทิศทาง และผลจากการกระจายตลาด ตามลำดับ ผลจากการแข่งขันที่แท้จริงนั้นทำให้การขยายการส่งออกของสินค้าดังกล่าวมีมูลค่าสูงขึ้น 12,262 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 73.53 ของการขยายการส่งออกสินค้าทั้งหมด ในขณะที่ผลจากอัตราการขยาย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตัวเฉลี่ยของการส่งออกทั้งหมดของโลกทำให้การส่งออกกุ้งสดแช่แข็งของไทยในตลาดโลกมีมูลค่าเพิ่มขึ้น 2,530.67 ล้านบาท หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 15.18 ของการขยายการส่งออกทั้งหมด ผลจากการปรับการส่งออกถูกหรือผิดทิศทางทำให้การขยายการส่งออกเพิ่มขึ้นร้อยละ 13.18 คิดเป็นมูลค่า 2,198 ล้านบาท แต่ผลจากการกระจายตลาดทำให้การขยายการส่งออกของไทยในสินค้านี้ลดลงเป็นสัดส่วนร้อยละ 1.89 หรือมีมูลค่าลดลง 315 ล้านบาท จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่าประเทศไทยมีความพร้อมทางด้านแรงงาน วัตถุดิบ ที่ใช้ในการผลิตกุ้งสดแช่แข็ง แต่จากการขาดการส่งเสริมการตลาด และประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง อาจส่งผลให้การส่งออกกุ้งสดแช่แข็งกระจายไปสู่ตลาดที่มีการขยายตัวต่ำ หรือลดการส่งออกไปยังประเทศที่มีการขยายตัวสูง

เมื่อพิจารณาผลการขยายการส่งออกกุ้งสดแช่แข็งของไทยในตลาดโลกในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2534-2536 กับ 2537-2539 ผลการวิเคราะห์ที่แสดงดังตารางที่ 17 ซึ่งพบว่าการขยายตัวการส่งออกกุ้งสดแช่แข็งในช่วงเวลาดังกล่าวมีผลทำให้มูลค่าการส่งออกกุ้งสดแช่แข็งของไทยเพิ่มขึ้น 16,145 ล้านบาท ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเนื่องมาจากปัจจัยด้านต่าง ๆ เรียงตามลำดับดังนี้ ผลจากอัตราการขยายตัวเฉลี่ยของการส่งออกทั้งหมดของโลก ผลจากการกระจายตลาด ผลจากการแข่งขันที่แท้จริง และผลจากการปรับการส่งออกถูกหรือผิดทิศทาง ตามลำดับ ซึ่งผลจากอัตราการขยายตัวเฉลี่ยของการส่งออกทั้งหมดของโลกทำให้การส่งออกกุ้งสดแช่แข็งของไทยในตลาดโลกมีมูลค่าเพิ่มขึ้น 7,663 ล้านบาท หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 47.47 ผลจากการกระจายตลาดทำให้การขยายการส่งออกมีมูลค่ามากถึง 5,037 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 31.20 ของการขยายการส่งออกทั้งหมด ในขณะที่ผลจากการแข่งขันที่แท้จริงนั้นทำให้การขยายการส่งออกของสินค้าดังกล่าวมีมูลค่าสูงขึ้น 1,813 ล้านบาทหรือคิดเป็นร้อยละ 11.24 ของการขยายการส่งออกสินค้าทั้งหมด และผลจากการปรับการส่งออกถูกหรือผิดทิศทางทำให้การขยายการส่งออกเพิ่มขึ้นร้อยละ 10.10 คิดเป็นมูลค่า 1,630 ล้านบาท จากปัจจัยทั้ง 4 ด้านในช่วงระยะเวลาหลัง ถึงแม้ว่าจะไม่มีการเสียประโยชน์จากปัจจัยใดเลย แต่การขยายตัวในการส่งออกกุ้งสดแช่แข็งในตลาดโลกกลับลดลง ทั้งนี้เนื่องจาก ราคาของสินค้าจากประเทศไทยสูงกว่าคู่แข่ง อันเนื่องมาจากต้นทุนที่สูงกว่า ไม่สามารถแข่งขันกับคู่แข่งได้ในบางตลาด ทำให้ปริมาณการนำเข้าจากประเทศคู่ค้าลดลง ดังนั้นในอนาคตหากไทยต้องการเพิ่มบทบาททางการค้า และรักษาส่วนแบ่งทางการตลาดไว้ควรให้ความสำคัญกับการแข่งขันกับประเทศคู่แข่งมากยิ่งขึ้น และเร่งรัดแก้ไขผลทางด้านนี้โดยเร็วโดยมีแนวทางแก้ไขดังนี้ คือ การลดต้นทุนในการเพาะเลี้ยง และการผลิต ตลอดจนแก้ไขปัญหามาตรการกีดกันทางการค้าของประเทศคู่ค้าในเรื่องของสิทธิพิเศษภาษีศุลกากร เป็นต้น

เมื่อพิจารณาการเปลี่ยนแปลงผลด้านต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการขยายตัวการส่งออกกุ้งสดแช่แข็งทั้งหมดของไทยในตลาดโลกในช่วงปีพ.ศ. 2531-2533 กับ 2534-2536 และปีพ.ศ. 2534-2536 กับ 2537-2539 พบว่า ผลจากอัตราการขยายตัวเฉลี่ยของการส่งออกทั้งหมดของโลกมีค่าเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 15.18 เป็น 47.47 เช่นเดียวกับผลจากการกระจายตลาดซึ่งเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 31.20 ผลจากการแข่งขันที่แท้จริงลดลงจากสัดส่วนร้อยละ 73.53 เป็น 11.24 และผลจากการปรับการส่งออกถูกหรือผิดทิศทางลดลงจากร้อยละ 13.18 เป็น 10.10 (ตารางที่ 18)

อัตราภาษายตัว		ช่วงเวลาเปรียบเทียบ	
		ปี พ.ศ. 2531-2533 กับ 2534-2536	ปี พ.ศ. 2534-2536 กับ 2537-2539
การส่งออกรวมของโลก	(g = G-1)	0.20	0.33
การส่งออกรวมของโลกในตลาดสินค้ากุ้งสดแช่แข็ง	(g = G _k -1)	0.17	(G = 1.20)
การส่งออกรวมของโลกในตลาดสินค้ากุ้งสดแช่แข็งไปยังตลาดญี่ปุ่น (g = G _k -1) ; j = ญี่ปุ่น		0.10	(G _k = 1.17)
การส่งออกรวมของโลกในตลาดสินค้ากุ้งสดแช่แข็งไปยังตลาดสหรัฐอเมริกา (g = G _k -1) ; j = สหรัฐอเมริกา		0.20	(G _k = 1.10 , G _k = 0.91)
การส่งออกรวมของโลกในตลาดสินค้ากุ้งสดแช่แข็งไปยังตลาดยุโรป (g = G _k -1) ; j = ยุโรป		0.24	(G _k = 1.24 , G _k = 0.81)
การส่งออกรวมของโลกในตลาดสินค้ากุ้งสดแช่แข็งไปยังตลาดอื่นๆ (g = G _k -1) ; j = ตลาดอื่นๆ		0.24	(G _k = 1.23 , G _k = 0.81)
		0.24	(G _k = 1.08 , G _k = 0.93)
			(G _k = 2.61 , G _k = 0.38)

ที่มา: (คำนวณจากตารางที่ 23, 24, 25 และ 26)

ตารางที่ 18 ผลวิเคราะห์ผลกระทบด้านต่าง ๆ ต่อการขยายตัวจากการส่งออกสินค้ากุ้งสดแช่แข็งของไทยในตลาดโลกเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย 2 ช่วงเวลา
 คือ ปี พ.ศ. 2531- 2533 กับ 2534-2536 และปี พ.ศ. 2534-2536 กับ 2537-2539

ผลการขยายการส่งออกสินค้ากุ้งสดแช่แข็งของไทยในตลาดโลก	ช่วงเวลาเปรียบเทียบ			
	ปีพ.ศ. 2531-2533 กับ 2534-2536		ปีพ.ศ. 2534-2536 กับ 2537-2539	
	มูลค่า (ล้านบาท)	สัดส่วน (ร้อยละ)	มูลค่า (ล้านบาท)	สัดส่วน (ร้อยละ)
ผลการขยายการส่งออกกุ้งสดแช่แข็งทั้งหมด	16675.92	100	16145.03	100
ผลจากอัตราการขยายตัวเฉลี่ยของการส่งออกทั้งหมดของโลก	2530.76	15.18	7663.54	47.47
ผลจากการกระจายตลาด	-315.42	-1.89	5037.45	31.20
ผลจากการแข่งขันที่แท้จริง	12262.54	73.53	1813.96	11.24
ผลจากการรับการส่งออกถูกหรือผิดทิศทาง	2198.13	13.18	1630.08	10.10

ที่มา: (คำนวณจากตารางที่ 23, 24, 25 และ 26)

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

อุตสาหกรรมผลิต และส่งออกกุ้งสดแช่แข็ง เป็นอุตสาหกรรมหนึ่งในสิบที่สามารถนำรายได้เข้าประเทศสูงสุด และเป็นแหล่งผลิตที่ใหญ่ที่สุดในโลก แต่อย่างไรก็ตามประเทศคู่แข่ง ได้แก่ อินเดีย อินโดนีเซีย เวียดนาม และเอกวาดอร์ มีการพัฒนาศักยภาพทั้งการผลิต และการส่งออกอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังรวมไปถึงมาตรการต่าง ๆ ที่ประเทศคู่ค้ากำหนดขึ้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อส่วนแบ่งตลาดของไทย ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาเพื่อให้ทราบถึง ภาวะการผลิตและตลาดส่งออก รวมทั้งวิเคราะห์ความได้เปรียบกับประเทศคู่แข่ง และส่วนครองตลาด เพื่อเป็นแนวทางในการรักษา หรือเพิ่มส่วนแบ่งการตลาดการส่งออกกุ้งสดแช่แข็งของไทย

จากการศึกษาภาวะการผลิตและการส่งออก พบว่า ไทยมีการพัฒนาวิธีและระบบการเพาะเลี้ยงที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เช่น การเลี้ยงแบบกึ่งพัฒนาและแบบพัฒนาส่งผลให้ผลผลิตของกุ้งจากการเพาะเลี้ยงต่อไร่มีแนวโน้มสูงขึ้นและเหนือกว่าประเทศคู่แข่ง รวมไปถึงการพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตกุ้งสดแช่แข็ง ประกอบกับความได้เปรียบทางด้านวัตถุดิบ กำลังคน ทุน และเทคโนโลยี ความชำนาญและประสบการณ์ เป็นผลให้ประเทศไทยเป็นแหล่งผลิตกุ้งและกุ้งสดแช่แข็งเป็นอันดับ 1 ของ ปัญหาสำคัญคือ ภาครัฐยังขาดการประสานงานระหว่างกัน ทำให้เกิดความล่าช้า และระเบียบขั้นตอนที่ซ้ำซ้อน กฎระเบียบของรัฐตามไม่ทันความเปลี่ยนแปลงในอุตสาหกรรมนี้ สถานการณ์ประเทศคู่ค้า และประเทศคู่แข่ง นอกจากนี้มาตรการเก็บภาษีวัตถุดิบอาหารสัตว์ที่สูงทำให้ต้นทุนในส่วนอาหารกุ้งสูงขึ้น เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้ราคาขายของผลิตภัณฑ์จากประเทศไทยสูงกว่าประเทศคู่แข่งเมื่อเปรียบเทียบสินค้าที่มีคุณภาพใกล้เคียงกัน ด้านการตลาดยังประสบปัญหาในเรื่องกฎระเบียบทางการค้า และมาตรการกีดกันทางการค้าของประเทศผู้นำเข้าทั้งทางด้านภาษีศุลกากร เช่น การดัดสิทธิพิเศษอัตราภาษีศุลกากรจากสหภาพยุโรปที่ให้แก่ไทย ส่งผลให้ปริมาณนำเข้าสินค้ากุ้งสดแช่แข็งของตลาดดังกล่าวมีแนวโน้มที่ต่ำลงอย่างเห็นได้ชัด นอกจากนี้มาตรการต่าง ๆ ที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากร เช่น ความเข้มงวดในการกำหนดมาตรฐานสินค้าและการตรวจสอบคุณภาพ ระเบียบทางการค้าว่าด้วยการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การบุกรุกป่าชายเลนเพื่อเพาะเลี้ยงกุ้ง เป็นต้น ล้วนแล้วแต่เป็นอุปสรรคสำคัญซึ่งส่งผลต่อการส่งออกของไทย จากปัญหาทางเศรษฐกิจของประเทศในทวีปเอเชีย โดยเฉพาะเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ญี่ปุ่นซึ่งเป็นประเทศคู่ค้าที่สำคัญของไทย ทำให้ผู้บริโภคมีกำลังซื้อน้อยลง และผู้นำเข้าหันไปซื้อสินค้าจากประเทศคู่แข่ง เช่น อินเดีย อินโดนีเซีย และเวียดนามซึ่งมีราคาต่ำกว่าเป็นผลให้ปริมาณการนำเข้าจากประเทศนี้ลดต่ำลงอย่างต่อเนื่อง

จากการศึกษาคำดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏของไทย และประเทศคู่แข่ง ได้แก่ เอกวาดอร์ อินโดนีเซีย อินเดีย และเวียดนามใน 3 ช่วงเวลา คือ ช่วงปี พ.ศ. 2531-2533 2534-2536 และ 2537-2539 พบว่า ทุก ๆ ประเทศมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏทั้งสิ้น ถึงแม้ว่าความได้เปรียบของไทยจะลดต่ำลงในช่วงปี พ.ศ. 2537-2539 แต่อย่างไรก็ตามมูลค่าการส่งออกกุ้งสดแช่แข็งของไทยไปยังตลาดโลกยังคงครองอันดับ 1 อยู่ดังจะเห็นได้จากตารางที่ 17 ในขณะที่เอกวาดอร์ อินโดนีเซีย อินเดีย และเวียดนามก็มีแนวโน้มของมูลค่าการส่งออกกุ้งสดแช่แข็งที่สูงขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อินเดีย และเวียดนาม ที่สามารถแย่งชิงตลาดและครองความเป็นผู้ส่งออกเข้าตลาดญี่ปุ่นเป็นอันดับ 1 และ 2 ตามลำดับ ในปี พ.ศ. 2540 ในขณะที่เอกวาดอร์มีส่วนแบ่งการตลาดในสหรัฐอเมริกาที่สูงขึ้นเช่นกัน ทั้งนี้เนื่องมาจากประเทศเหล่านี้มีศักยภาพในการเพาะเลี้ยงกุ้ง และผลิตกุ้งสดแช่แข็งที่สูง มีทรัพยากรธรรมชาติที่สมบูรณ์ ตลอดจนการได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐเป็นอย่างดี จึงเป็นคู่แข่งที่สำคัญของไทยในปัจจุบัน

จากการศึกษาการขยายตัวของการส่งออกกุ้งสดแช่แข็งของไทยโดยใช้แบบจำลองส่วนแบ่งตลาดคงที่นั้น กุ้งสดแช่แข็งมีการขยายตัวในการส่งออก ซึ่งส่งผลมาจาก ผลจากการแข่งขันที่แท้จริง ทำให้มูลค่าการส่งออกเพิ่มขึ้นร้อยละ 73.53 ของการขยายตัวทั้งหมด แสดงให้เห็นถึงความได้เปรียบด้านวัตถุดิบ กำลังคน ทุน และการได้รับส่งเสริม ตลอดจนความพยายามในการช่วยตนเองในด้านต่าง ๆ มากกว่าที่จะพึ่งตลาดโลกที่เปลี่ยนแปลง ปัจจัยรองลงมาได้แก่ ผลจากอัตราการขยายตัวเฉลี่ยของการส่งออกทั้งหมดของโลกซึ่งทำให้มูลค่าการส่งออกเพิ่มขึ้นร้อยละ 24.93 นั้น แสดงให้เห็นว่าการส่งออกยังคงเพิ่มจากอัตราการขยายตัวของตลาดโลกด้วย นอกจากนี้จากทิศทางการส่งออกซึ่งทำให้มูลค่าการส่งออกเพิ่มขึ้น ร้อยละ 13.18 แสดงให้เห็นว่ามีการส่งเสริมการส่งออกไปยังตลาดที่มีการขยายตัว หรือลดการส่งออกไปยังตลาดที่หดตัว แต่ผลจากการกระจายตลาดของไทยนั้นทำให้ไทยต้องสูญเสียมูลค่าการส่งออก ร้อยละ 1.89 ของผลการขยายการส่งออกทั้งหมด ซึ่งแสดงให้เห็นว่าในช่วงเวลาดังกล่าวไทยได้ส่งสินค้าไปยังตลาดที่มีอัตราการขยายตัวต่ำกว่าอัตราเฉลี่ยของโลก สำหรับช่วงเวลาเปรียบเทียบระหว่างปีพ.ศ. 2534-2536 กับ 2537-2539 นั้นไทยมีอัตราการขยายตัวในการส่งออก ซึ่งเป็นผลมาจาก อัตราการขยายตัวเฉลี่ยของการส่งออกทั้งหมดของโลกถึงร้อยละ 47.47 ในขณะที่เป็นผลมาจากการกระจายตลาดร้อยละ 31.20 แสดงให้เห็นว่าในช่วงเวลาดังกล่าวไทยได้ส่งสินค้าไปยังตลาดที่มีอัตราการขยายตัวสูงกว่าอัตรา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เฉลี่ยของโลก จึงมีผลให้อัตราการขยายตัวการส่งออกของไทยสูงกว่าอัตราเฉลี่ยของโลกด้วย นอกจากนี้ยังเป็นผลมาจากการส่งเสริมการส่งออกร้อยละ 10.10 จากปัจจัยทั้ง 4 ด้านในช่วงระยะเวลาหลัง ถึงแม้ว่าจะไม่มีการเสียประโยชน์จากปัจจัยใดเลย แต่การขยายตัวในการส่งออกทั้งสดแช่แข็งในตลาดโลกกลับลดลง

จากที่กล่าวสรุปมาข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่าประเทศไทยยังคงมีศักยภาพในการแข่งขันกับประเทศผู้ส่งออกรายอื่นๆ ในตลาดโลกสำหรับสินค้าทั้งสดแช่แข็งนี้ แต่เนื่องจากการพัฒนาอย่างรวดเร็วของประเทศคู่แข่ง การเผชิญกับภาวะการแข่งขันอย่างเสรี มาตรการทางการค้า และปัญหาต่างๆ เช่น ต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น เป็นต้น ล้วนเป็นข้อจำกัดและอุปสรรคของประเทศในการขยายตลาด หรือรักษาส่วนแบ่งการตลาดไว้ ดังนั้นความร่วมมือระหว่างภาครัฐ และเอกชนในการแก้ปัญหา และพัฒนาสิ่งต่าง ๆ จึงสำคัญยิ่งต่อการเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต และส่งออกซึ่งจะส่งผลให้ศักยภาพการส่งออกของไทยยังคงอยู่

ข้อเสนอแนะ

1. จากการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของการขยายการส่งออกสินค้าดังกล่าว ซึ่งไทยได้ประโยชน์จากการแข่งขันมาก แต่ช่วงหลังกลับได้ประโยชน์จากการแข่งขันน้อยลง ดังนั้นจึงควรให้การสนับสนุนในเรื่องของการลดต้นทุนในการผลิตและการส่งออก

2. การกระจายตลาดในระยะแรกนั้น ไทยต้องเสียประโยชน์มาก จึงควรให้ความสำคัญกับปัจจัยนี้มากยิ่งขึ้น โดยการพัฒนาระบบตลาด ศึกษาสนธิสัญญาของผู้ซื้อเพื่อผลิตให้ตรงกับความต้องการของตลาด ดำเนินการโฆษณาประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง ตลอดจนทั้งพัฒนาข้อมูลข่าวสารด้านการตลาดทั้งของประเทศคู่ค้า และคู่แข่งที่เกี่ยวข้องให้ทันเหตุการณ์

3. พัฒนาสินค้าให้อยู่ในรูปแบบสินค้ามูลค่าเพิ่ม เช่น กุ้งชุบแป้งทอด ต้มยำ กุ้งคอกเทล เป็นต้น เพื่อเพิ่มมูลค่าของสินค้า สร้างความแตกต่างทางสินค้าให้แตกต่างจากคู่แข่ง และตอบสนองต่อพฤติกรรมของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไป โดยให้ความสนใจกับอาหารที่สามารถปรุงแต่งได้ง่าย และสะดวกยิ่งขึ้น

4. ภาคเอกชน และภาครัฐควรให้ความสนใจกับตลาด หรือประเทศอื่น ๆ นอกเหนือจากประเทศคู่ค้าสำคัญ เช่น ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา และสหภาพยุโรป เช่น แคนาดา เกาหลี ไต้หวัน จีน ฮองกง เป็นต้น เพื่อรองรับการสูญเสียตลาดที่อาจจะเกิดขึ้นอันเนื่องมาจาก มาตรการทางภาษี และมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีของประเทศคู่ค้า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5. รัฐบาลควรเร่งดำเนินการเกี่ยวกับ การจัดระบบน้ำเสียที่เกิดจากการเพาะเลี้ยงกุ้งที่มีผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม โดยจัดเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องติดตามความเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่อง เรื่อง การจับปลาและกุ้งที่เหมาะสมภายในประเทศ และเหมาะสมกับระเบียบของสากล นอกจากนี้ควรมีเจรจาต่อรองกับประเทศคู่ค้าให้เข้าใจถึงการดำเนินนโยบายต่าง ๆ ของไทย

6. ภาครัฐ และเอกชนร่วมกันจัดงานแสดงสินค้าอาหารทะเลแช่แข็ง เพื่อประชาสัมพันธ์ อุตสาหกรรมแช่แข็งของไทย โดยเชิญ ผู้นำเข้า และประเทศคู่ค้าเข้าร่วมงาน

7. ในอนาคตหากไทยต้องการเพิ่มบทบาททางการค้า และรักษาส่วนแบ่งทางการตลาดไว้ ควรให้ความสำคัญกับการแข่งขันกับประเทศคู่แข่งมากยิ่งขึ้น และเร่งรัดแก้ไขผลทางด้านนี้โดยเร็ว โดยมีแนวทางแก้ไขดังนี้ คือ การลดต้นทุนในการเพาะเลี้ยง และการผลิต ตลอดจนแก้ไขปัญหามาตรการกีดกันทางการค้าของประเทศคู่ค้าในเรื่อง

บรรณานุกรม

- กระทรวงอุตสาหกรรม. 2538. นโยบายและกลยุทธ์การพัฒนาและการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมเกษตร 12 กลุ่มสินค้า. กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ.
- กระทรวงพาณิชย์. 2541. สถิติการค้าและเครื่องชี้สภาวะเศรษฐกิจของไทย ปี 2540. กรุงเทพฯ : กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์.
- กระทรวงการคลัง. 2541. สถิติการค้าระหว่างประเทศ, 2532-2541. กรมศุลกากร.
- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 2535. การค้าส่งออกกุ้งสดและปลาหมึกสดแช่เย็นแช่แข็งของไทย. เอกสารเศรษฐกิจการเกษตรเลขที่ 30. กลุ่มงานวิจัยสินค้าเกษตรที่ 2. สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 1 เม.ย. 2535.
- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 2540. สถิติการประมงแห่งประเทศไทย. กองนโยบายและแผนงาน. กรมประมง.
- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 2541. สถิติการเพาะเลี้ยงกุ้งทะเล. เอกสารฉบับที่ 3/2541. กรมประมง. กองเศรษฐกิจการประมง.
- กระทรวงพาณิชย์. 2541. การผลิตการตลาดกุ้งกุลาดำปี 2540. กองวิจัยสินค้า. กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์.
- เครือวัลย์ สถิตรัตน์. 2537. “อุปสรรคการค้าสินค้าประมงที่ไม่ใช่ภาษี”. จุลสารเศรษฐกิจการประมง. (กรกฎาคม, 2538).
- จันทนา ดิลกเวช. 2541. การวิเคราะห์ศักยภาพการส่งออกอาหารทะเลกระป๋องของประเทศไทยไปสหรัฐอเมริกา : กรณีปลาทูน่ากระป๋องและกุ้งกระป๋อง. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยปริญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งยังมีให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ทวี จินตธรรม. 2538. "ระบบการตลาดกึ่งกลางค้าของประเทศไทย". เอกสารเศรษฐกิจการเกษตร
เลขที่ 120. กองวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร, สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. กรุงเทพฯ.

ธิดาลักษณ์ ปิ่นสุวรรณ. 2534. การวิเคราะห์เสถียรภาพของตลาดส่งออกกุ้งสดแช่เย็นแช่
แข็งของประเทศไทยโดยวิธีหาค่าความแปรปรวนในรูปลึศการิทึม. กรุงเทพฯ :
วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ฐาปะนี มะลิซ้อน. 2539. การวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันการส่งออกกุ้งสดแช่เย็น
แช่แข็งของประเทศไทย. กรุงเทพฯ : วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์.

ปิยะศิริ เรืองศรีมัน. 2541. ผลของมาตรการที่มีใช้ภาษีศุลกากรต่อการส่งออกกุ้งสดแช่เย็น
แช่แข็งของไทย. กรุงเทพฯ : วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

นิรนาม. 2540. "ข่าวกุ้ง". วารสารเครือเจริญโภคภัณฑ์. (กุมภาพันธ์ – ธันวาคม, 2540).

นิรนาม. 2541ก. "ข่าวกุ้ง". วารสารเครือเจริญโภคภัณฑ์. (มกราคม – พฤศจิกายน, 2541).

นิรนาม. 2541ข. "รายงานเกี่ยวกับตลาดร่วมยุโรป". สมาคมอาหารแช่เยือกแข็งไทย.
(กุมภาพันธ์, 2541).

นิรนาม. 2541ค. "รายงานการนำเข้ากุ้งแช่เยือกแข็งสหราชอาณาจักรจากไทยในช่วง 9 เดือนปี
2540". สมาคมอาหารแช่เยือกแข็งไทย. (กุมภาพันธ์, 2541).

นิรนาม. 2541ง. "สถานการณ์ตลาดโลกกุ้งกุลาดำ". สมาคมอาหารแช่เยือกแข็งไทย.
(มีนาคม, 2541).

นิรนาม. 2541จ. "กฎระเบียบของสหภาพยุโรป". สมาคมอาหารแช่เยือกแข็งไทย.
(กันยายน, 2541).

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

นิรนาม. 2541ฉ. “สื่อมวลชนส่วนกลางเข้าฟังการชี้แจงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับอุตสาหกรรมกุ้งทะเลไทย”. สมาคมอาหารแช่เยือกแข็งไทย. (กันยายน, 2541).

นิรนาม. 2541ซ. “ปัญหากุ้งกุลาดำตกต่ำ”. สมาคมอาหารแช่เยือกแข็งไทย. (พฤศจิกายน, 2541).

นิรนาม. 2541ซ. “ความเป็นมาของกฎระเบียบระหว่างประเทศเรื่องการทูตตลาด”. สมาคมอาหารแช่เยือกแข็งไทย. (พฤศจิกายน, 2541).

วชิรปภาณีย์ คล้ายทอง. 2538. “มาตรการทางการค้ากุ้งสดแช่แข็งของประเทศคู่ค้าสำคัญ” จุลสารเศรษฐกิจการประมง. (ก.พ. 2538).

วิเศษศรี วีระสุนทร. 2532. การวิเคราะห์ตลาดส่งออกกุ้งสดแช่แข็งของไทย. กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

วิชาญ น่วมขันธ์. 2539. การส่งออกกุ้งสดแช่แข็งของไทย ภายใต้ข้อตกลงของเกดต์ : กรณีศึกษาตลาดประเทศญี่ปุ่นและสหรัฐอเมริกา. กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สุทธิพันธ์ จิราธิวัฒน์ และคณะ. 2530. การวิเคราะห์โครงสร้างและระบบส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมไทย. กรุงเทพฯ: คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

กระทรวงอุตสาหกรรม. 2529. มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมกุ้งแช่เยือกแข็ง. สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม.

อิสระพล คันศร. 2534. การศึกษาวิเคราะห์ศักยภาพการส่งออกไทยไปยังสหรัฐอเมริกา. กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อัญชรัตน์ ภักดีพลเกตน์. 2532. ระบบการให้สิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากรเป็นการทั่วไปของ
ประชาคมยุโรป สหรัฐอเมริกา และญี่ปุ่น และผลที่มีต่อการส่งออกของไทย.
กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

อำพร เลาวพงษ์. 2537. "มาตรการทางการค้ากึ่งสแตนด์เอ่งของประเทศคู่ค้าสำคัญ" จุลสาร
เศรษฐกิจการประมง. (ธ.ค. 2537).

Degenais, M.G. and Muet, P.A. 1992. International Trade Modeling. pp. 209-212.
Chapman and Hall, London.

Food and Agriculture Organization. 1998A. FAO Production year book. Vol 83, Rome.

Food and Agriculture Organization. 1998B. Fishery Statistics Commodity. Vol 83, Rome.

International Monetary Fund. 1998. International Financial Statistic Year Book.

Leamer S.P. and Stem M.A. 1970. Quantitative International Economic. New York: John
Wiley & Sone, Inc.

ภาคผนวก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก ก

มาตรฐานของกุ้งสดแช่แข็ง

กระทรวงอุตสาหกรรมได้กำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์กุ้งสดแช่แข็งตามประกาศกระทรวง ฉบับที่ 1109/2529 โดยสรุปได้ดังนี้ กรณีผู้ใช้น้ำหนักมาตรฐานสุทธิ 1 กิโลกรัมเป็นเกณฑ์จะต้อง ระบุขนาดของกุ้งสดแช่แข็งลงบนหีบห่อไว้ให้ชัดเจนดังนี้ เช่นขนาด 1-11 หมายถึงมีจำนวนกุ้งสด แช่แข็งอย่างน้อย 1 ตัวหรือสูงสุด 11 ตัวต่อหีบห่อขนาดน้ำหนัก 1 กิโลกรัม หรือถ้าผู้ผลิตใช้น้ำหนัก มาตรฐานสุทธิ 1 ปอนด์เป็นเกณฑ์ก็ต้องระบุหน่วยมาตรฐานไว้ด้วย เช่นขนาด 1/5 หมายถึง มี จำนวนกุ้งสดแช่แข็งอย่างน้อย 1 ตัวหรือสูงสุด 5 ตัวต่อขนาดน้ำหนัก 1 ปอนด์โดยไม่ได้กำหนดน้ำ หนักกุ้งสดแช่แข็งแต่ละตัวไว้ดังตารางที่ 19

มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

กุ้งเยือกแข็ง

1. ขอบข่าย มาตรฐานอุตสาหกรรมนี้กำหนดชนิดและแบบ ขนาด ส่วนประกอบ คุณ ลักษณะที่ต้องการ วัตถุเจือปนอาหาร สุขลักษณะภาชนะบรรจุ ปริมาณ เครื่องหมายและฉลาก การชักตัวอย่างและเกณฑ์ตัดสินใจและการตรวจสอบการวิเคราะห์กุ้งสดแช่แข็ง

2. บทนิยาม ความหมายของคำที่ใช้ในมาตรฐานอุตสาหกรรมนี้มีดังต่อไปนี้

2.1 กุ้ง หมายถึง กุ้งที่อยู่ในวงศ์ พีเนียอิดี (penaeidae) แพนคาลเดีย (pandalidae) รนโกนี ดี (crangonidae) และพาลีโมนี ดี (palaemonidae)

2.2 กุ้งดิบ (raw) หมายถึง กุ้งที่ได้รับความร้อนโดยไม่ทำให้โปรตีนที่ผิวกุ้ง เนื้อกุ้งแข็ง ตัว

2.3 กุ้งกึ่งสุก (parboiled) หมายถึง กุ้งที่ได้รับความร้อนโดยทำให้โปรตีนที่ผิวกุ้ง เนื้อ กุ้งแข็งตัว แต่ไม่ทำให้โปรตีนภายในกุ้งแข็งตัว

2.4 กุ้งสุก (cooked) หมายถึง กุ้งที่ได้รับความร้อนโดยทำให้โปรตีนแข็งตัวทั้งหมด

2.5 กุ้งเยือกแข็ง (quick frozen shrimp or prawn หรือ frozen shrimp or prawn) หมายถึง กุ้งที่ผ่านกรรมวิธีเยือกแข็ง โดยให้มีระยะเวลาการตกผลึกอย่างรวดเร็วให้มีอุณหภูมิที่กึ่ง กลางของผลิตภัณฑ์ต่ำกว่า -18 องศาเซลเซียส และต้องควบคุมอุณหภูมิการเก็บรักษาไว้ที่ -18 องศาเซลเซียสหรือต่ำกว่าอย่างสม่ำเสมอตลอดเวลาที่ศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.6 น้ำเคลือบ หมายถึง น้ำบริโภค หรือน้ำบริโภคที่มีส่วนผสมอื่นๆ ผสมอยู่ เช่น เกลีส มะนาว น้ำตาล ปรงรส เครื่องเทศ เครื่องแต่งกลิ่น เป็นต้น ใช้เคลือบเพื่อป้องกันการระเหยของน้ำออกจากเนื้อกุ้ง

2.7 น้ำหนักสุทธิ หมายถึง น้ำหนักของกุ้งเยือกแข็งไม่รวมน้ำเคลือบ

2.8 นิยามข้อบกพร่องในกุ้งเยือกแข็ง

2.8.1 การเสียน้ำ หรือการแห้ง หมายถึง ลักษณะที่ปรากฏเห็นเป็นบริเวณสีขาวที่เนื้อ หรือเปลือกกุ้ง

2.8.2 สีผิดปกติ หมายถึง สีของกุ้งเปลี่ยนเป็นสีเหลืองอย่างชัดเจน

2.8.3 จุดดำ หมายถึง ลักษณะที่ปรากฏเห็นเป็นจุดดำบนเนื้อกุ้ง หรือเปลือกกุ้งอย่างชัดเจน

2.8.4 ไม่มีหัว หมายถึง ลักษณะของกุ้งที่ส่วนหัวทั้งหมดหลุดจากลำตัวกุ้ง

2.8.5 หัวหลุดบางส่วน หมายถึง ลักษณะของกุ้งที่มีส่วนหัวขาดจากลำตัวไม่หมด

2.8.6 รอยตัด รอยฉีก หมายถึง รอยแตกบริเวณเนื้อกุ้งมากกว่า 1/3 ของความหนาของตัวกุ้ง

2.8.7 เสียรูป (damage) หมายถึง ลักษณะของเนื้อกุ้งที่ผิดไปจากสภาพเดิมเนื่องจากถูกบีบอัด หรือกด

2.8.8 ชิ้นกุ้ง (broken) หมายถึง กุ้งที่มีปล้องเหลือน้อยกว่า 4 ปล้องสำหรับกุ้งขนาดมากกว่า 150 ตัวต่อกิโลกรัม

2.8.9 ปลอกเปลือกไม่เรียบร้อย (improperly peeled) หมายถึง ลักษณะของกุ้งมีเปลือกเกินกว่าที่ระบุไว้

2.8.10 ซักไส้ไม่หมด หมายถึง ลักษณะของไส้ที่ซักไม่หมดตามที่กำหนดไว้

2.8.11 ขา หมายถึง ขาหรือส่วนขาทั้งที่อยู่ติดตัวกุ้ง หรือหลุดออกจากตัวกุ้งแล้ว

2.8.12 หนวด หมายถึง หนวดกุ้งทั้งเส้นหรือท่อนใดท่อนหนึ่ง

2.8.13 เปลือก หมายถึง เปลือกกุ้งที่ปลอกออกจากตัวกุ้งแล้ว

2.8.14 สิ่งแปลกปลอม หมายถึง สิ่งอื่น ๆ ที่ไม่ใช่กุ้งหรือส่วนของกุ้งและไม่เป็นพิษภัยเมื่อบริโภค

3. ชนิดและแบบ กุ้งเยือกแข็ง แบ่งออกเป็น 6 ชนิด คือ

3.1 กุ้งทั้งตัว (whole) ได้แก่ กุ้งที่มีหัว ลำตัว และหางครบไม่ต้องเอาเปลือกออก

3.2 กุ้งเด็ดหัวออก (headless) ได้แก่ กุ้งตามข้อ 3.1 ที่เอาหัวออก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.3 กุ้งเนื้อไว้หาง (peeled tail on) ได้แก่ กุ้งที่เอาหัว และเปลือกออกแล้วแต่ยังคงเหลือเปลือกปล้องสุดท้ายที่ติดกับหาง และหางอยู่แบ่งออกเป็น 4 แบบคือ

3.3.1 แบบเต็มตัว (round)

3.3.2 แบบเต็มตัวชักไส้ (round and deveined) ได้แก่ กุ้งตามข้อ 3.3.1 ที่เอาไส้ออก

3.3.3 แบบผีเสื้อ (spilt or coltlet) ได้แก่ กุ้งตามข้อ 3.3.2 ที่ผ่าหลังลึกเกินครึ่งหนึ่งของความหนาของตัวแล้วแผ่ออกเป็นปีกผีเสื้อ

3.3.4 แบบผ่าหลัง (western style) ได้แก่ กุ้งตามข้อ 3.3.2 ที่ผ่าหลังลึกผ่าแถบกลางตัวให้ขาดจากกันนับจากปล้องที่ 1 ถึงปล้องที่ 4

3.4 กุ้งเนื้อไม่ไว้หาง (peeled tail off) กุ้งที่เอา หัว หาง และเปลือกออก ทั้งหมด แบ่งออกเป็น 4 แบบ คือ

3.4.1 แบบเต็มตัว

3.4.2 แบบเต็มตัวชักไส้ (peeled and deveined) ได้แก่ กุ้งตามข้อ 3.4.1 ที่เอาไส้ออก

3.4.3 แบบผีเสื้อ ได้แก่ กุ้งตามข้อ 3.4.2 ที่ผ่าหลังลึกเกินครึ่งหนึ่งของความหนาของตัวแล้วแผ่ออกเป็นปีกผีเสื้อ

3.4.4 แบบผ่าหลัง ได้แก่ กุ้งตามข้อ 3.4.2 ที่ผ่าหลังลึกผ่าแถบกลางตัวให้ขาดจากกันนับจากปล้องที่ 1 ถึงปล้องที่ 4

3.5 กุ้งชิ้น (piece) ได้แก่ ชิ้นกุ้งตามข้อ 2.8.8 ชิ้นกุ้งอาจจะใช้เป็นวัตถุดิบสำหรับกุ้งเยือกแข็งได้ แต่ถ้ากุ้งชิ้นไปปนอยู่กับกุ้งตามข้อ 3.1 3.2 3.3 และข้อ 3.4 ให้ถือว่าเป็นข้อบกพร่องตามข้อ 6.5

3.6 กุ้งชนิดอื่น ๆ ได้แก่ กุ้งที่แตกต่างจากข้อ 3.1 ถึง 3.5 และต้องระบุชนิด หรือแบบฉลากอย่างชัดเจนเพื่อหลีกเลี่ยงการเข้าใจผิดที่จะมีต่อผู้บริโภค

4. ขนาด

4.1 กุ้งแช่แข็งทุกชนิดและทุกแบบ จะต้องระบุขนาดโดยวิธีใดวิธีหนึ่งดังนี้

4.1.1 การนับจำนวนกุ้งที่มีขนาดใกล้เคียงกัน เป็นช่วงจำนวนต่อหนึ่งหน่วยน้ำหนัก หรือจะใช้ตารางที่ระบุไว้

4.1.2 การหาจำนวนเฉลี่ยของกุ้งต่อหนึ่งหน่วยน้ำหนัก

4.1.3 การแสดงขนาดอื่น ๆ ตามข้อตกลงระหว่างผู้ซื้อผู้ขาย หน่วยน้ำหนักในที่นี้จะใช้ระบบเมตริก หรือระบบอื่นที่เทียบเท่าตามแต่ผู้ซื้อต้องการ

4.2 เกณฑ์ความคลาดเคลื่อนของความสม่ำเสมอของขนาด หาโดยการคำนวณจำนวนกึ่งที่นับได้จริงต่อ 1 กิโลกรัม หรือปอนด์ต่อตัวอย่างหนึ่งหน่วยแล้วยอมให้คลาดเคลื่อนดังนี้

4.2.1 ร้อยละ 60 ของจำนวนกึ่งต่อหนึ่งหน่วยน้ำหนักต้องอยู่ในขนาดที่ระบุ

4.2.2 ร้อยละ 20 อาจอยู่ในขนาดที่ใหญ่ขึ้นไป 2 ขนาด ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 20 จะต้องอยู่ในขนาดที่เล็กกว่าหนึ่งขนาดใดก็ได้

ภาคผนวก ข

ตารางที่ 19 ขนาดมาตรฐานกึ่งสดแช่แข็ง

น้ำหนักสุทธิ 1 กิโลกรัม			น้ำหนักสุทธิ 1 ปอนด์			น้ำหนักกึ่งแต่ละตัว	
จำนวนกึ่ง(ตัว)			จำนวนกึ่ง(ตัว)			(กรัม)	
ขนาด	ต่ำสุด	สูงสุด	ขนาด	ต่ำสุด	สูงสุด	ต่ำสุด	สูงสุด
1-11	1	11	1/5	1	5	90	-
1-15	1	15	1/7	1	7	64	-
1-22	1	22	1/10	1	10	45	-
1-33	1	33	1/15	1	15	30	-
16-25	16	25	8/12	8	12	27	56
26-33	26	33	13/15	13	15	30	34
24-45	24	45	11/20	11	20	22	41
34-45	34	45	16/20	16	20	22	29
46-56	46	56	21/25	21	25	18	22
46-66	46	66	21/30	21	30	15	21
57-66	57	66	26/30	26	30	15	18
67-77	67	77	31/35	31	35	13	15
71-90	71	90	31/40	31	40	11	14
78-90	78	90	36/40	36	40	11	13
97-111	91	111	41/50	41	50	9	11
112-142	112	142	51/60	51	60	7	9
122-166	112	166	51/70	51	70	6	9
143-166	143	166	61/70	61	70	6	7
167-200	167	200	71/90	71	90	5	6
207-250	201	250	91/100	91	100	4	5
251-333	251	251	111/130	111	130	3	4
211-400	221	400	100/200	100	200	-	-
411-660	441	660	200/300	200	300	-	-
611-1110	661	1110	300/500	300	500	-	-

ที่มา: (กระทรวงอุตสาหกรรม, 2529)
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก ค

ตารางที่ 20 มูลค่าการส่งออกกุ้งสดแช่แข็งของประเทศผู้ส่งออกปี พ.ศ. 2531-2539

ปี	ไทย	เอกวาดอร์	อินโดนีเซีย	อินเดีย	(หน่วย: พันดอลลาร์)
2531	345,605	341,324	485,662	332,321	142,887
2532	601,687	334,556	515,471	279,286	74,026
2533	781,496	372,783	643,928	346,467	112,273
เฉลี่ย 2531-2533	576,263	349,554	548,354	319,358	109,729
2534	1,026,421	493,754	715,909	417,591	171,830
2535	1,224,961	516,126	687,791	442,482	209,000
2536	1,466,330	445,004	789,006	576,831	265,300
เฉลี่ย 2534-2536	1,239,237	484,961	730,902	478,968	215,377
2537	1,916,485	536,501	889,408	802,055	314,330
2538	1,974,219	672,784	875,352	778,184	269,243
2539	1,669,280	627,411	838,760	659,802	248,474
เฉลี่ย 2537-2539	1,853,328	612,232	867,840	746,680	277,349

ที่มา: (Food and Agricultural Organization, 1998B)

ตารางที่ 21 มูลค่าการส่งออกทั้งหมดในทุกสินค้าของประเทศผู้ส่งออกปี พ.ศ. 2531-2539

(หน่วย: พันล้านดอลลาร์)				
ปี	ไทย	เอกวาดอร์	อินโดนีเซีย	อินเดีย
2531	15.95	2.19	19.22	13.33
2532	20.08	2.35	22.16	16.61
2533	23.07	2.71	25.68	17.98
เฉลี่ย 2531-2533	19.70	2.42	22.35	15.97
2534	28.43	2.85	29.14	17.66
2535	32.47	3.01	33.97	19.56
2536	36.78	2.90	36.82	21.55
เฉลี่ย 2534-2536	32.56	2.92	33.31	19.59
2537	45.23	3.82	40.06	25.08
2538	56.44	4.31	45.42	30.76
2539	62.90	4.90	49.81	33.05
เฉลี่ย 2537-2539	54.86	4.34	45.10	29.63

ที่มา: (International Monetary Fund, 1998)

ตารางที่ 22 มูลค่าการส่งออกกุ้งสดแช่แข็งทั้งหมดของโลกปี พ.ศ. 2531-2539

(หน่วย: พันดอลลาร์)

ปี	มูลค่า
2531	5,557,515
2532	5,321,934
2533	5,931,762
เฉลี่ย 2531-2533	5,603,737
2534	6,254,680
2535	6,548,029
2536	6,883,114
เฉลี่ย 2534-2536	6,561,941
2537	8,208,815
2538	8,494,967
2539	7,775,051
เฉลี่ย 2537-2539	8,159,611

ที่มา: (Food and Agricultural Organization, 1998B)

ตารางที่ 23 มูลค่าการส่งออกทุกสินค้าของโลกปี พ.ศ. 2531-2539

(หน่วย: พันล้านดอลลาร์)

ปี	มูลค่า
2531	2,742
2532	2,982
2533	3,395
เฉลี่ย 2531-2533	3,040
2534	3,489
2535	3,730
2536	3,731
เฉลี่ย 2534-2536	3,650
2537	4,245
2538	5,079
2539	5,286
เฉลี่ย 2537-2539	4,870

ที่มา: (International Monetary Fund, 1998)

ตารางที่ 24 ปริมาณ และมูลค่าการส่งออกกุ้งสดแช่แข็งของไทยปี พ.ศ. 2531-2540

ปี	ปริมาณ (ตัน)	อัตราการขยายตัว (ร้อยละ)	มูลค่า (ล้านบาท)	อัตราการขยายตัว (ร้อยละ)
2531	43624	28.65	8958	55.82
2532	68506	57.04	15462	72.60
2533	79983	16.75	19971	29.21
2534	115714	44.67	26190	31.09
2535	134324	16.08	31113	18.80
2536	148886	10.84	37124	19.32
2537	199476	40.76	49156	32.41
2538	175090	-12.23	50302	2.33
2539	161486	-7.70	43404	14.6
2540	137082	-15.10	47184	9.2

ที่มา: (กระทรวงการคลัง, 2540)

ตารางที่ 25 มูลค่าการส่งออกกุ้งสดแช่แข็งของโลกไปยังประเทศผู้นำเข้าที่สำคัญปี พ.ศ. 2531-2539

ปี	ญี่ปุ่น	สหรัฐอเมริกา	สหภาพยุโรป	อื่นๆ	รวม
2531	2,559,286	1,581,231	1,206,304	210,694	5,557,515
2532	2,259,498	1,681,383	1,298,361	82,692	5,321,934
2533	2,490,637	1,588,807	1,571,139	281,179	5,931,762
เฉลี่ย 2531-2533	2,436,474	1,617,140	1,358,601	191,522	5,603,737
2534	2,633,435	1,788,873	1,754,472	77,900	6,254,680
2535	2,487,657	1,964,355	1,712,489	383,528	6,548,029
2536	2,946,250	2,079,626	1,604,984	252,254	6,883,114
เฉลี่ย 2534-2536	2,689,114	1,944,285	1,690,648	237,894	6,561,941
2537	3,324,954	2,542,108	1,669,448	672,305	8,208,815
2538	3,538,869	2,416,006	1,909,220	630,872	8,494,967
2539	3,130,267	2,204,409	1,883,311	557,064	7,775,051
เฉลี่ย 2537-2539	3,331,363	2,387,508	1,820,660	620,080	8,159,611

ที่มา: (Food and Agricultural Organization, 1998A)

ตารางที่ 26 มูลค่าการส่งออกสูงสุดแห่งหนึ่งของไทยไปยังประเทศผู้นำเข้าที่สำคัญปี พ.ศ. 2531-2539

ปี	ญี่ปุ่น	สหรัฐอเมริกา	สหภาพยุโรป	อื่นๆ	รวม
2531	5,683,729	1,600,621	1,064,648	609,294	8,958,292
2532	9,651,715	3,308,702	1,208,052	1,293,553	15,462,022
2533	11,901,446	3,742,158	2,393,911	1,941,428	19,978,943
เฉลี่ย 2531-2533	9,078,963	2,883,827	1,555,537	1,281,425	14,799,752
2534	12,991,378	7,303,787	3,121,552	2,772,866	26,189,583
2535	14,522,456	8,996,860	3,438,938	4,155,034	31,113,288
2536	16,360,278	11,832,346	3,119,782	5,811,726	37,124,132
เฉลี่ย 2534-2536	14,624,704	9,377,664	3,226,757	4,246,542	31,475,668
2537	18,207,360	15,813,220	4,166,770	10,968,250	49,155,600
2538	17,198,120	13,540,920	4,739,720	14,823,240	50,302,000
2539	12,144,440	12,092,600	4,063,880	15,103,580	43,404,500
เฉลี่ย 2537-2539	15,849,973	13,815,580	4,323,456	13,631,690	47,620,700

ที่มา: (กระทรวงการคลัง, 2541)

ประวัติผู้เขียน

- ชื่อ – นามสกุล : นายเจษฎาวุฒิ สังขวรรณะ
- วันเดือนปีเกิด : 16 พฤษภาคม 2514
- สถานที่เกิด : กรุงเทพมหานคร
- ประวัติการศึกษา : พ.ศ. 2527 - 2533 มัธยมศึกษา โรงเรียน ภ.ป.ร. ราชวิทยาลัย
: พ.ศ. 2533 - 2537 ปริญญาตรี สาขา เทคโนโลยีอาหาร
คณะเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- ประวัติการทำงาน : พ.ศ. 2537 – 2540 บริษัท เซเรบอส (ประเทศไทย) จำกัด
: พ.ศ. 2540 – ปัจจุบัน บริษัท ไทยอินดัสเตรียล แก๊ส จำกัด (มหาชน)

